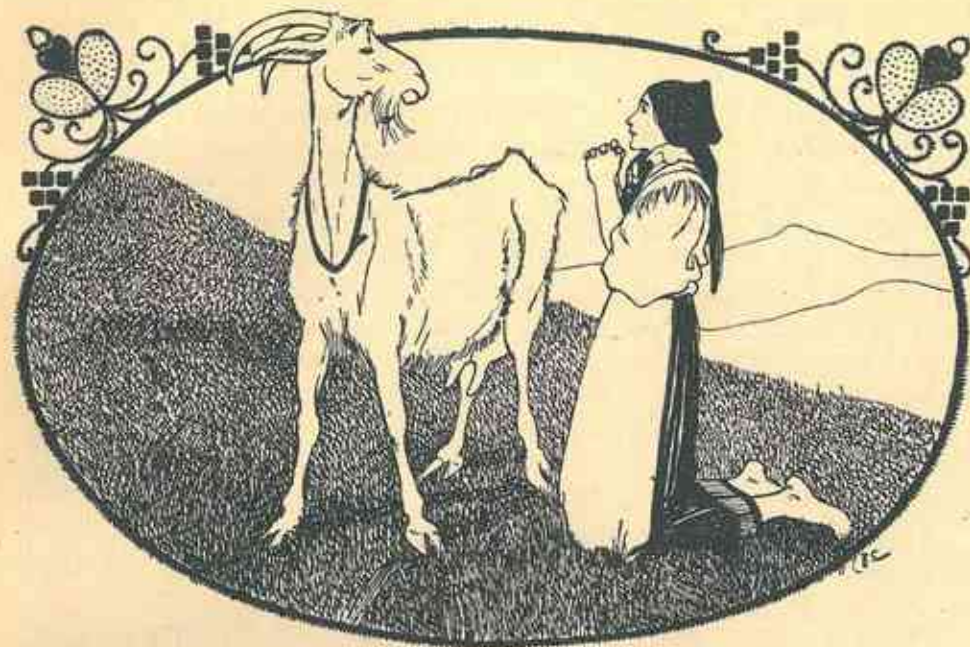

JINDŘICH Š. BAAR:

CHODSKÉ POHÁDKY A POVÍDKY

Druhé vydání

NAKLADATELSTVÍ „NOVINA“, PRAHA 1940

VO MLSNÝ KOZE.

Staryj Kovářik v Postřekově bul vdovec, hale na chčestí mil tři hodný ha pracovitý cery: Hanču, Káču ha Manku. Dyž vo-vdovil, víckrat se neženil ha hospodařil tak s tima divčata-ma, dělál plátno ha tak žil spokojeně, že dyž ho zlobili, proč se nežení, říkal, že se mu lepší líbí stav kalcovský než manželský.

Divčata mušela vařit, prát, myjt ha teky se starat vo kozu, haby přece bula ve stavení kapka mlíka. Dyž se nedá koze do držky, vona teky nedá do dížky. Proto jí hledíly dost ha dost. Nosily jí dobrý pití, kolikrat za den jí strčily za jesle hned kousek suchý jeteli, hned zas náručíčko sena nebo votavy, připravily jí lízání ze soli ha pšeničného kalení, hale milá koza místo haby přidala, hu-trhovala mlíka, dojila čím dál, tím míň, v dížce huž to nebulo hnedle hani znát, divčata neveděla, co si mají počnout, haž se toho všim táta ha řek:

„Tuto není žádný! Koza nechce byjt ve dne v noci přivázaná. Ta se chce pást ha drobet si proskočit, potom huvidíte, jakou díž-

ku nadojíte. Ty, Manka, si nejmlačí, tak hned zyjtra po škole vemeš kozu na provaz, poženeš ji na draha ha bureš tám s ní do večera.“

Co řek táta, to bulo divčatom svatý. Tak jistě! Druhyj den hned po škole vzela si Mankrla kousek chleba do fěrtoušku, vorvázala kozu vod žlebu ha vedla ji na pastvu.

Víme, každá koza je mlsný náture, hale Kovaříkouc koza bula z nákyho kór vybíravýho plemena! Tahala Mankrlu sem tám po celyjch drahách, víc mečila než se pásla, hukousla tu, huškubla tám, jak se něhde něco šustlo, huž se vohlídla, Mankrla jí sama trhala travičku, prosila: „Kozu, pas se!“ hale šecko marný. Dyž slunce zapádlo ha začlo se šírat, mušela s kozou demů, ha dyž ji přišla Hanča dojit, nadojila eště míň než včera. Kozu se vodtaho-ovala vod žlebu, vohlížela se ke dveřím ha břeštíla, co jí huba stačila: „Bleblebleléé! — Bleblebleléé—e—é! — Bleblé!“

Táta jí slyšel haž do sencí. Chvilku za stavem poslouchal, dyž to nepřestávalo, zvlh se ha povídá: „Cák má ta koza, že tak břeští? Muším se jít na ní podívat.“

Přišel do chlíva, pohladil kozičku po řibetě, popleskal jí po krku, poškrabal jí mezi rohama ha voptál se: „Cák tě schází, stará, co? Proč pa tak břeštíš? Přece si se prošla jako paní, napásla, tak ľeko můžeš ležít ha mít pokoj.“

„Pjekně sem se napásla,“ vozvála se vtom koza lickou řečí, „dyjt mám plný břicho hladu! Manka mě přivázala ke kůlu, hrála si s kamarádkama kameničky a ha na mě si hani nezpomíla. Haž tepřiva k večeru mě vorvázala ha přivlíkla demů.“

„To je zatracepená divče! Počkyj, tý já dám,“ rozněvál se táta, hodil koze za jesle náručí sena, venku si připravil březovýj prut, popád v senci Mankrlu, přehnul si jí přes koleno ha našupal jí, co se do ní vlízlo. Mankrla plakala, prosila, slibovala, táta jí pustil ha řek: „To máš za to, že si tak špatně pásla kozu. Za trest pureš eště bez večeri spat ha zyjtra požene Káča.“

Káča bula huž starší, hasi šesnáciletá, viděla, jak se vedlo Mance, tak si hned doma huminoula, že si dá lepší pozor ha kozu napase haž bure mít břicho jako buben. Druhyj den jí vzela na provaz ha vedla ji ne na draha, hale do luk, hde rostla tráva jako brčál bujná, hustá jako kožich, křehká jako salát, samý kvítíčko ha lupínko, haž se jí zrovna chtělo. Kozu se naprala, haž jí držka stála, hale dyž jí Káča přihnala demů ha přivázala ke žlebu, hned spustila: „Bleblebleléé! — Bleblebleléé—e—é! — Bleblé!“

Táta hned vyskočil vod stavu, běží rovnou do chlíva ha hned ve dveřích se ptá: „Nu tak, koza, japa si dnes spokojená?“

„Dnes? Eště huř než včera“ žaluje koza, „Káča, ta je eště horší než Manka! Ta tepřiva vo mě nedbála. Přivázala mě ke kůlu, běžila ke kamarádkam, hrála si s nimi mlíč; dyž slunce zapádlo, vorvázala mě ha přivlíkla demů.“

„Táaak?“ dopálil se kadlec eště víc než včera, popád s nosítek vopratě ha nařezal Káči, haž míla řibet jako fěrtuch modryj. „Já tě dám nestarat se vo kozu!“ láteřil Kovářík, „takuvá děvka velká, mohla by se stydít hrát si mlíč s divčátkama! Za trest nedostaneš žádnou večeri ha zyjtra požene Hanča.“

Hanča jako nejstarší bula teky nejmoudřejší. Zasmíla se pod kůží, dyž slyšela tátu, ha myslila si: „Já jistě neburu vod táty bita. Se mnou bure koza jistě spokojená.“ Druhyj den nevedla kozu hani na draha, hani na louky, hale pustila se s ní rovnou na meze do polí. Tám nechála lízt kozu, kam jen sama chtěla: do jetelí, do zelí, do bramborů, do vobilí, jenom dávala pozor, esli žádnýj nejde, aby jí v tom nedopád, nechtyl kozu ha nezavříl. Chčestí jí přilo, nespátřila hani živý duši, koza se nacpála jako žok, břicho vlíkla jako porušku, haž se sotva k večeru dovalila demů. Hale jak za ní zavřila Hanča chlívek, hned zase začla: „Bleblebéé! — Bleblebleléé—e—é! — Bleblé!“

Táta v senci huž čekál, s jakou se vrátí dnes koza s pastvy ha jak ji zaslech, nechál všeho ha marš k ní do chlíva.

„Cák říkáš dnes, kozičko? Ja pa pase Hanče?“ ptál se zjedavě hned ve dveřích.

„Ta je ze všech ta nejpovedenější! Ta mě přivázala za krátkyj provázek ke kůlu ha pásla se sama. Sháněla si po lese jahody ha borovnice. Tepřiva dyž slunce zapádlo, zpomíla si na mě ha přihnála mě demů. Sem tak slabá, že nemůžu hani na nohach stát,“ žalovala koza.

„Počkyj, Hančo, ty potvornice!“ zahrozil táta ha zlostí se hani necítil. Vorepnoul si pásek s přeskou ha zmlátil milou Hanču, haž se nemohla bolestí hnout. Dušovala se, že pásla dobře, hale táta víc věřil koze, než ceři, tak šla Hanča teky spat bez večeri. „Takový kobyly velký,“ vadil se kadlec, „ha nedovedou kozu napást! Cák si mám počít? Muším holt pást sám! Lidi se mi burou pravda smát, hale jiná pomoc není, zyjtra muším hnát kozu na pastvu, nebo nám eště naposled chcípne ha hde pa hned vzít na jinou?“

Druhyj den po vobědě zapálil si fajfčičku, vzal kozu na provaz

ha vopravdu ji ved na pastvu sám. Pustil se s ní na Podškál, vo-
cajď na Srnovatky, přešel s ní celý Lachce, nechál ji vokusovat
šípek, trnky, volší i habří, koza si vybírala, vlíkla Kovářika přes
meze, voroteče ha příkopy, chtěla zabrousit do zelí, hale to ji kad-
lec nenechal, strh jí ha vokřík: „do škody nesmíš, žer co máš,“ ha
dyž slunce zapadlo, šoural se zmořenýj s milou kozou k domovu.

„Íčko jí di přivázat ha podojit,“ poroučel doma Hanči ha těšil
se, jakýj hrnčál mlíka přinese. Hale to se zmyjlil. Hanča nadojila
eště míň než včera, sváně to tátovi nesla vokázat ha sváně teky ne-
chála dveře povorevřený, jak koza zase v chlívků břeští: „Bleble-
blééé! — Blebleblééé—e—é! — Bleblé!“

Kovářika popádla zlost. „Sakvalencký dobyče, cák eště chce?
Dyť sem ji pás celý půl dne, vodil sem ji jako hraběnků!“ Zvlh se
ha jak bul zmořenýj, přece se šoural do chlíva.

„Tak co, koza? Cák břeštíš? Japa si se dnes napásla?“ rozkřík
se mrzutě v chlívků hned na práhu.

„Ha jéjej, jejej, jejej!“ začla koza hned bédovat, „dnes to bulo
ze všeho nejhorší. Pás mě takuvýj staryj, nosatyj děrek, přivázal
mě ke kůlu, sed si ke mně, kouřil jako komin ha pouštěl mi smrad-
lavý dyjmy ze smradlavý fajfárny zrovna pod nos, že se mi eště
íčko dělá z toho špatně.“

„I ty čujсно jedna rohatá, prolhaná ha falešná. Takuvý to tera
je! Chudáci divčata dostály vyjprask, že mají řibety jako kanafas
ha to šecko pro nic ha za nic! Nu počkej, pótvaro, íčko si to vy-
lízáš,“ rozkřík se Kovářik ha jak v tý ráži bul, votočil se, vytáh
z hromady pořádnýj voklestek, hezky sukovatyj ha pustil se do
milý kozy. Ha, pane, to nastál tanec! Koza huskakovala, jak moh-
la, brzy nahoru do jeslí, brzy delů pod žleb, brzy naprávo, brzy
nalevo, hale Kovářik se rozčertil ha bjil hlava nehlava, málo kerá
rána chybila, čím víc bjil, tím víc se rozpaloval ha křičil: „neřesť
jedna s neřestí, hubít tě muším na dosmrti, haby bul pokoj,“ žád-
nýj rozčertěnýho kalce nechlácholil, žádnýj mu ruky nedržil, vo-
klestek nevytrh, divčata se pravda dívaly na tátu voknem, hale
myslily si: „jen víc! Ta slotá to zaslouží!“ ha tak z milý kozy za
chvíli huž tříkala krev ha kůže s ní visila jako hadry. Toceví, že
koza vyváděla strach ha hrůza, haž se jí povedlo přetrhnout prová-
zek, vyrazit z chlívků ha hutíkat k lesu. Kovářik s vokleskem v ru-
ce pustil se za ní, hale bul tak zmořenýj, že mu brzy došel dech,
tma huž venku teky bula, tak jenom zahrozil za kozou vokleskem:
„Běž si, mrcho, třebas do horoucích pekel, hajť máme s tebou po-

koj," ha vrátil se do senci. Tám stály divčata celý hustrašený ha dívaly se na tátu, esli se ičko nepustí do nich. Hale táta hodil vo-klestek za kamna, hutřil si zástěrou pot na čele ha povídá: „Trpily ste nevině, hale kozu sem potrestál, že na to do nejdelší smrti ne-zapomí ha teky se k nám víckrát nesmí vrátit.“

„Marneči slavená, táto! Cák to jenom povídáte," vopovážila se vozvát nejstarší cera Hanča, „dyť ji můžem prodát rezníku, já se za ní rozběhnu ha přivedu ji.“

„Hani se nehneš!" rozkřik se hned Kovářík, „hajť někde pojde ha vlci hajť ji třeba roztrhají, za víc nestojí ha žádná koza, co buru živ, nesmí k nám přijít do stavení.“ Při tom vostálo. Hu Kovářík víckrát žádnýj vo koze nemluvil, po ní se nesháněl, Kovářík si koupil kravičku ha bul hu nich svatyj pokoj. Hale my se eště mušíme podívat, co se přece dílo s jejich kozou.

Ta, dyž se jí povedlo hutrhnout se vod žlebu, hutikala k lesu jako divoká ha zaměřila si rovnou na Prantíčky há tám, samá rá-na — samá krev, hledala si něhde nákyj brloh, de by si mohla vodpočnout, vylízat se ha vyhojit si rány. Vohlíží se cestou na šecky strany, haž spatří pod kamenem ve škále díru ha hned si pomyslí: „paňáči, tuto je pro mě jako dělaný.“ Šups! hned tám skočila. V díře bulo teplo, sucho, jenom že na nechčestí huž míla jinýho podruha. Liška tám míla mladý; štyry liščátka tlačily se tám do koutka, třísly se strachem ha čekály, haž se k ním vrátí máma. Ta si vyšla před chvilkou někam do kůrníku pro večeri ha hani ve snu jí nenapádlo, co se zatím doma díje. Chčestí jí přflo, zadávila chlapáckýho husmana ha přivlíkla ho haž k díře. „Dě-tičky, pote ven, já vám přinesla něco, co ste eště neviděly," za-volála ha těšila se, jak liščátka vyběhnou, jak se burou dívat na hus jako telátka na nový vrata, jak jí voškubají, hupečou ha jak si na ni pochutnají.

Dyž se hale nic nehyjballo, liška se lekla. Pustila hus ze zubů, pomyslíla si: „esli pa se tím dětom něco nestálo," skočila k díře ha div leknutím nezkašenila! Taková potvora rohatá, fousatá ha vokatá dívala se na ni z díry, jakou jaktěživa neviděla. Strach má velký voči, tma bula jako v ranci ha tak liška nepoznála Kovaří-kouc kozu. To si můžem sami pomyslit, jak jí bulo! Mít děti v díře ha nemoct k nim! Teky koze nebylo zrovna do zpěvu ha tance. V díře se jí tůze líbilo, pelech bul mechem hebce vystlanyj, hezky se jí tu vodpočívalo, hutect nechčila, tak, dyž liška mermomocí chčila do díry, spustila na ni strachlivým hlasem:

*„Já sem tu, koza rohatá,
pod půl chlupatá,
pod půl vodříná,
samá krev ha modřina.
Hdo sem do tů díry vleze,
ten zdráv vocuď nevyleze.
Každýho poštochám! Mordeble!
Bleblebleble!“*

Lišku vobešla hrůza, kola se jí hudělala před vočma, chlupy na říbetě postavily se jí jako řebíky, popád jí strach vo dětičky, dała se do pláče, stáhla vocas mezi nohy ha celá řišná běžila k svýmu strýčkovi vlkovi, keryj vostał vo kousek vyjš v lese. Míla chčestí! Potkala ho, sotva kousek cesty huběhla; teky zrovna stál ha vyšel si sehnát něco na zub. Jak ho liška spatřila, hned spustila hroznyj pláč ha nářek: „Pane strýčku! Pane strýčku! — Pote k nám, pote k nám!“

„Cák se vám, teta zlatá, jenom stálo, že tak vyvádíte?“ zastavil se hned vlk.

„Stálo se mi, stálo!“ rozplakala se eště víc liška, „jenom poslouchajte! V mým brlohu husadil se ňákyj netvor, jakýho sem jaktěživa neviděla, mám tam čtyry dětičky, esli mi je sežere, muším se zbláznit. Pro všecko na sjetě vás prosím, pote ho vyhnát, já sem na něho slabá.“

„Puru, tetičko, puru! Ja pa bych nešel! Dyť sme přece sousedí, mušíme si pomahat,“ sliboval hned vlk ha pustil se za liškou.

„Tak hde pa je ten netvor?“ voptál se vlk kurážně, dyž se kmotřička zastavila.

Vokázala mu do díry ha pustila ho napřed. Vlk sám s eště větší kuráží strčil čenich, hale hned hucuk, jakoby se bul spálil, protože z díry zablekotal strachlivyj hlas:

*„Já sem tu! Koza rohatá,
pod půl chlupatá,
pod půl vodříná,
samá krev ha modřina.
Hdo sem ke mně vleze,
živýj zpátky nevyleze,
každýho poštochám, potupám!
Mordeble! — Blebleblebleééé!“*

Vlk chvilku poslouchá, potom se začne tříst, vošívát, všelijak vykrucovat, haž řek na konec: „Jó, milá teta, v tý díře musí byjt něco tůze vořklivýho, na to já si netroufám, s tím já nechci nic mít, jen vy se s vašima dětma rozlučte!“ vzal do zaječích ha nechál lišku na holičkach.

„Cák já smutná si jenom počnu! Cák si počnu!“ začla liška nařikat eště víc ha v tom si zpomíla na kmotřička nedvěda: „Ten je slnejší než vlk, ten to jistě vyžene!“ vykřikla radostí ha znovu se pustila do lesa na Paseky. Míla zase chčestí, že ho cestou potkala. Nedvěd jí slyšel huž zdaleka nařikat, běžil jí naproti ha volál celyj huštrašenýj:

„Sakva, kmotřičko, cák se stálo, že tak vyvádíte?“

„Achach! Přemujmilyj kmotřičku,“ zaplakala liška, co míla síly, „stálo se, pravda, že se stálo! Pote mi pomozť vyhnat z mýho domova ňákou potvoru, kerá tam vlízla, dyž sem doma nebula ha dusí tám mý nechčasný dětičky.“

„Cák ste se zbláznila, kmotřičko? Vo jaký pa potvoře to mluvíte? Dyť přece známe šecky přátele i nepřátele po celým lese, či ne?“ divil se nedvěd.

„Jenom pote, znejmilejší kmotřičku, čerstva pote k nám! Dyť to sám huvidíte, vy ste slák, vy to zmůžete,“ nutila i lichotila liška ha vedla nedvěda k díře.

„Kakraholte, kmotřičko, já cítím krev,“ bručí nedvěd, ledva k díře přičuch.

„Mý nechčasný děti! Mý nechčasný děti huž sou zadávený,“ rozplakala se liška.

„Nu, kmotřičko, neplačte eště. Počkyjte, já se ičko tepřiva do toho dám,“ těšil lišku nedvěd, rozkročil se ha zavolál do díry: „Hdo je tám, hajť se hned klidí ven!“

Z díry vylízly dva černý rohy ha vozvál se strachlivyj hlas:

*„Já sem tu! Koza rohatá,
pod půl chlupatá,
pod půl vodříná,
samá krev ha modřina.
Hdo sem vleze,
vocajď nevyleze,
každýho potupám, poštochám!
Mordeble! — Blebleblebleééé!“*

Nedvěd se leknutím hani hned nemoh zpatovat. Chvilku třeštil voči na krvavou hlavu kozí, vidí zakroucený rohy, pod bradou fousy, vohnivý voči, zblíd jako zeď, začel se celý tříst, haž najednou vodskočí ha povídá: „Milá kmotříčko, to muší bejt nákyj drak, nebo náká eště horší potvora haž vodněkud z moře, dyf já sem tu hu nás takovýho čertaďabla jakživ neviděl ha přece huž je mi hromada let, pamatuju na Haltravě Meluzinu, na Výšovce škalníka ha divný žínky v Lúsích. Víte co? Hutečme, než to na nás vyskočí ha za živa roztrhá.“ To řek, vobrátil se, hani se víc po milý kmotře neohlíd ha hupaloval zpátky na Paseky, haž se mu hlava házela nahoru — delů, nahoru — delů! . . .

Co si míla íčko chudák liška počít? Sedla si na kámen ha spustila srceomnyj pláč: „Mý dětičky drahý! Mý líščátka zlatý! Dyf huž já vás do smrti nehuhlídám! Kam pa já přesmutná se mám vobrátit? Koho pa vo pomoc prosit?“ Tak plakala haž jí srce husedalo.

Kousek cesty vod ní huž chvilku stál ha poslouchal malyj ježek. Slídil tu ha čuchal, esli nenajde nákyho hada, nebo aspoň plže, ničeho se nevšimal, haž najednou zaslechne takový nářek, jako dyž de někomu vo život.

„Do pa si to tak naříká,“ pomyslí si, vyběhne hned po hlase z houští ha vidí lišku sedít na kamenu, lámat rukama ha bédovat. Na lišku se nevorvážil ježek hani promluvit, dyž ji něhdy potkál ha dal jí pozdravení, hani se ho nevšimla, hani mu nepoděkovala, taková velká paní to bula proti němu. Hale dyž ji tak viděl celou zoufalou, vzel si tu kuráž ha promluvil na ni:

„Paní! Cák se vám stálo, že tak plačete? Esli to bure možný, tak vám vod srce rád pomůžu!“

Liška se vohlídne ha vidí stát před sebou hubohýho ježeka.

„Ach, ty chudáčku malyj, muj ježekku hubohy! Ja pa ty by si mi moh pomozt, dyž mi nepomůžou hani takoví siláci jako vlk s nedvědem ha sou to přece mí přátelé!“ spustila liška eště věcí nářek.

„Paní, tuto vám nepomůže,“ povídá zase ježek, „nehněvejte se na mě, hale s pláčem se nic nespraví, rači mi povězte, co vás trápí?“

„Tak tera tě to povím, dyž to chceš vedět, hale vím, že je to marný, ty že mi pomozt nemůžeš. Támdle v díře mám čtyry malý dětičky, šla sem jim pro večeri ha než sem se vrátila, vlízla k nim místo mě náká potvora, nechce mě k nim pustit, nemůžu ji vyhnát

po dobrým hani po zlým, žádnýj mi nechce pomozt, šichni se jí bojí. Ó, mý líščátka zlatý! Dyf huž já vás víckrat nespátřím, víckrat se s váma nepotěším . . .“

Ježek nechál lišku naříkat, natáh ryjpáček ha po tichu jako myš na krátkých nožičkách příkrád se k díře, podíval se do ní ha hned se dal do smíchu. „Paní, neplačte!“ volál na lišku co míl síly, „to není žádná potvora. To je z Postřekova Kovářikouc koza, tu mrchu mlsnou ha prolhanou, tu já znám z pastvy. Tu já dostanu ven z lekrací!“

„Bože, chlapečku drahýj!, habys to tak chčasně řek!“ chytala se hned tý řeči zarmoucená liška ha pospíšila k díře.

*„Já sem tu! Koza rohatá,
pod půl chlupatá —“*

spustila hned koza strachlivým hlasem starou písničku, jak zaslechla mluvit.

„Jen drž hubu ha polez ven po dobrým,“ vokřik jí hned ježek.

*„— pod půl vodřiná,
samá krev ha modřina —“*

vedla si dál koza svou.

„Tak ty potvoro falešná nevylezeš?“ rozněvál se ježek, stočil se do klubička, že nebul vo nic věci než pořádný knedlík, hudělál „kotalilí“, svalil se do díry, tám hned roztáh ha postavil svý špijchály, tvrdý ha vostrý jako řebíky na hachli ha začel milou kozu roubat do vemen, do břicha, do vodřený kůži, šudýš tám, hde to nejvíc bolílo, koza kopála, prskala, mečila, chtěla ježka nabrát na rohy, hale čím víc se v díře rundila, tím víc to bolílo, haž nemohla vydržít, celá humořená vyrazila všema štyrma z díry ven i s ježkem, jako slepá po tmě vrazila rovně do dřeva, rozbila si hlavu ha svalila se na zem zabitá. Bulo po ní!

Liška, dyž to viděla, dívala se chvilku celá hloupá, hale hned se zpatovala, zpomila si na děti ha rovnou k nim! Našla je chudáčky skrčený v koutku, celý hustrašený, hani vlasní mámu nemohly hned poznát, tak byly zdivočilý.

Liška je hned šecky vočuchala, volízala, ha dyž viděla, že se jim hani vlásek nezkřivil, zapomíla hned na šechen strach ha bídu, dala se do zpjevu ha vyjskotu, děti teky vokřály, máma je vynesla z brlohu ven ha íčko tepřiva si dali berdo! Míly tu husmana i ko-

zu, liška hned vystrojila trachtací ha pozvala na ně i sousedy vlka s nedvědem.

Ty se nedali nutit hani prosit. Přišli voba, dobře se najidli ha dobrák nedvěd, dyž se po dobrý večeri s kmotříčkou loučili, povídá: „Eště nám, kmotříčko, povězte, jak ste tu potvoru přece dostála z díry ven?“

Íčko tepřiva se zapálila liška hambou jako voheň ha povídá: „Sem to hale darebná vosoba, šecky pozvu, ha na toho nejhlavnějšího zapomím! To byste neřekli, že malyj jezeček poznal Kováříkouc kozu, vypíchal ji z díry ha tak jí hušval, že si tu rohatou palici vo dřevo rozrazila.“

„To se podívejme,“ podivil se vlk, „já dycky říkám, že nezáleží šeko na síle, hale teky na šikovnosti.“

„Huž muj nebožtik děrek říkával,“ bručil spokojeně nedvěd, „že nesmíme žádným pohrdat, protože nevíme hdo ha hdy nám může byjt dobrý, ha než humřem, koho eště můžem potřebovat.“

„Tak ste to slyšely, děti, co tudle kmotříček povídal,“ vobrátila se stará liška na svý líščata, „pamatujte si to, přijte eště dobrou noc ha čerstva běžte spat. Než bude den, já to tu eště drobet poklidím, haby nás tu zase někdo nevyčuchal.“

Šichni se po dobrý večeri rozešli, jenom jezeček slídl dál v houštičkach po hadech ha po plžích, po červach ha žízalach, po myších ha žábach. Hani mu na mysl nepřišlo, že by mu mlla liška poděkovat, dát kus masa z kozy hanebo stehno z husmana. Ba, bul rád, že moh takový paní, jako je liška, posloužit, von! Nepatrnyj jezeček!

Ejnu! Tak holt to chodí na tom božím svjetě, že jedním růže kjete ha pro jiný chudáky roste jenom trní ha bodláky.

VO HALTRAVSKÝ MELUZÍNĚ.

Dyž sme eště byjvali malí jako kůželky, chodívali sme na hyjtu k našemu děrkovi v Šimanuc mlyjně pod lesem, ha loudili sme na ňom pohádky. Někdy bul děrek v dobrý míře, nedal se dlouho prosit ha spustil hned. Ale někdy bručil, vodháněl nás ha vadil se, že má v hlavě jinčí starostě, než myslit na pohádky. My huž sme ho ználi, humili sme to s nim, ha vymámili sme na ňom každou pohádku, kerou sme chtěli. Nejlepší se nám líbila pohádka vo haltravský Meluzíně.

Před moc ha moc lety stával na Haltravě moc ha moc velkýj ha pěknýj zámek. Eště dnes je tám vidět vod Sádku haž k Výšovce z něho kameny ha škály. Ten zámek tam nepostavili lidi, hale vobří, co míli ve hlavě jenom jedno voko ha v rukach takuvou sílu, že za co vzeli, mušilo povolit. Dyž s tou stavbou buli hotovi, jak přišli, tak vorešli, ha jedna stará kouzelnice si tám nastěhovala svý tři cery. Buly pryj to žencký pjekný jako vobrázek, hale

takuvý pyjchy náramný, že s nima nihde nemoh žádnýj vydržit ha teky tu hu nás žádnýj s nima nic nemíl.

Zrovna v ten čas vostával na druhým kopci, na Čerchově, jeden vězdař z ňáký daleký zemí. Dyž ty vězdy v noci študýroval, mušil byjt sám ha sám, žádnýho teky na celým sjetě nemíl, jenom sestru vdovu ha ta žila teky něhde tůze daleko. Chodil ve dne po lese, sbíral koření, rozumíl ptákom, hadom i šechnim zvířatom ha to ce ví, že humíl víc než pět počítat. Pomahal lidom i dobytku ha šichni ho tu míli rádi. Takovyj hodnyj poustevník to bul.

Jednou se zase díval do vězd ha čtál v nich, že se tý jeho sestře vdově stálo ňáky nechčestí.

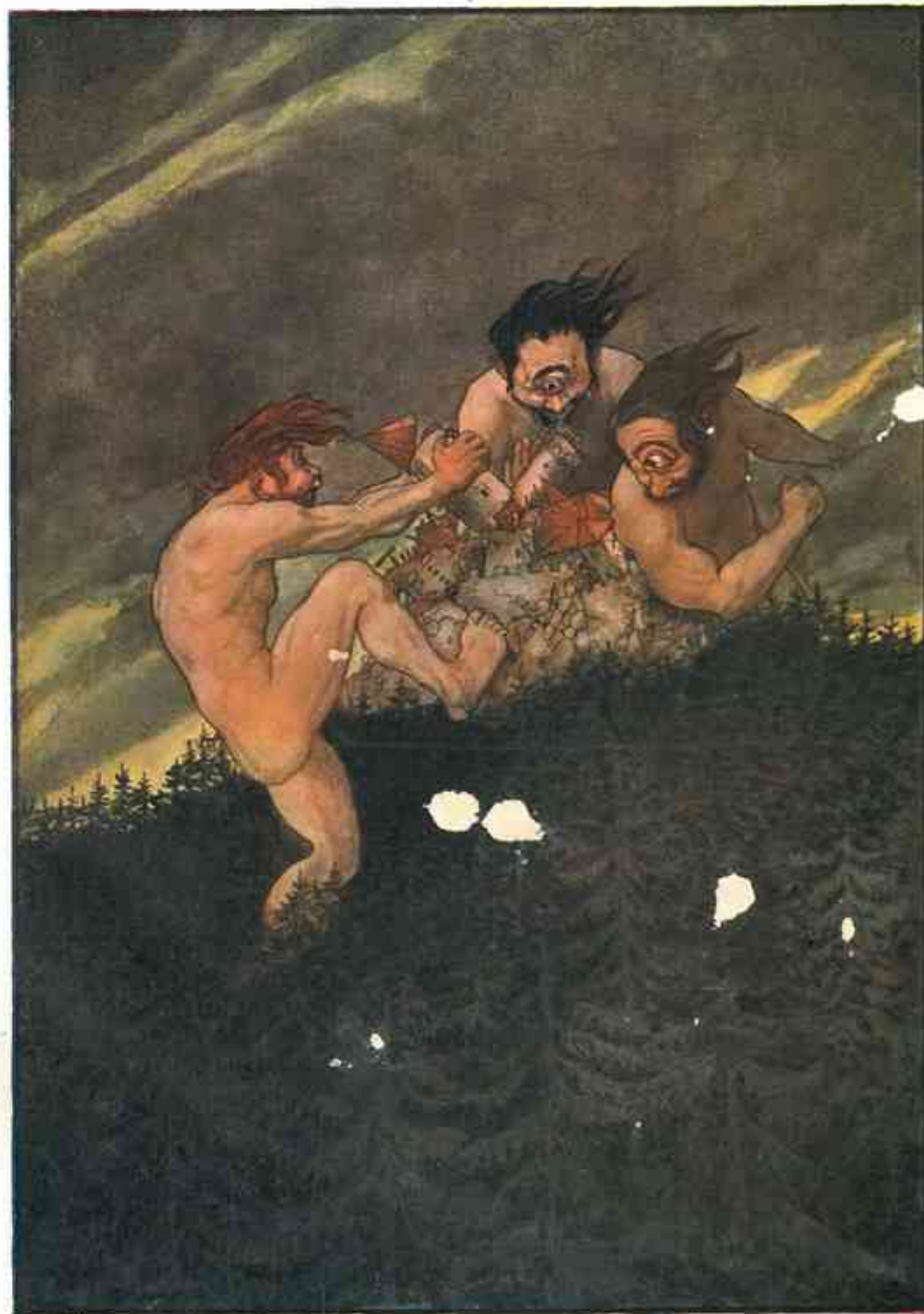
„To se muším jít hned na ni podívat,“ řek si, zviň se ha šel. Ha vopravdu! Dyž tám přišel, sestra huž ležila v rakvi, ha jenom malyj chlapeček hu ní stál ha plakal pro mámu. Dyž bulo po funuse, povídá vězdař: „Cák s tebou, chlapečku? Dyž íčko žádnýho nemáš, ha dyž sem tvuj stryjček, tak holt si tě muším vzít sám. Ja pa tě říkají?“

„Míchálek,“ zaplakal chlapeček.

„Tak, Míchálku, huž neplač ha poť se mnou,“ pohladil ho stryjček, vzal ho za ručičku ha přived si ho do lesa. Dobře ho vychováł, vyučil ho vězdařství ha šechněmu, čemu sám rozumíl, ha dyž huž byl staryj ha Míchálek velkyj, tak mu jednou povídal: „Míchálku, já sem na tom svjetě zbytečnýj, protože ty huž šecko humíš jako já. Dyž znám na šecky nemoce líky, nemůžu sám humřit ha ty mě mušíš dnes v noci zabít. Esli chceš byjt chčasnyj, tak si pamatuj, že co jednou řekneš, mušíš dycky splnit. Nihdýž nezapomeň, že slovo dělá muže.“

To ce ví, že se takuvý řeči Míchálek lek ha vykřik: „Cák vás to napadá, stryjčku! Dyť mám na sjetě jenom vás! Ja pa bych vás mōh zabít? Ja pa bych mōh byjt bez vás chčasnyj?“

Ale staryj vězdař neřek víc černý hani bílý, šel po svým ha na večer si spolu lehli v poustevně každýj na svý lože jako jindy. Ale Míchálek ne ha ne husnout. Myslil na to, co mu stryjček povídal, představoval si, jak by se mu styjškalo, dyby v tich černyjh lesích míl žít sám, ha jak si to tak přemyjšlí ha rozmyjšlí, najednou venku něco zapraská, zabručí, dvě strachlivý voči zablyjsknou se ve tmě, bul to nedvěd ha hrnul se rovnou k loži, de spal vězdař. Tuto vidět, vylít Míchálek do vyjšky jako srnec, popád sekýru, napřih se ha co míl síly řal po nedvědovi. Ale ta potvora nedvědí se uhnoula, rána se svezla ha Míchálek místo nedvědu

rozsek stryjčkovi hlavu vejpůlky. Nedvěd hutek ha Míchálek se dal do pláče: „Vy ste to veděl! Vy ste to veděl!“ křičil, nařikal, ale huž to bulo málo platný, stryjčka tím nezkřísil, vykopál mu tera hrob ha pochováł ho pod kámen. Ale žádný stání huž na tom místě nemíl. Šecko tám v noci na něho padalo, šecko mu stryjčka vyčítalo, šecko ho strašilo. Tak si huminoul, že se vodstěhuje někam jinam. Ale kam? „Podívej se do vězdiček,“ jakoby slyšel zašeptat nebožtíka stryjčka. Vězdam dobře rozumíl; jak se na ně zahledíl, hned viděl jednu tak jasně svítit jako žádnou jinou. „Tám v tu stranu se pustím,“ řek si ha chěasně ráno vyrazil.

De ha de furt lesem, huž bulo polodne, huž bul na krku večer, huž se vohlížel, de by moh přenocovat, dyž najednou se vyvalí z lesa náramnyj zámek, celyj kamenyj, ha tichyj jako zakletyj, ale zrovna nad nim třepala se bílá vězdička jako rybička.

„Tary vostanu,“ řekl si Míchálek, ha hned zaklepal holi na zavřený vrata. Ale vevnitř se hani myš nehnoula. Tak zabouchal po druhý silněji, ha dyž zase nic, zatřískal po třetí, haž mu z holi tříscky lítaly.

„Do pa to tluče?“ vozvál se teprve lěko za vraty tenkyj, celyj huštrašenyj hlásek.

„Pocestnyj člověk,“ hlásil se hned Míchálek, „nechte mě hu vás přes noc.“

„To my nemůžeme, my sme tu samy, sme tři sestry sirotcí, tak my žádnýmu mužskýmu nevorevřem,“ šeptal hlásek.

„Ha to by bulo! Dyť já sem teky sirotek, menuju se Míchálek, sem jako prst sám ha sám, žádnýho na sjetě nemám.“

„Tak počkej drobet, povím to sestram,“ slyšel eště Míchálek ha potom zas šecko hutíchlo jako v hrobě. Sed si tera na práh ha čekál. Sestry se nahoře radily, haž se huradily, že bude tuze dobře, dyž přece mužskyj vohlídá zámek, naseká dříví, nanosí vody, vopraví, de co třeba, hale vyminouly si, že se huž do nejdelší smrti nesmí vod nich hnout, haby nemoh žádnýmu prozradit, ani de zámek stojí, ani do tam vostává, ani co se na ňom díje.

Tuto Míchálek snadlo slíbil, protože se mu ta nejmladší cera, co s nim mluvila, huž po hlasu zalíbila, ha dyž jí potom viděl, nebul by se víc vod ní hnoul, ani dyby ho byly nevímjak vyháněly. Chtíl se s ní mermomocí hned voženit.

Ale nevěsta nechtila vo vdávání ani slyšet. Kroutila jen smutně hlavou, že nesmí, že by bul s ní nechčasnyj, že by to sestry nedovo-

lily, ale Míchálek jí nedal pokoje, šecko jí rozmlouval ha vymlouval tak dlouho, haž se přiznala sestrám, že si Míchálka veme, dij se co dij.

Íčko bulo zle. Druhý dvě sestry začly hned vyvádět, vadit se s ní, bít ji, ha dyž to šecko nepomahalo, rozněvály se ha vykřikly: „Ty dobře víš, co smíme ha nesmíme, huž si plnoletá, co si huděláš, budeš mít, ale my tu s váma nevostaneme ani minutu.“ Jen to dořekly, celyj zámek se zakolíbal jako na vodě, kamení se začlo sypat, les strachlivě hučít, hrom bít, vítr skučít jako by nastával soudnyj den, jednovoký vobří, de se vzeli, tu se vzeli, celyj zámek rozvalili, kameny rozházeli, takže vostály z něho jenom ty škály, jak je na Haltravu eště dnes vidět.

To ce ví, že se Míchálek lek, leknutím se třís na celým těle, ale přece držil nejmlačí sestru za vobě ruce ha nepustil, hajť se cukala jak chtěla. Za chvíli, co vo tom povídáme, šecko hutíchlo jako v kostele, ta nejmlačí sestra se na milýho Míchálka pjekně husmila ha povídala: „Íčko sme si kvit, žádnýj nemáme nic, já si tě tera vemu, jenom to si vymíňuju, že každýj pátek puru vod tebe pryč na celyj den, ha ty mně nesmíš špehovat, ani se mně ptát, kam chodím. Slib mi to.“

Míchálek ji to svatosvatě rukoudáním slíbil, hned míli spolu svarbu, potom si v těch místech, hde stával zámek, postavili dřevěnou chaloupku ha bulo jim tam dobře. Míchálek sbíral po lese kořínky, sušil všelijaký kytky, dělal mastě ha líky, nosil je po vesnicích, žena doma vařila, spravovala kozu ha žili spokojeně. Každýj rok našli něhde pod kamenem díťátko ha přinesli si je demů, haž jich míli sedum ha samýj dívčičky, chlapečka nenašli žádnýho, ajť hledali jak hledali. Z toho si táta nic nedělál, ale to ho tůze mrzilo, žádná z tich sedmi divčát že není, jak má byjt, každá že je v něčem nepovedená. Ta nejstarší míla voči velký jako talíře, druhá zas jako bídla dlouhý ruce, třetí krátký nohy, štvrtá širokou hubu jako žába, pátá fousatou bradu, šestá jako větel v tekrou hlavu, ha ta poslední bula na tom nejhůř, rost jí — chudáčkovi — na říbetě takovyj ukrutnyj hrb, že se ani narovnat nemohla. Ale dycky zrovna v tom, co bulo na nich chybnýho, míly přehukrutnou sílu.

Míchálek každýj pátek, dyž mušel vostat doma, sedíl před chaloupkou, díval se na divčátka, jak si v lese hrajou, ha myslil si: „Mortete, to budou z nich divný ženy, dyť nebudou k svjetu podobný, ty se nevdají, cák si s nima počnem?“

Jak zas tak jednou sedí ha přemyšlí, zastaví se hu něho staryj žebrák, chodíval tutary do Klenčí na žebrotu, Míchálka znál, ha dal se s nim dnes do řeči: „Míchálku, cák si tak smutnyj?“

„Dyť vidíš,“ vokázal Míchálek rukou na divčátka.

„Sou ňáký nepovedený, sou,“ příkyjb žebrák, teky se zadíval na Míchálkovo děti, ha vodmlčil se. Haž teprve za hezkou chvíli znova se voptál: „Míchálku, de pa máš ženu?“

„Někam vorešla, hani sám nevím kam,“ povídá Míchálek.

„Ha to si pěknýj muž, žena se mu toulá ha von neví hde, míl by si se po ní vohlídnout, kam asi chodí,“ popích ho žebrák.

„Dyž já nesmím,“ postěžoval si Míchálek, „žena mi to zapoveděla.“

„Á to jo! To je něco jinčího! To já neveděl,“ dal se do smíchu žebrák ha zas jakoby nic se loučil: „Nu, zdržíl sem se, muším si pospíšit ha jít po svyjh, vostaťe tu zdrávi.“

Žebrák se sebral, vorešel, ale nasadil Míchálkovi takuvýho červa do hlavy, že vod tich čas na nic jinčího nemyslí, než na to, kam přece jeho žena každýj pátek chodí.

Dyž huž to dlouho trvalo ha žádnýho pokoje nemíl, kury chodil, na to myslil, tak si řek: „Hajť se díje co díje, díl huž to nemůžu vydržít, muším se přece přesvěčit, kam vlasně ha proč vore mně žena hutiká.“

Co si huminoul to teky proved. Žena zas jednou v pátek ráno stála, navařila jist, aby bulo pro šecky na celyj den, ho vorešla. Ale jak vytáhla paty z domova, zvíł se i Míchálek ha marš za ní. Viděl jí furt kus cesty před sebou, haž přišel na pěknou, zelenou loučku, hde jaktěživ nebul, na tý louče stála bílá kaplička, tak pěkná, jakou jaktěživ neviděl, ha než se vzpamatoval, žena se mu ztratila, jakoby do vody pádla.

„Jinde nemůže byjt, než v tý kaplice,“ hádal Míchálek ha pustil se tám rovnou. Trávy rostlo šudýž dost, tak šel jako duch, zlehka, po špičkach, ani slyšet ho nebul, haž se tám chčasně dostál. Ale kaplička stojí zavříná, Míchálek se vohne, podívá se dovnitř klíčovou dírkou ha leknutím div nezdvěnil. Vidí ve prostřed kapličky velkou sturánku plnou vody čistý jako křišťál, v ní se koupá jeho žena, ale celá proměněná, nahoře je to žena, ale vod pasu delů ryba. Česala si vlasy, zpívala, mrskala sebou, haž voda na šecky strany třfkala, smála se ha vyjskala jako blázen; Míchálek to podívání nevydržil. Vobešla ho hrůza, strachem mráz mu běžil

po řibetě, vzal nohy na ramena ha hupaloval demů, co mu dech stačil.

To ce ví, že mu doma do smíchu nebulo, to dívadlo mu nešlo z hlavy, sedíl jako zařezanyj, ha dyž se po slunce západu vrátila žena, nemluvil s ní, nejíd, nepil, nic nedělal, jenom sedíl ha díval se na ni. Čím dál, tím se mu víc vořklivila, ha když si chtěla k němu hu stolu sednout, votřis se ha nevědomky vykřik: „Di pryč, ty mořská vohavo jedna!“

Jen to dořek, žena se tu chvíli svalila na zem ha vomdlíla jako špalek. Íčko jí bulo Míchálkovi hned líto. Skočil k ní, volál jí, škryjpal na ni sturenou vodu haž vorevřila voči ha řekla smutným hlasem: „Šecko tě povím, abys tomu rozumíl. Naše máma menuvala se Meluzína, chtěla byjt furt hezká, hezkyjší než šecky ženy na celým sjetě i než její tři cery. Proto nás na sto let zaklíla v mořský panny: slunečnici, měsíčníci ha větrnici. Tys mě moh vysvobodit; dybys to bul vydržíl eště jenom jeden pátek, zase by tu bul vyrost zámek, naše děti buly by se vopravily, ha mohli sme tu šichni žít chčasně. Žádnýj žebrák s tebou nemluvil, abys veděl, ale randášek, tys ho poslech, zrušil si slovo, sebe si zabil, děti ha mě na věky zkazil. Mý sestry vyhrály, ty si vosvobodil, já muším byjt íčko sama za ně slunečnici, měsíčníci i větrnici, stát se Meluzínou, jako má máma, lítat po sjetě, žebrat na děti ha na věky pro tebe plakat. Huž je šechnimu konec!“

V tý chvíli zdálo se Míchálkovi, že slyší volát stryjčka: „Nezapomeň, co slibiš, mušíš dodržít!“ Hale bulo pozdě. Přiletíla černá mráka, zatmílo se jako v pytli, strh se víchar nechčasnyj, zapraskaly stromy v lese, nad Haltravem hudělal se sloup vysokýj haž do voblák, sebral chaloupku jako hračku, rozházel jí na šecky strany. Míchálkem praštil vo škálu, rozbil ho na kusy ha vodnes dovíkam. Jenom dětom se nic nestálo. Ty strachem ha hrůzou zalízly do skal, ha dyž vylízly, nebulo po tátovi, po mámě ha po chaloupce nihdež ani památky.

Vod tich čás se Meluzína toulá světem, ale na Haltrav nemůže zapomenout. Dyž je jí nejhůř ha nejvíc se jí styjská, přiletí k dětom, husadí se ve škálach, plače ha nařiká pro Míchálka: „Muj Míchálku zlatýj, ó muj Míchálku drahýj,“ jako na břitově, haž lidi zavírají vokna i dveře ha zacpávají si huši, haby to neslyšlí.

Já sem Meluzínu jaktěživ neviděl hale slyšet jsem jí mnoho-mnůstvikrat slyšel plakat, nařikat i zpívat ha vyjskat. Dyž začne, tak se třesou vokna, lámou se stromy, v lítě se zvíhá prach do

vyjšky jako kouř, bouřka se přižene, mráky se protrhnou, kroupice nebo — Pámbů chraň — kroupy se sypou na zem ha dešť se lije z nebe, jako dyž se vytrhne čap v rymíku. Esli přiletí v zimě, tu se strhne takuvá prášenice, že není možná hlavu z chalupy vystrčit ha voči vorevřít. Nebohyj každýj, koho to chytí v širým poli.

Íčko to vo haltravský Meluzíně šecko víte, tak se pjekně pomodlete ha šichni hajdy na kůtě!

VO LAKOMNÝM MLNÁŘI HA CHYTRÝ KÁČI.

Vod nás chodívají lidi za chlebem něhdy daleko do sjeta, něhdy si teky najdou práci blíž, třeba jenom dou sloužit k sedlákovi do dolejších vesnic. Tak jednou jeren mlnář haž něhde za Tyjnem hledal po Dílích děvku, kerá by všemu rozumila. Mlnářka mu humřila, děti nemíl, tak, než se znova vožení, potřeboval šikovnou ženckou, která by humila vařit, dojít, lichvu chováť ha vo šhecko se sama starala.

Hu nás bula zrovna tenkrát taková dívče „budiž ke všemu“, hezká ha kurážná, menuvala se Káča. Šechnim chlapcom se líbila, hale nejvíc stál vo ní z Potřekova Vondra. Chyba bula, že Vondrovi chtíl dát táta dvůr, proto koukal, haby si chlapec přived do stavení přece dívči s vjenem, ha Káča nemíla nic, než tu duši s tělem.

Dyž to někam nešlo, Káča se rozněvála, chtíla na Vondru zapomít ha přimla tu službu ve mlyjně. Eště se tám jak se patří ne-

vořila, huž prokoukla milýho mlnáře skrz na skrz. Poznála, že muší byjt náramnyj boháč, protože hu mlyjna stála i pjila, mletí i řezání míl dost ha dost, hale že je přehukrutnyj lakomec, keryj mlnářku humořil hladem, nepříje hani sobě, hani jinýmu najist, proto že chasa vod něho hutíká, ha proto že muší shánět děvku ha pacholka hodně daleko, hde ho lidi neznají.

„Počkyj ty kunte! Na tebe já vyvráju!“ pomyslíla si Káča ha začla hospodařit. Každýj drobeček chleba hned zvíšla, každou paráunku pod stromem sebrala, nebula líná vohnout koleno pro každý peřičko na dvoře, každýj prášek mouky ve mlyjně vometla, každou třístičku s pjily vodnesla si pod kamna ha to se mlnáři tůze líbilo. Dyž mu po čase zase hutek pacholek vod koní, povídá Káča: „Cák se zlobíte, mlnáři, s takuvyjma lenochama? Vemte si pacholka vod nás. Huvidíte, jak burete s nim spokojenyj.“

„Tuto je pravda,“ svěčil mlnář, „na váši straně sou pracovitý ha pořadovný lidi. Muším tám zkázat.“

Toceví, že Káča teky zkázala, ha tak to netrvalo hani tyjden, huž jezdil s mlnářovo koňma novyj pacholek. Hani nemuším říkat, že to bul z Potřekova Vondra. Činil se sám dost, dříl se vod rána do večera, hale Káča ho eště víc honila: „Nasekyj dříví!“ — „Polij hnuj!“ — Nařež řezanku!“ hned ho komandýrovala, jak se jenom zastavil. Hale dyž přišel k vobědu, sotva snid dva tři dolky nebo lívance, huž mu vzela misku vod samý huby ha vokříkla ho: „Huž můžeš mít dost! Nech si teky něco k večeri!“ Navečer zas křičila, sotva vzal pár žic polívky: „To je nákyho jídla! Cák to mušíš šhecko sníst? Šetři drobet! To není zdravý, na noc se tak nacpát!“

Mlnář to šhecko pozoroval ha milá Káča se mu čím dál tím víc líbila. „Pádryje,“ říkal si pod kůží, „to je náká hospodyně! Z tý by bula mlnářka! Službu bych jí nemušel platit, šetřit humí, s tou vyhraju terno! Tu si vezmu za ženu ha žádnou jinou!“

Myslil si, haž to děvce řekne, že mu radostí hned pádne vokolo krku ha šechnich pět prstů volizá. Hale to se v Káči zmyjlil. Ta začla dělat drahoty, ha dyž jí nedal pokoj, řekla mu rovnou do vočí: Ešli mi dáte připsát půl mlyjna, tak si vás vezmu, jináč ne. Zadarmo se vám dřít neburu. Jako děvce mi mušíte dát službu, hale jako ženě ne. Vy ste chytryj hale já nejsem na hlavu padlá.“

„To vjeřím! To ty by si brala!“ zasmíl se mlnář, nechál jí byjt, jenom se divil, jak ho prokoukla. Hledal si zase nevěstu, vohlížel se po bohatyjch, jezdil za jednou starou ha hrbatou, hale hani ta

ho nechtila. Žádná se mu tak nešikovala, jako Káča. Ta běhala jako vítr, točila se ha rozháněla, porestála práci za tři jiný, špořila ha hospodařila, hubu teky míla na dobrým místě, žádnýho kra-jánka se nelekla, nu, dyjť se darmo neříká, že hde je Káča, tam hani v devátým stavení shora i zdola nemuší mít psa. . . .

Mlnář moh na ní voči nechát, čím dál, tím víc se mu líbila, zrov-na jako by mu hučarovala. Počítal, počítal, haž si z hlavy vypo-čítal, že eště vydělá, i hdyž dá Káči připsát půl mlyjna. Šel k ní znova ha řek: „Tak esli si mě vemeš, půl mýho bure tvýho.“

„Tuto je přece řeč!“ nebránila se íčko Káča ha dyž míla kon-tracht na celou polojčku mlnářovo majetku v kabze, šla s ním k voltáři.

Vondra, to ce ví, divně se na to koukal, hale mlčíl, protože ve-děl, na co Káča hraje. Jak se z děvky stala mlnářka, hned se karta vobrátila. Hned po svarbě zjedнала si sama děvku ha začla dělat ve mlyjně paní mámu. Humíla to dost ha dost, jako by se v tom bula narodila, ha lakomce mlnáře trápila, jak nejvíc mohla. Šla přes dvůr, kopla kůře, zařízla, hupekla ha dala sníst — Vondrovi. Druhý den se šla podívat do chlívá, začlápla králíka, stáhla, hu-pekla ho ha dala — Vondrovi. Třetí den šla do sadu, hodila ka-menem po kachně, míla strefnou ruku, zabila ji, voškubala, hu-pekla ha dala celou — Vondrovi. Při tom posílala do hospody žbán za žbánem pro pivo, jedla, pila, haž se hory zelenaly, ha mlnář? Ten se moh na to dívat, tomu nedala hani kostičku volíz-nout. Toceví, že se nad takovým hospodářstvím trápil, kury cho-díl, tury vzdychal ha naříkal: „To sem si dal! Ta íčko rozvázala! Tu sem posadil na koně!“ Lidi se mu ke všemu eště smíli, přili mu to, staryj huž teky bul, tak se žral tak dlouho, haž se z toho rozstunal, mušel do lože, bulo mu zle ha zle, ba, čím dál, tím hůř.

Dyž huž jistě veděl, že mele z posledního, že se z toho nevydra-pe, zkázal si do města pro notára, haž bure mít cestu vokolo mlyj-na, haby se tu stavěl, že chce dělat testament. Nechtíl, haby notář sváně přišel, že by to moc stálo ha jenom vo tom přemyjšlel, jak by Káču nejvíc potrestal, komu by míl svou polojčku vodkázat, takovyj nechčasnýj lakomec to bul.

Jednou vopravdu zahrčíl před mlyjnem kočár ha notár tu. — Mlnáři huž sedíla dušička na jazyku. Potil se v loži, těžko dyjchal, dyž to viděl notár, čerstva si vytáh pero ha papír, mušeli postavit stůl ha židličku k samýmu loži ha hned začel psát. Najednou zvih vod papíru hlavu, vidí tu stát Káču, napádlo mu, esli ji nechce

mlnář eště něco vodkázat, tak vokázal na ní perem ha povídá: „Mlnáři, cák s ní?“

Mlnář na loži rozumíl, že se ptá, co Káča jí. Dostál zlost, hyjb rukou ha vykřik, co míl síly: „Co sní? Hani se neptyjte! Šecko jí, nač přide, šecko jí!“

Tak notář hned napsal, že Káči patří šecko.

Jenom tak pro jistotu se eště voptál, vodkazuje-li jí teky pilu: „Ha cák pjila? Pjila teky?“ křičí notár mlnáři do hucha, protože huž bul málo živýj. Mlnář si hned vzpomíl na žbány piva, zdych si ha povídá: „Toceví, že pjila teky ha dost!“

Notár to hned zas napsal; eště to nebulo hani jak se patří suchý, mlnář se natáh, haž lože zapraskalo ha bul v Pánu.

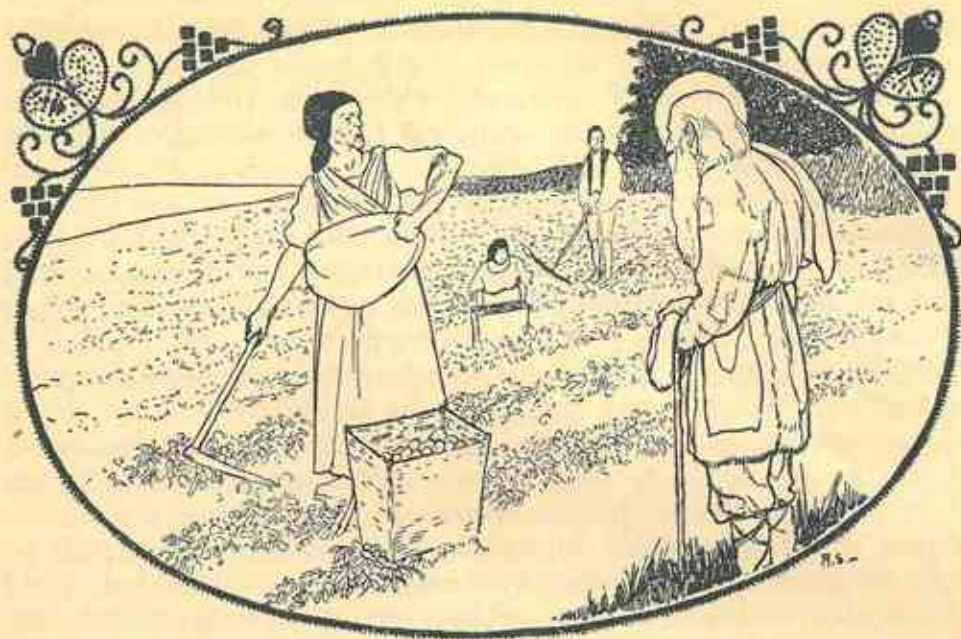
Co notár napsal, bulo platící, protože mlnář to řek před svjed-kama ha tak se Káča stála jedinou dědičkou. Hned si voblíkla černý šaty ha šla vo funus. Pochovála muže jak se slušilo. Na funus přišlo moc přátel, blízkyjch a zdálenýjch, šickni chtíli po mlnáři dědit, nad hrobem pravda plakali ha naříkali, hale hned s břitova vrátili se rovnou do mlyjna, začli se vo šecko dělit, hádat, tahat, nadávat si, haž se pustili do sebe ha prali se jako psi vo kost.

Íčko toho míla Káča zrovna dost. Popádla hůl, vykřikla: „Já sem tu paní, marš šichni ven,“ ha vytřískala je haž na zásep, se záspi na dvůr ha před vrata, zamkla ha vrátila se k Vondrovi.

To veděla, že Vondra je dobryj sedlák, hale žádnýj mlnář hani pjilař, teky se jí v tom kraji nelíbilo, styjskalo se jí po domově, tak šecko prodála, za nebožtíkovo duši složila velký fundací, po-stavila mu na hrob pěknýj kříž, potom si vzela Vondru za muže ha s plnou kabzou peněz vrátili se k nám.

Táta hned předal Vondrovi dvůr, šel na vyjmluvu ha mladý íčko spolu hospodařili ha chčasně žili. Dyby nebuli loni humřili, tak žili haž podnes ha to je pohádky konec.

VO LAKOMNÝ SELCE.

Ze všeho nejvčší řich na sjetě je lakomství ha to teky Pámbů trestá. Tak vám jednou před moc ha moc lety žila v jedný vesnici selka, ha ta bula náramná lakomnice. Moh jí prosit hdo chtěl vo co chtěl, žádnýmu nic zadarmo nehudělala, hani nepučila, hani nedala, mohla vidět člověka třebas humírat ha nepomohla mu. Nu, taková tvrdá žencká to bula jako suk.

Jednou kopáli na poli brambory, míli jich dost ha dost, pjekný ha velký jako dřeváky. Tu přide staryj žebrák z města, pytel mu visí přes rameno, postaví se na mez, sundá čepici, sepne ruce na holi ha modlí se „očenáš“. Jak ho zaslechla selka, hned se rozkřikla: „Vod nás nedostanete nic. My máme brambůry pro prasata ha ne pro žebráky.“

Žebrák neřek černý hani bílý, domodlil se, sebral hůl s pytle ha šoural se na jiný pole. Sedlák i šichni kopáči začli se hned se selkou vadit, tuto že přece nemíla říkat, člověk že je přece přednější než dobytek, ha pro přehoušel brambůrů že grunt by nechcíp.

„Na prasatech přiroste,“ vykládala rozpálená selka, „hale z toho, co dám takovým vobyjdom, nemám nic.“

„Máte ‚zaplať Pámbů‘, ha to přece teky za něco stojí,“ povídá jedna kopačka.

„Zaplať Pámbů? To kabzu netrhá hani se toho nenajím. Za ‚zaplať Pámbů‘ nedám nic. Mi teky žádnýj nic nedá zadarmo,“ vedla si selka svou. Tak huž jí necháli, neříkali nic víc, co teky s takovou ženckou? Jenom si pomyslili, že se tou lakotou přece prohřešuje.

Brambůry chčasně svezli, vysypali do lochu, vykrmili s nima dva páry prasat, prodáli je, koupili zas nový, zase je krmili, dyž najednou něhdy po novým roce začne selka z ničehož nic choudnout. Nákyj čas eště se vlíkla, haž to dál nešlo, mušela do lože ha — víckrát nestála. Humříla, hani se nenadáli, pochováli ji na břítov, voplakali jí ha dyž se vrátili z funusu demů, šla děvka rovnou k sedlákoví ha povídá mu:

„Stryčku, nehněvejte se, hale já hu vás díl sloužit neburu.“

„Cák se stálo? Proč pa? Dyť si přece zjednaná haž do Martina, sotva si se tu vořila ha huž chceš zlámat roháč?“ diví se sedlák.

„Já vám nemůžu řect proč, hale pryč muším ha teky puru eště dnes,“ vedla si děvka svou.

„Tak ty chceš hutect ha nečekát hani haž si zjednám jinou?“ rozněvál se sedlák, „tak habysi veděla, nepovíš-li, proč hutíkáš vod nás, tak tě přivedou zpátky štandáří, tu hambu tě hudělám.“

Íčko se děvka lekla, dala se do pláče ha povídá: „Dyž muším, vám to tera řeknu. Jak krmím prasata, vidím dycky nebožku selku klečít mezi nima ha žrát z koryta.“

Sedlák se tak lek, že by se bul v ňom v tý chvíli krvi nadořezal; hale brzy se zpamatoval ha bledyj jako stěna povídá: „To tepřiva vod nás nesmíš! Přišla by jiná, zase by to viděla, zase by hutekla, žádná by tu nevydržila, lidi by se toho všimli, začli by šuškat, proč děvky vore mně hutíkají, bulo by to čím dál, tím horší. Proto tě, dívče zlatá, pro šecko na sjetě prosím, vostaň tu ha voptej se selky, co by jí pomohlo ha vysvobodilo. Dám tě za to, co bureš sama chtít ha pro selku hudělám šecko, co bure mýho možnýho.“

Dyž jí tak prosil, bulo děvce sedláka líto, dala si řect ha vostała. K večeru vzela zas jako jindy dížku s prasečím žrádlem ha nese jí do chlíva. Toceví, že jí při tom do tance nebulo. Strachem se celá třísła jako vosyka, zastavila se před chlívem, pokřižovala, zavřila voči, po šmaku vorevře dvířka ha vylije žrádlo do koryta.

Prasata pádli hned do žrádla jako diví, ičko teprva si vzela tu kuráž, podívá se ha vopravdu, selka zas se tlačí mezi nima, hubu má v korytě ha popadá kusy brambůrů div se nehudusí. Tu spád s milý dívčí šechen strach ha promluvila na selku: „Teta, cák to děláte? Proč pa nepřidete do sencí? Mohla byste si nabrát z mísy ha jíst s náma pječně žicí na talíři.“

Selka hned vodtrhla hlavu vod koryta, podívala se na děvku tuze smutnyjma vočma ha řekla: „Zaplatě to Pámbů, dívče, že si na mě promluvila. — Eště tě prosím, abysi se teky nade mnou smilovála.“

Děvka vostála, jako dyž jí přimrazí. Hnout se nemohla ha takuvá lítost jí stoupla najednou do srce, že se hani drobet nerozmyšlela ha hned slíbila: „Mluvte, teta! Hudělám šecker, co chcete.“

„Tak vyříd sedlákovi,“ spustila hned zas selka, „hajť naloží fůru brambůrů, ráno jí zaveze do města ha rozdá chudyjm. Nikdýž žádnýho žebráka hajť nepustí vod svýho práhu s prázem. Ha ty, má děvečko milá, di dnes vo pravý půlnoci k naší sturánc v sadu, co sem tám nechtila žádnýho pouštět pro vodu, haby nám nepošlapal trávník, vem si sebou kudličku, vyryj hu sturánky kousek drnu jako dláň velkýj, hoď ho přes hlavu za sebe do sturánky ha hutíkej potom demů co můžeš. Ráno, haž sedlák vodjede, staň, di v kostele za mě k zpovědi a přímání, dej za mě na mši ha na modlení, přes celou mši kleč ha za mě se modli. Huděláš to šecker?“

„To snadlo hudělám,“ příkyjbla hned děvka.

„Snadlý to nebude,“ povídá selka eště smutnyjším hlasem, „bure to těžší, než si myslíš. Hale hajť huvidíš, co huvidíš, hajť huslyšíš, co huslyšíš, cestou k sturánc ha zpět nedívej se nalevo hani naprávo, teky se neohlížej za sebe, sic bure se mnou na vjegy zle. Tak ičko di s Pánem Bohem, šecker si pamatuj, na nic nezapomeň ha bát se nebud, nic se tě nestane, protože si čistá panna.“

Poklop na korytu sám sklap, děvka se zpamatovala, popádla dížku za hucho ha běžila do sencí.

Tam huž čekál na ní sedlák ha první jeho slovo bulo:

„Nu tak, co? Mluvila si se selkou?“

„Mluvila,“ rozpovídala se hned děvka, „zkazuje vám, habyste naložil fůru brambůrů, vodvez ji zjitra ráno do města ha rozdál jí chudyjm.“

Celyj večer nabírali v lochu brambůry, sedlák je vynášel v pytlích, ponocnyj huž dávno vodtroubil desátou, dyž řek sedlák: „Dost, víc huž koně nehubáhnou,“ potom shásli sjetlo ha šli spat.

Jenom děvka nespala, ta věděla, že jí čeká ještě velká práce. Vzela si třejce na nohy, kudličku do kabzy, salúp na hlavu, sedla si v komůrce po tmě na truhlu ha čekála.

„Hůt, hůt, hůt,“ vozválo se za chvilku pod voknem. Děvka napačítala jerenáct. Nechála ještě ponocnýho vobejít celou ves, ha dyž myslila, že huž se blíží půlnoc, zvlhla se, namočila prsty v kropence, pokropila se svjecenou vodou ha po špičkach, haby žádnýho neprobudila, vytratila se ze stavení. Venku bula tmoucí tma ha šudýž tícho jako v hrobě, nihdež hani lísteček se nepohnoul, hani vězdička žádná nemrkala. Pustila se přes dvůr do sadu ha sadem rovnou na trávník ke sturánci. Hale jak člápla na trávu, vozvál se najednou takovyj nechčasnyj řev, jakyj jaktěživa neslyšela, zrovna jako by řezník svini píchal. Šichní psi po celý vsi hned začli vyjt ha věkat, dobytek bučit, koně řehtat, kočky mňoukat, kohoutí kokyrýhat, slepice kokoráčet, ze tmy svítily voči všelijakyjch potvor divokyjch, hadů, štirů ha draků, s vobou stran strachlivý drápy ha pazoury natahovaly se po ní, hale děvka hupalovala přes šecko rovnou ke sturánci, vytáhla kudličku, vyřízla kus drnu, vobrátila se, přehodila ho přes hlavu, ještě slyšela, jak pád do vody haž to žblunklo ha jak ve vsi vodtrubuje ponocnyj půlnoc. Vtom se strhlo za ní boží dopuštění. Voda ve sturánci začla vařit, šumít, blekotat ha přetekat, bouřilo to v ní, děvka cítila, jak se v patách za ní valí voda, celý trávník před ní jakoby hořil, blyjskalo se ha hrom bil, plameny šlehaly vokolo ní, slyšela hlasy, jak jí volají, hale neohlídla se, letěla přes šecko rovnou demů, haž celá bez ducha přiběhla do komory, pádla na kolena, modlila se haž z toho na truhle husnoula.

Probudila se tepřiva, dyž zarachotil venku vůz, jak sedlák časně ráno vyjížděl s brambůrama do města. Venku se sotva bryjdilo, hale děvka hned vyskočila jako srnka, ha hned zas myslila na to, co jí ještě čeká.

„Tuto huž bure vo moc snazší,“ řekla si kurážně, čistě se humyla i voblíkla, ještě hani nezvonili, kostel nebul ještě hani vorevřínej ha děvka huž před nim přečlapovala. Vyzpovídala se potom ze šechniho, svý vlastní peníze dala na mši i na modlení, sama se teky dost ha dost modlila, šla k přímání ha dyž se vod voltáře vrátila na svý místo v lavici, sedla tám na vorevřinyjch modlicích knížkach bílá holubička, zašeptala: „Zaplatě to Pám-bů,“ vyletěla ke stropu ha tám se ztratila.

Děvka po mši vrávorala z kostela demů jako vopilá. Slabostí se

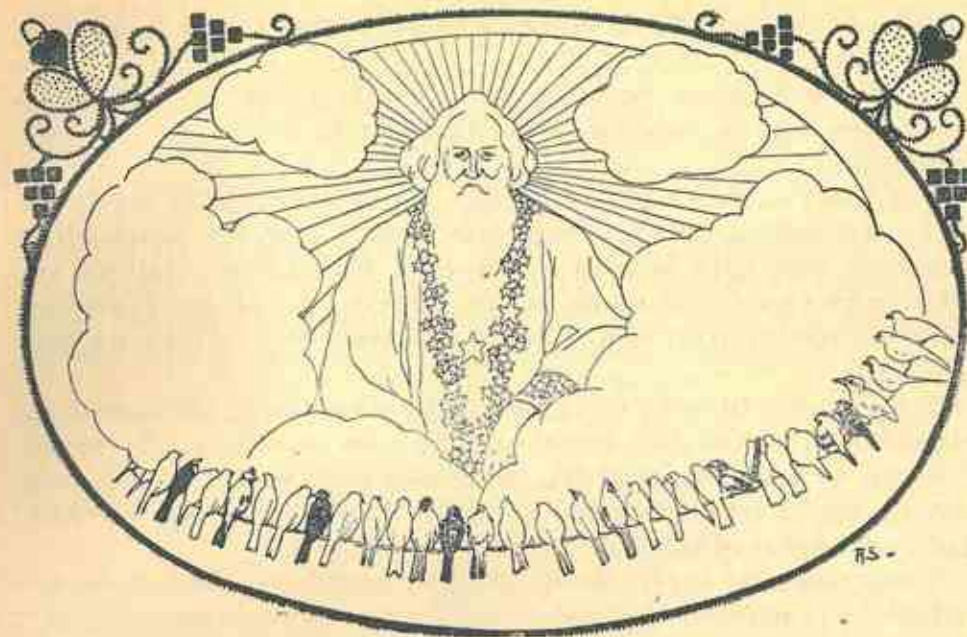
pod ní třísly nohy, kola se jí dělaly před vočma, myslila si, že je to hladem, dyž hani nevečeřela, hani nesnídala, hale doma neměla na jídlo hani pomyšlení, začla jí trolit zima, mušela na lože, rozstunala se, stunala dlouho, že hani vo sobě neveděla, furt jenom nebožku selku volála, haž se něhdy něco přece z toho vybrala ha vystunala.

Dyž huž z ní bula zase divče jako lusk ha blížilo se svatýho Martina, povídá jí sedlák: „Poslouchej, divče, ty si vysvobodila selku ha zachránila si grunt před velkou hambou. Ty huž vod nás nesmíš. Esli chceš, já si tě vemu za ženu.“

Sedlák bul tichýj, dobryj ha přející člověk, děvka ho mohla vystát, tak svolila he eště před harventem dali se spolou v tichosti voddát.

Z děvky se stala ičko selka, hale nezpychla, zachovála si srce k chudyjm lidom ha žebráci míli hu ní dobře. Rozdála na halmužnách dost mouky, vajíc, chleba i brambůrů, hale Pánbů jí tak požehnával, že za pár let stála se nejbohačí selkou ha její muž nejbohačím sedlákem v celý vsi.

Esli nehumřili, tak sou eště dnes živi ha esli mi nevěříte, tak se tám můžete jít na svý vlastní voči vo tom přesvědčit.

VO DAREBNÝM PTÁČKOVI.

Jednou se podíval Pánbů do našich lesů ha viděl, že šecky sturánky po celým lese sou zarostlý žabincem, můžíčkovem zelím, lebedou ha kapradím, že je v nich napadáno plno špendlíčů, kotviček ha mechu se stromů, že huž pro samýj neřád není v nich hani na dno vidět; proto hned nařídil šechním ptákem, haby se do toho dali ha sturánky pječně vyklidili.

Šichni ptáci teky hned poslechli ha začli sturánky čistit. Zobáčkama trhali ha klovali, nožičkama hrabali, křidýlkama metli, jenom darebák jetelec*) se jim směl, jak se nadřou, dělál si z nich dobryj den, ha nepomoh jim hani smítka vytáhnout, hani travíčky vytrhnout, hani kousíček mechu vodhrábnout, nu, takový klacek to bul línýj ha pohodlnýj.

To ce ví, že to šecky ptáky mrzilo, nejvíc ty malý ha slabý, dlouho to trpěli, mlčeli, neříkali nic, hale dyž huž to dlouho trvalo ha

*) Jetelec říkají na Chodsku datlu černému, ptáku to nespolečenskému, který po zemi nemotorně poskakuje, ale za to po stromech i skalách obratně šplhá.

lenoch jetelec nepřestával si z nich dělat blázny, tak to šli žalovat Pánu Bohu.

Pámbů je vyslech, přesvědčil se, esli mluví pravdu, ha potom řek: „Jen dite ha pracujte dál. Haž burete hotovi, já to šecko vyrovnám.“

Tak ptáci se znova pustili do díla, ha za krátkyj čas vopravdu šecky sturánky i potůčky, hde jakyj bul v lese, na pasekách i v mytích, blyjskaly se jako třibro, čistá jako křišťál vodička ve-sele v nich všech skákala ha hrčla, mluvila ha zpívala, takže míl Pámbů z toho velkou radost, hned si zavolál šecky ptáky ha tůze je chválil.

Teky jetelec tu sedíl celyj černyj jako komínek, nafukoval se, hlavičkou si kyjbal, haž šichni míli zlost ha myslili si: „To se po-dívejme na toho lenocha! Nic nedělál, jenom se nám smál, hale pro chválu si teky přilít ha Pámbů ho nechá, nic mu neřekne. Tuto není spravedlivý!“

Vtom, jak si to myslí, vozve se znova boží hlas: „Šichni ste poslechli ha pracovali? Hdo neposlech, hajť se přihlásí ha vomluví!“ Po tich sloвах nastálo ticho jako v kostele. Hde hdo čekál, že se jetelec íčko vozve, třebas nákou lež si vymyslí, řekne třebas, že stunal, jen haby se vymluvil, hale von nic, sedí ha nehyjbá se, jak by se ho ta řeč hani netyjkala. — Šichni se po ňom pravda vo-hlíželi, hale veříjně na něho něco povídat, to se žádnýmu nechťilo. Dyž to ticho dlouho trvalo, malyj sedmihlásek huž nemoh díl hu-držít v zobáčku šechnich sedum hlasů, jeren z nich mu vyklouz ha zavolál: „Jetelec! Jetelec! — Nedělál nic! Nedělál nic! — Le-noch je! Lenocho!“

„Táaak?“ vozvál se hned Pámbů, „depa sedí jetelec? Hajť sem přiletí blíž!“

Chtij nechťij mušil íčko jetelec před Pána Boha. Ten si ho na-před jak se patří prohlíd, na nic se ho neptál, jenom se zamračil na něho ha řek: „Takuvyj silnyj chlap, ha ty si tím malyjm ne-pomoh? To je hamba hamboucí. Tak haby si veděl, vod tutýj chvíli za trest se nesmíš ze žádný sturánky, ze žádnýho pramínku ha ze žádnýho potůčku napít. Ha íčko šichni lefte zas každýj po svým!“

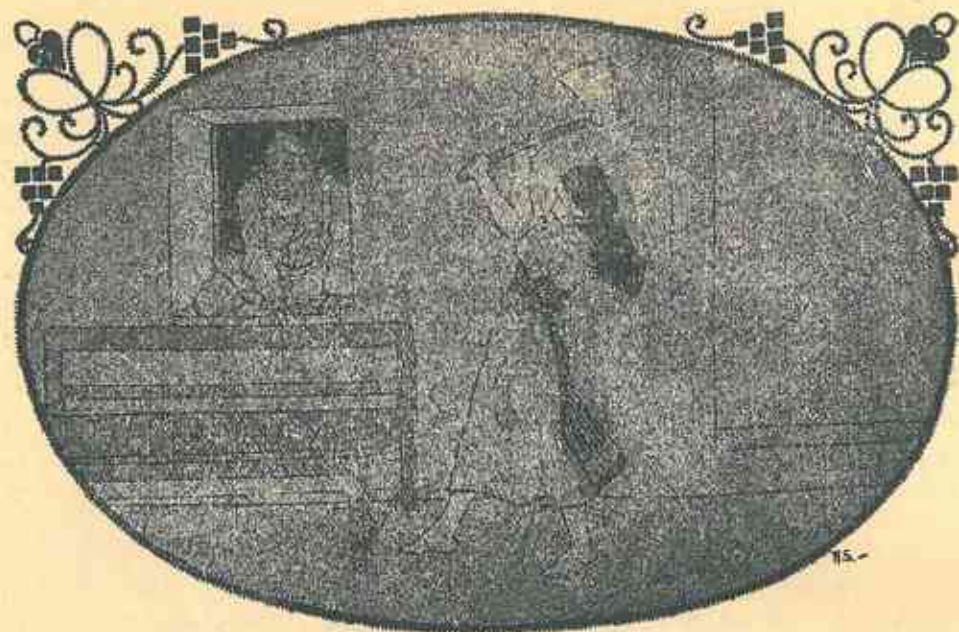
Ha vopravdu! Ptáci se zas rozletili po lese, po křoví ha po stro-mech, po loukách ha polích, dyž míli žížen, pili podle chuti de se jim jenom zachťilo, hale chudák jetelec jak se vohnoul ha chtíl se napít ze sturánky, huž hudělál po hlavě do ní kozelec ha bul by se hutopil. Žížen má, ha tak muší shánět jenom tu vodu, kerá

se nadrží po dešti v kolejších, důlkach ha šterbinach na škálach, ve stromech ha parezech.

Dyž prší, tu je pravda jetelci hej. Hale dyž hudeří sucha, pane, potom mu lezou tlustý do tenkyjch, celyj zoufalyj lítá po lese se dřeva na dřevo, jezdí po ňom nahoru delů, esli by přece nákou kapku nenašel, ha při tom nařká ha běduje: „Pít! — Pitpitpitpit! — Pít! Pít!“ haž se to dovíkam vozyjvá.

Ha my, dyž ho tak slyšíme, říkáme: „Íčko se Pámbů smiluje ha bure prší, jetelec huž prosí, slyšíte ho?“ Málokdy se v tom zmyj-líme. Pámbů nechá jetelce třebas eště den nebo dva trpít, hale potom dycky pošle dešť, protože i jetelec je mu líto.

VO SRDNATÝ HANČI ŠIMANOUC.

V Šimanouc mlyjně hu Klenčí míli jedinou ceru Hanču, dyž míli jenom tu, toceví, že se vo ní báli ha vopatrovali ji jako voko v hlavě. Jednou zrovna na Štědryj večer šel mlnář s mlnářkou do kostela na íťřin. Hanču necháli samotnou hlídat mlyjn ha přikázali jí: „Zavři se ha zastrč dveře. Žádnýmu nevorvírej, hdo se tě nevozve. Nezapomeň, že sme na samotě ha že by si se pomoci vodnikajd' nedovolála.“

„Jen díte bez starosti, dyť já se nebojím, dyby bulo zle, mám tu sekýry,“ zasmíla se Hanča ha podívala se v senci do koutku, hde míl mlnář srovnaný sekýrnický řemeslo. Pjekně rodiče vyprovodila, dala přes dveře závoru, shásla svjetlo ha lehla si.

Eště hani nezdřimla, slyší venku věkat psa ha dorážet na dveře. „To asi dou vokolo eště Díláci na íťřin,“ myslí si dívče, hale vtom huž slyší, jak něhdo šmárá po vokýnku, co vede ze senci na lednici, ha dobyjvá se dovnitř. Vyskočí, podívá se ha vidí v šeru stát hu vantrok plno chlapů.

„Jen se s tim tak nepárej,“ povídá jeren, „dyť žádnýho nezbuďš, šichni šli na íťřin.“

„Já viděl jít jenom starý,“ povídá druhýj. Hale třetí hned řek: „Hanča s děvkou ha pacholkem šli huž hned po večěři do Klenčí, já sem je vyčíhal, žádnýj není doma, jen se nebuj ha vem za to vopravdu.“

Vokýnko zapraskalo, sklo se sypalo ha huž jeren z tich chlapů strká hlavu do senci. Hanča popádne širočinu, postaví se k vokýnku ha hani nedychá. Ví, esli jenom jeren vleze dovnitř, že nadejde její poslední hodinka. „Život za život,“ myslí si ha čeká eště chvilku, haž se ten lupič vtáhne jak se patří do vokna, potom se rozpřihne ha šmik! — hufikla mu hlavu hu samýho krku, že hani nezív, tělo se svalilo za hlavou do senci, ha hned huž se sem drape druhýj, třetí, čtvrtýj, Hanča seká, seká, hani nepočítá, haž najednou jeden hucuk, Hanča ho netrefila, jenom ho drobet sekýrou na hlavě škrábla, ha to bul dvanáctýj ha zrovna vůce tich zlodijů.

Můžete si sami pomyslit, jak to v senci vyhlíželo, dyž tám ležilo jerenáct pobitých chlapů, šudýš samá krev, hlavy se zakotálely haž ke dveřom, Hanča celá vydyjřená nechtěla vorevřít hani rodičom, dyž se vrátili z íťřinu, ha dyž jim vorevřila, dala se do pláče, poveděla, co se stálo, mušela lehnout ha vodstunala to.

Takuvá věc se nedá hututlat. Mlnář chtij nechtij mušel to ráno voznámit houřadu, přijíla komis, páni poználi, že sou to lupiči, co huž po nich dlouho pasou, pochválili Hanču za její kuráž, hale teky hned řekli: „To eště nejsou šichni. Sotva položce je jich pobitych ha ten jejich vůce tu teky neleží. Nu, dáme si pozor ha íčko huž je snáz pochyťáme, dyž nám Hanča tak pomohla.“

Hde hdo chválil mlnářovu ceru, lidi se divili, jak je srdnatá, hde vzela tu vodvahu hubránit se dvanácti chlapom, ženiší z daleka široka se jí hned hlásili, hale Hanča je šecky vodbyjvala se smíchem, že nemá na vdavky eště hani pomýšlení.

Za pár neděl, dyž huž táhlo k jaru, přišel do mlyjna krajánek, ha tůze prosil vo práci. Mlnář nevězíl zrovna v dobrý kůži, mletí bulo dost, vody teky, setba na krku, ponocovat při mletí se mu nechtělo, mladýj ha silnýj krajánek se mu líbil tak ho přím za stárka. Hale to si dal! Mlýj stárek staral se víc vo Hanču než vo složení ha tak jí pobláznil, že si ho chtěla vzít mermomocí za muže. Máma jí prosila sepnutýjma rukama, že toho člověka hani nezná, haby ho pustila z hlavy ha vybrala si z domácích chlapců, kerýho

chce, ha dyž se to doveděl mlnář, ten tepřiva vyváděl! Stárka vyhnál na hodinu ha Hanči zahrozil, esli nepřestane, že potom huvidí, co jí jich naloží . . .

Hanča na šecky ty domluvy neřekla černý hani bílý, bula po tátovi teky sadivá, čím víc jí bránili, tím víc na stárka myslila, šudýž ho před sebou viděla jako živýho, zapomenout na něho nemohla, haž jednou ráno, dyž ve mlyně šichní stáli, Hanča nestávala, máma jí de budít, hale lože prázný ha Hanča pryč!

Šudýž ji hledali, ptáli se po ní, ha dyž ji nenašli, hádali, že हुtekla se stárkem, keryj asi v noci si pro ni přišel. Ha teky se nemylili. Stárek, dyž ho vyhnáli, slízel se s Hančou tajně. Nasliboval jí hory doly, jak se bure mít dobře, že má doma mlyjn vo třech složeních, že ji bure vozit v kočáře v herbávných šatech, nosil jí šátky ha prstýnky ha na tuto se žencká dycky chytí. Ha tak Hanča jednou v noci, dyž se s ní zase šichní doma vadili, svázala si jen tak to nejpotebnější do huzla ha s milyjm stárkem हुtekla.

Hutkáli spolu rovně do lesa ha k ránu povídá stárek: „Já tu vím vo jedný skryjši, přes den se v ní skováme, haby nás nepotkál myslivec, nebo nákyj láterník, v noci zase poběžíme dál ha do rána huž burem doma.“

Hanča si na nic zlýho nepomyslila ha šla za ženichem jako slepá. — Ten vodvalil takuvy placatyj kámen, pod nim se vokázala skryjš, dyž do ní voba vlízli, stárek za sebou zas kámen priklopil, vzal Hanču za ruku, ved ji nákou dlouhou chodbou, tma šudýž jako v pytli, haž přišli ke dveřom, na kerý dvanáctkrát zabouchal. Dveře se rozlítly, Hanča vidí stůl, vokolo něho dvanáct zarostlych chlapů jako nedvědů, hned jí napádlo, že to nebure s dobrým, chtěla se stárkovi vytrhnout, hale ten ji smáčk ruku jako kleštěma, zasmíl se ha povídá: „Neškubej se, ptáčku, máš to marný, z posádky se nevydrapeš. Cák mě neznáš? Tudleto mám vod tebe na památku,“ íčko teprve sundal klobouk, vodhrnoul si vlasy, Hanča vidí, že má na hlavě dlouhyj šev ha hned si zpomila na štědryj večer ha na krvavyj ířin doma. Veděla, prosit že by bulo marný, dyž neposlechla tátu s mámou, že íčko musí vytrpít šecko, co jí čeká ha bulo jí huž šecko jedno.

„Já sem to sama vina,“ zasmila se kurážně ha hodně nahlas, habysi nemyslili, že má strach, „mila sem tě tenkrát lepčí trefit. Hale nediv se, že sem tě chybila. Jerenáckrat sem sekla dobře, hale potom huž bula širočina tupá ha teky ruka slabá. Po druhý se to nestane.“

Dyž to slyšeli lupiči za stolem, podivili se, jaká srdnatá divče to je ha ten nejstarší povídá: „Sakva, Hančo, tvý hlavy by bula vječná škoda. Nechtěla by si se dát k nám ha vařit nám? S naší bábou huž nic není. Mohla bys ji zatím pomahat ha jednou tu sama se všim vládnout.“

„Proč pa ne,“ bula Hanča hned svolná, „dyž burete se mnou spokojený, vstanu tu ráda, mně se tu začíná líbit.“

„Vo tom se eště poradíme,“ povídá stárek, zapísk na písťalku ha hned přišla stará, k zemi vohnutá babička ha ptála se, co si přijou.

„Vodvedť tudletu divči k sobě do kuchyni, hale dej mi na ni pozor, haž se najíme ha vyspíme, přídu si pro ni sám.“

Babička vzela Hanču za ruku, vodvedla ji do kuchyni, posadila ji na lajci, sama si sedla na stoličku, chvílku se na ni dívala ha potom se rozpovídala: „Děvečko zlatá, mně je to tuze líto, já vo tobě vím, na tebe čeká smrt. Mají huž připraveny plnyj kotel pryskyřici, haž se vyspí, rozpálí kotel ha tebe do tý smoly hodí. Esli tě tám nehodí, tak tě čeká eště horší soužení, delší trápení ha velká hamba. Já sem slyšela, jak si vo tobě povídali. Ty si ze Klenčí, ze Šimanouc mlyjna, znávala sem za mlada tvýho děrka, sem huž stará, mně huž žádná škoda nebure, tak víš co, haž šichní husnou, já tě vyvedu ven, hale demů nesmíš, burou tě tám hledát, ha esli tě znova chytí, nu, potom tě buď Pámbů milostiv.“

„Ha nestane se vám, babičko, za to nic? To bych nechtěla, habyste mušela za mě trpít,“ zpříkala se Hanča.

„Stane — nestane, mně huž je to, milá divče, šecko jedno,“ zdychla smutně babička, „já huž si příju humřít, hale dyž si tak hodná ha máš vo mě strach, tak tě aspoň eště vokážu, jaký sou tu poklady.“ Vzela Hanču znova za ruku ha napřed se šly podívat na lupiče. Ty huž ležili jako zabítý ha chrápali, jako dyž se vyvařujou porvazky.

„Íčko sme jistý,“ povídá babička ha provedla Hanču po celý skryjši. Vokázala jí sklep plnyj truhel ha v tich truhlach plno dukátů ha krónů, plno zlata ha třibra. Vedla jí do jinýho sklepu, tam ležily hromady drahých kamenů, prstenů ha klínůtů. Ešte v jiným visily samý zlatem ha třibrem vyšívány herbávný šaty ha šátky, v jiným zas stáli koně ha vokolo nich plno sedel, pistolí, šavlí ha nožů, haž voči přecházely.

„Esli chceš, tak si něco vyber na pomátku, žes to šecko viděla,“ řekla babička, dyž se vracely z posledního sklepu.

„Nechci, babičko, zaplať Pámbů,“ zakroutila hlavou Hanča.

„Jen se nebuď, voní to nepořeší, tu je toho tůlik, že hani sami neví, co mají,“ znovu jí nutila babička.

„Ha načpa bych si to brala,“ povídá Hanča, „já to nepotřebuju, jen dyž buru na svobodě, snadlo se sama huživím, protože humím dělat.“

„Vidět, že nejsi lakumá,“ pochválila ji babička, „jenom vostaň takuvá, jaká si, ha huvidíš, že se šecko vobráť k tvýmu chčestí.“ Vodtáhla voď stěny náručí chrastí, za chrastím vokázalo se vokýnko hu samý zemi, vokýnkem díval se na Hanču zelenýj les. Babička jí eště poradila, haby se pustila lesem rovnou delů haž přide na slnici, po tý haby se pustila do sjeta, prodála ty bulský šaty, co má na sobě, převlíkla se do panskýjch ha žádnýj víc že jí nepozná.

Hanča babice za šecko poděkovála, protáhla se vokýnkem jako hlasička ha hupalovala lesem, jako by jí paty hořily. Babička se za ní eště chvilku dívala, potom zakryjla vokýnko znova chrastím ha šla do kuchynky ha začla stahávat srnce k vobědu jakoby nic.

Hanča chčasně přiběhla na slnici ha za chvilku dochytila pacholka, keryj vez párem koní plnýj vůz čerstvyjch kůží. Prosila ho pro šecko na sjetě, haby jí skováł někam mezi ty kůže, že jí honí lupiči ha dohoní-li ji, že s ní bude zle. Dívče se pacholku líbila, viděl, že jí kouká strach z vočí, tak zastavil ha řek: „někam si tám zalez,“ eště jí pomoh, Hanča se do jedný kravský kůži celá zachuchlala, tak že jí nebulo hani paty vídět, pacholek šup koně ha vůz hrčel po slnici dál.

Mezitím spali lupiči jako dyž je do vody hodí. Dyž celý noce slídili, loupili ha krádlí, můžem si pomyslit, že jim potom i ve dne chutnálo spát. První se probudil stárek. Ten bul jejich kápo, vodil je, dělil i trestal, šichní se ho báli jako vohně ha poslouchali ho jako hodiny. Ležil eště v tich mlnářskyjch šatech celyj zamoučenyj, nespál, jenom se tak válel ha myslil na Hanču. Míl ji rád ha proto si rozmyjšlel, má-li ji husmrtit nebo nemá. Veděl, že kameradí hudělají šecko, co bure chtít, tich se nebál, hale bál se Hanči, haby jim nehutekla ha skryjš neprozradila. „Srdnatá je dost, silná teky dost, esli se jí mezi náma zalíbí ha esli se s náma spolčí, máme vyhráno; bude potom při nás stát ha sloužit nám eště věrnijš než naše bába stará. Promluvím s ní moudrý slovo mezi štyrma vočma, vokážu jí naše šecko bohactví ha potom huvidím, co bure říkat.“ Dyž si to tak šecko rozvážil ha huvážil, ne-

chál šecky spát, ha potíchu jako kočka vykrád se do kuchynky. Viděl bábu připravovat srnčinu na pekáč, vohlíd se na šecky strany ha dyž Hanču nihdež neviděl rozkřik se přísně: „Babo, de pa máš tu dívčí skovánou?“

„Depa bych jí mohla mít skovánou? Dyjť to není blecha, haby se dala skováť,“ zabručila bába ha hani se neohlídla.

„Povídám, babo, hde je Hanča?“ hudeřil na ni znova stárek.

„De pa by bula? V koutku přece sedí na huzlu co si přinesla, cák tám není?“ vobrátila se babička ha dívala se tak nevíně, jakoby nehumíla hani pět spočítat.

Stárek hned veděl, že je zle. Zařval, co míl síly: „Babo, esli ji nenajdem, bureš vo hlavu kračí!“ letěl hned zbudit kamerády, prohlédali v skryjši šecky koutky ha dyž nic nenašli, rozdělali pod kotlem voheň, rozpálili smolu ha hodili do ní babičku. „To sem si hu vás vysloužila,“ žalovala babička, „hale dyť vono teky jednou na vás šecky dojde,“ hrozila jim rukou eště z kotle, potom ji celou vobklopil kouř, šaty na ní chytily ha bába humkla na dycky. Dyjť se marně neříká: „jakyj život, takuvá smrt.“

„Íčko hned se šichní voblečte jako vojáci, skočte na koně, rozjedem se na šecky strany, Hanču mušíme dochyťit ha přiveťt ji zpátky živou nebo mrtvou, sic bure s náma se všema zle,“ komandýroval stárek, sám první vyrazil ven, pustil se lesem delů jako dyž hrom bíje ha dyž se dostál na slnici, tám teprva bodal koně ha letěl jako pták.

Brzy dochyťil vůz plnýj čerstvyjch kůží.

„Zastav,“ křičil huž zdaleka na pacholka. Ten hned zavolál na koně „prrr“ ha vůz vostál stát jako přibityj.

„Neviděl si cestou takuvou ha takuvou dívčí?“ spustil na pacholka zvostra voják na koni. Hale ten teky nebul pytlem praštěnyj ha povídá: „Potkát sem nepotkál hani živý duší.“

„Neskováváš jí v tich kůžích?“ vyslyjchal ho dál stárek, vytáh šavli ha začel do nich píchat.

„Oho,“ povídá hned pacholek, „prohlídnout si je smíte, to právo jako voják máte, hale rozpíchat mi je nesmíte, cák by mi řek pán, haž bych mu přiveťt díravý kůže místo zdravyjch.“

„Povídám je v tich kůžích nebo není?“ dorážel lupič eště ostřejš.

„V kůži jistě je, esli jí žádnýj nevodřil,“ smál se pacholek ha tak poplet lupiče, že hned zarazil šavli do pošvy, zaklíl ha zahrozil: „Dyť já jí dochyťím ha potom teprva jí stáhnú kůži s těla,“ trh s koněm ha letěl dál.

„Chčasnou cestu,“ volál za nim pacholek ha smál se, haž se vohyjbál.

Hanča to šecko slyšela, teky se pod kůží smála, hale nevyházla spíš, dokajď fůra nepřijíla demů — k bohatýmu kupci ve městě, keryj kupoval i prodával šecko, co jenom meno má. Ten se moh rozdivit, dyž prohlížel při skládání kůže ha z jedný vyskočila statná dívče, hezká jako kjet.

„De pa se tu bereš ha vodkajpa si?“ ptal se jí hned dychtivě.

Hanča mu hned všecko vypověděla vod „a“ haž do „zet“, kupec poslouchal, kyjbal hlavou ha potom povídá: „Ty lumpí huž nás dlouho souží. Je vypsaná velká cena na jejich hlavy. Pomatuješ si cestu do tý jejich skryjši?“

„Pomatuju dobře,“ přisvěčila Hanča.

„Tak seberem vojáky ha povedeš nás. — Vyberem ty ptáčky z hnízda hned za tepla,“ hořl kupec.

„Tak lehký to nebure, jak si myslíte,“ zasmíla se dívče, „pane to nejsou letošní zajci, to sou hadí! Jednima dveřma na ně purete ha druhyma vám huklouznou. Já vím, hde ta skryjš je, hale nevím, co ha jak je zařízená, dyť sem v ní bula šeho šudýž hani den.“

„Ja pa bysme to tera huděláli?“ zkrot kupec.

„Vo tom mušíme drobet přemyjšlet ha napřed se poradit. Esli chcete, nechte si mě tu, demů tak jako tak nesmím, protože tám mě ty lupiči jistě burou nejspíš hledat, tak je mi jedno, hde buru sloužit.“

Kupec to huznál, přím Hanču do službý, jeho paní hned jí dala měský šaty ha ty jí slušily, jako by se v nich bula narodila. Hde hdo se po ní vohlížel, hale Hanča se žádným nic nemíla ha to se zrovna kupci túze na ní líbilo. Vzel jí do krámu, šudýž jí pustil, nic před ní neskryjval hani nezamýkal, za krátkýj čas huž tu bula jako doma ha prodávala v krámu, jako by v ňom vyrostla.

Jednou přide k nim myslivec kupovat ňáky broky. Hanča je hned navázila ha v tom, jak mu je sype do koženýho pytlíku, cítí, že se na ni dívají černý voči, vostrý jako jed. Podívá se lepší na toho myslivce ha div leknutím neznamená. Poznala stárka ha stárek — toceví — poznál ji.

„To sem se vás, slečno, nahledal, haž sem vás přece našel,“ zasmíl se na ni před lidma ha potichu zašeptal: „Esli přideš dnes večer na slnici, nic se tě nestane. Nepřideš-li, přidu si pro tebe, hale Pámbů tě potom buď milostiv.“

„Přidu,“ pošeptala mu Hanča, myslivec zaplatil ha vorešel.

„Hdo pa to bul ha cák tě to šeptal,“ přitočil se k Hanči hned kupec, ledva myslivec vytáh z krámu paty.

„To bul von! Náš stárek! Kápo tich lupičů!“ třísla se Hanča leknutím na celým těle.

„Cák tě chtěl?“

„Eště dnes muším za nim, sic bure s váma se všema zle ha nejvíc se mnou,“ zpovídala se Hanče a nemíla huž žádnýho stání. Kupec ji přemlouval, haby sama nechodila, že to voznámí houřadom, ty že tám pošlou vojáky hlídat tu slnici, haž stárek k ní přistoupí, že ho chytí, Hanča poslouchá, poslouchá, krouť hlavou haž najednou povídá: „Té vidět, že ho neznáte. Ten vám do žádný hloupý pasti nevleze. Jeho lidi jistě huž dávají pozor, co se na slnici i ve městě díje. S takovou řehtačkou se na ptáky nechodí. Na ty mušíme zchytra.“

„Tak pověz co ha jak myslíš, dyž si chytřejší než já,“ zamračil se kupec.

„Támdle z tý sklenici prodáváte prášky pro spaní,“ vokázala Hanča na halmárku plnou flaštiček a skleniček, „tak mi dyjte takuvyj prášek, haby po něm husnoulo dvanáct mužů ha spali tvrdě jako dřeva. To bure mou starostí, habych jím ho namíchala do jídla. Ha vy zijtra dopoledne stujte s vojákama na slnici pod lesem. Povede-li se mi to, příběhnu pro vás, esli ne, tak se vopolodni puste sami do lesa na kopci ha prohledejte ho; s každým kamenem zahybejte, každou křovinu prolezte, do každý díry píchněte, možná, že najdete skryjš, hale mi huž to bure šecko jedno, protože neburu mezi živyjma.“

Potom si Hanča zase voblflkla bulský šaty, co v nich přišla, s kupcema se rozloučila ha za šírání vyšla z města. Šla ha šla po slnici k lesu, šla pomálu, co noha nohu mine, šla huž tmoucí tmou, dyž najednou vystoupil proti ní člověk, chytil ji za ruku ha řek: „Máš čas, že si přišla. Tomu kupci i tobě bysme buli eště dnes posvítili.“

Hanča poznála po hlase stárka ha hned se k němu míla. „Proč pa si mi nepřišel naproti blíž? Takuvyj kus cesty muším jít samotinká sama ha eště k tomu v noci,“ vadila se na voko ha dala ssebou šecko dělat, co stárek chtěl. Ten jí ved do lesa, cestou jako by se stál z něho jinýj člověk, zmík jako tvaroh ha spustil lítostivě: „Vidiš, Hančo, já na tebe muším myslit kury chodím. Dyž nebureš mou, jinýho teky nesmíš byjt. Rači tě zabíju. Dybysi chtěla, mohla by si se k nám dát. Náše bába nám humřila ha íčko nemáme žádnýho, hdo by nám huvařil, mušíme si sami kuchtit ha přece to

není takuvý, jako vod žencký. Hu nás bys míla zlatý časy. Žádnýj by tě nesmíl vlásku na hlavě zkřivít, já bych tě na rukach nosil, mohla by si chodit třebas v samým zlatě ha hervábí, něhdy bych si s tebou vyjel i mezi lidi, třebas k muzice, nebo do kostela, kam bys chtěla ha žádnýj by nás jistě nepoznál.“

„Nu, proč pa ne,“ svěčila na voko Hanča, „dyž bureš se mnou spokojenyj ha poradíš mí co ha jak vařit —“

„To ce ví, že poradim,“ celyj chčasnyj husmíval se stárek. Cesty jim za řeči hubyvalo, než se nadáli, huž stáli před kamenem, stárek se vo něn vopřil, kámen se votočil ha Hanča huž šla známou chodbou do skryjše.

„Sme tu první, to je dobře,“ povídá stárek ha ved Hanču hned rovnou do kuchynky, vokázal jí velkou komoru plnou mouky, másla, vajíc ha masa, ved jí po schodech delů ke sturánci, hde ležily sudy vína i pjiva, haž jí zase přived zpátky do kuchyni plný hrnců, pekáčů ha pánví.

„Tu je snadlo vařit, dyž je šeho dost,“ polibovala si Hanča ha hned se míla k tomu. Zahrnoula si šerku, rozdělála pod kamny voheň, postavila hrnec vody, pekáč s pečení strčila do trouby, nabrala z kadečky zelí ha zadělávala na knedlíky. Za chvíli huž to vonilo po celý skryjši jako vo posvícení.

K ránu trousili se lupiči demů ha po čuchu huž poználi, co se vaří. Pane, vepřová pečeně ha hrnec zelí, to se nedá zapřít! Ha tepřiva, dyž jim Hanča postavila na stůl eště mísu kynutyjch knedlíků! Chutnálo jim dost ha dost, huminouli si, že si Hanču nechají, hale že jí burou hlídat jako voko v hlavě, haby jim nemohla hutect, jidli jako bez dna, libovali si ha potom se pustili do pití, zpívali, vyjskali, tancuvali, Hanča nosila žbán za žbánem, samý víno vohnivý ha do každýho žbánu namíchala drobet toho prášku. Brzy viděla oučinek! Jeren lupič po druhým husínal, nejdl držil stárek, hale i toho to zmohlo ha husnoul jako špalek.

Íčko Hanča vyběhla ven, proletěla chodbu, votočila kámen ha venku huž byl bílyj den. Po paměti pustila se lesem delů, cestou hulamovala peručinky, haby trefila zpátky, na slnici huž viděla stát kupce s vojákama, zakyjbala na ně ha zavolála: „Tak íčko čerstva ha šichní za mnou!“ Přivedla je chčasně do skryjše, hde vojáci svázali lupiče jako berany, snesli je delů, naložili na vůz jako žoky ha vodvezli do kreminálu. Tám se tepřiva probudili ha íčko ste je, milí lidi, milí vidět! Prosili, plakali, slibovali — hale marný šecko! Pověsili je bez pardonu na šibenci ha stárka prvního.

Hanča ještě vokázala houřadom šecky poklady ve skryjši, vynášeli ha vozili je ven kolik dní, dávali z nich Hanči rovnou polojčku, hale ta řekla: „Já nechci z toho ani co by za neht vlízlo, tuto nespravedlivýj majetek, ten rozdyjte chudyjm.“ Ha tak se teky stalo.

Hanča jak šla, tak se vrátila s holyjma rukama do Šimanouc mlyjna, hde jí huž táta s mámou voplakávali jako mrtvou. Neptyjte se, jakou íčko míli radost! Hanče teky bula celá jiná. Poslouchala tátu s mámou na slovo, vzela si hodnýho člověka, bula chčasná ha esli nehumřili ha nechcíp jim pes, tak sou živi ha chčasný eště dnes.

KERAK SE CÍSAŘI JOSEFU LÍBILI BULÁCI.

Jak víte, císař Josef ze sebe nic nedělál, rád chodil mezi svý poddaný ha rozmlouval s nima jako by mu buli roveň.

Tak jednou z jera jel někam do Babor z Prahy přes Tyjno. V tyjneckým zámku vostál přes noc ha časně ráno vyjel po slnici k hranicom. Dyž přijel pod samý Klenčí, vidí tu na Dílcích vorat sedláka. Hned poroučel zastavit, slíz s kočáru ha povídá: „Pomáhyj Pám Bůh, sedláče! Já bych si rád zavoral.“

Sedlák podle koní ha teky podle vězdy na kabátě hned poznal císaře, sundal beraničku ha řek: „Esli je libo, tak se chyťte plouhu, já vám buru vodit.“

Císař si stoup za plouh, sedlák vzal do ruky vopraf, křík na volky: „bíji“, ha huž to šlo jako po másle, protože se vorálo pod setbu ha zimní mrazy nakyjprily zem jako peří. Císaři se povedlo vytáhnout brázdu rovnou jako po línýáru, míl z ní radost, proto, dyž sedlák na souvrati vobracel, vytáh z kabzy zlatou pikslu, zasmíl se ha povídá: „Íčko si spolu vrznem!“ dal šnupec napřed sedlákoví, potom si šnup sám, zavřil pikslu, hale místo do kabzy pustil

jí sváně imo kabzu do brázdy. Volky si teky vodpočli ha tak sedlák se fčko zasmíl ha řek: „Platno nic! Dlouhyj vodpoč, dělá líný koně. Vrzli sme si, vodpočli, tak jen zas do toho, habysme buli do večera hotovi.“ Šup volky ha zase to šlo zpátky na druhýj kráj. Dyž přijeli k slnici, promluvil císař: „Pochutnal sem si jak se patří. Dobře se to voře. Příju tě, haby se tě tu hurodilo samý zlato!“

„Já bych se spokojil s vovsem,“ zasmíl se sedlák ha s tim se rozešli. Císař sed zas na kočár ha jel, jako by se nic nestálo, dál k babor skyjm hranicom. K polodnímu přišla selka rozsívát, přinesla voběd, ha sedlák jí vypravuje, hdo tu s ním ráno vorál.

„To věřím,“ hušklíbla se selka, „pod setbu se mu to vorálo! Hale míl si ho zavect hindle na Ždír na příloh. Esli by tám huderžíl plouh v brázdě, nu, potom by bul voráč!“ Voblíkla si rozsívku, nasykala z pytle semena ha začne rozsívát. Přide na souvraf ha jak se chce votočit, vidí v brázdě něco se blyjskat. Zvíhne to ha hleč! Vona to zlatá piksla.

„Koukej, muži, co sem našla!“ volá hned na sedláka. Ten příběhne ha pozná pikslu, co mu dal z ní císař šnupnout.

„Neříkej žádnýmu nic,“ radí hned selka, „prodáme ji v městě židovi ha prikoupíme si eště kus pole.“

Sedlák se zaškrabal za huchem ha povídá: „Milá ženo, cák esli to císař hudělal sváně? Esli nás chce jenom zkoušet, jak sme potiví? Íčko mi napadá, že mi příl, haby se mi tu hurodilo zlato.“

„Dyž je to takový,“ rozhodla se žena, „tak víš, co? Haž bure po setbě, vemeš pikslu ha vodneseš ji za nim do Vídni. Řekneš, žes ji našel ha že mu ji neseš. To by bulo, haby tě nedal něco vod zvíhnutí ha něco vod cesty!“

Na tom vostáli. Sotvaže poslední semeno pádlo do zemí, zvíh se sedlák, pjekně se voblík, pikslu strčil do kabzy, do jedný ruky si vzal ranec s jidlem, do druhý hůl, rozloučil se se ženou a dětma ha pustil se k Vídni.

Celou cestu jenom vo tom přemyjšlel, co by míl řect, haž se ho císař voptá, co chce vod zvíhnutí ha vod cesty. „Esli řeknu moc, rozněvá se ha pomyslí si, že sem krubiján. Řeknu-li málo, vošidím se ha to Pám buví nerád,“ počítal v duchu, haž si husmyslil, že bure nejlepšší, dyž řekne, že nechce nic. Takuvyj pán, jako je císař, takuvou službu teky přece nebure chtít zadarmo, nechá se vidět, ha dá mu víc, než by se vopovážil požádat. Cesty mu v tich myšlenkach hubyjšvalo jako jarního sněhu ha než si všecko v hlavě jak se patří srovnál, stál huž ve Vídni před císařským zámkem.

„Kam pa?“ zastoupil mu cestu hned ve vratech voják na vartě.
„Nesu pikslu císaři, hned mě pusť,“ poroučel sedlák. Voják mu salutýroval ha pustil ho dovnitř.

„Kam pa?“ zastavil sedláka na schodech sloužící.

„Nesu pikslu císaři, hned mě pusť,“ poroučí zase sedlák, hale sloužící jen tak neposlechl ha ptá se dál: „De pa jí máš? Vokaž, esli je to pravda.“

Sedlák ji vytáh z kabzy, vokázal mu ji ha von ji hned poznál. „Je to vona,“ povídá, „dej mi ji, já ji císaři vorezdám,“ ha šahal po piksle voběma rukama.

„Ouha,“ zasmil se sedlák, „tak to nejde. Já ji našel, já mu ji teky muším vorezdát,“ ha hned zas strčil pikslu zpátky do kabzy.

„Tak si di,“ pustil ho zlostně sloužící ha sedlák se hnál dál po schodech nahoru haž přišel ke dveřom, před nima hyjtman se šavlí, ha jak zhlíd sedláka, hned křik na něho „Kam pa?“

„K císaři, nesu mu pikslu,“ zase vykládá sedlák ha v duchu se zlobí, „to je nákyjch ceremoniji, než se dostane člověk k císaři.“

„De pa jí máš?“ vyslychá ho hned hyjtman.

„V kabze,“ řek sedlák ha zase ji vokázal hale z ruky nepustil.

„Tu za tima dveřma vostává císař,“ vokázal hyjtman šavlí, „dej mi pikslu, já mu ji vodnesu.“

„Chyba lávky!“ zasmil se sedlák, „vy ste tu chytrý, hale hu nás teky nejsme na hlavu padlí. Tu já muším císaři dát z ručky do ručky, habych mil jistotu, že ji dostál ha že mě nemá za špatnýho člověka, proto sem du takovyj kus cesty.“

„Tak tera tě tám pustím, hale slib mi, že co dostaneš, burem mít spolu napůl,“ dynoval hyjtman.

Sedláku se dlouho nechtělo, zpříkal se, hale dyž viděl, že jiná pomoc není, tak třep hyjtmanu do nastavený ruky ha řek: „platí!“ Hyjtman hned vorevřil dveře dokořán — ha sedlák stál před císařem. Ten ho hned poznál, zasmil se na něho ha hned se teky voptál: „De pa se tu bereš ha cák mi neseš?“

„Nesu vám tudle pikslu, co ste ztratil na poli, dyž sme tám spolu voráli pod voves,“ vytáh hned sedlák pikslu z kabzy ha podal jí císaři. Ten ji hned vorevřil, podíval se, esli je v ní tabák ha tůze se potěšil.

„Je vidět,“ povídá, „že sou přece eště něhde na sjetě poctiví lidi. Tak si spolu zase šnupnem“ ha nabídl sedláku šnupec. Zase si vrzli, jako tenkrát na souvrati ha císař se hned voptál:

„Íčko mi pověz, co chceš vod zvihnutí ha co vod cesty?“

Sedlák se začel vošívát haž najednou vyrazil: „Já nechci nic.“

„To by bulo pěkný,“ husmíval se císař, „zákon je zákon! Ha zákon povídá, že každýj, dyž něco najde, muší dostát vod zvihnutí. Ha dyž si šel takovyj nechčasnýj kus cesty, tu je teky podle práva, habys dostál něco vod cesty. Tak si jen řekni!“

„Dyž je to takový, tak buru spokojenyj s tím, co dostanu,“ kroutil se sedlák.

„Jen si řekni. Já nemůžu vedět, co by tě těšilo,“ nutil ho císař.

Hale sedlák bul jako dubovyj, ne ha ne si řect, furt si ved svou: „Já buru spokojenyj s tím, co dostanu,“ haž míl milyj císař toho nucení dost, rozněvál se ha voptál se přísně: „Tak tera budeš spokojenyj s tím, co tě dám?“

„Buru,“ prohlásil sedlák.

„Ha nebureš si stěžovat, dyž se tě to nebure líbit?“ pro jistotu voptál se eště císař.

„Neburu,“ zase prohlásil sedlák.

„Tak je dobře. Tu máš vod zvihnutí ha tu máš vod cesty,“ rozpřih se najednou císař ha dal milýmu sedláku s každý strany — facku.

„Si spokojenyj?“ eště se ho voptál.

„Sem,“ příkyjb sedlák, hani za ten dar nepoděkovál ha hrnoul se čerstva ze dveří ven.

Hned za dveřma chytil ho hyjtman ha rovnou na něho hudeřil:

„Dostál si něco vod císaře?“

„Dostál,“ přiznál se sedlák bez mučení.

„Tak mi dej půl, jak si slíbil,“ třís se hyjtman nedočkavě.

„Teky že dám, ha rád,“ bul sedlák hned svolnýj, „tak drž! Já dostál dvě, jedna patří tobě,“ rozpřih se ha dal hyjtmanu takovou nekřesťanskou facku, haž se na patě votočil, šavle mu vypádlá z ruky, ve vočích se mu zablyjsklo, ha začel křičít vo pomoc. — Sloužící ha vojáci hned přiběhli, milýho sedláka sebrali ha zavřili do hárestu.

To šecker viděl císař. Díval se na to škoulou ve dveřích, neřek na to černý hani bílý, jako by vo něčem neveděl. Hale na večer toho dne vystrojil náramnou trachtu, pozval na ni šecky svý milistry, jenerály, knížata ha hrabata, ha dyž se ty hlaváci šichni sešli, zkázal si císař eště do kremenálu pro sedláka ha před dveře pro hyjtmana. Voba se přihnali ha císař si je posadil s každý strany jednoho k sobě ha íčko tepřiva se pustili do jídla. Míli se jako vo svarbě. Přišlo na stůl šecker, co hrdlo ráčí: maso s křenovou vomáčkou,

kyselí,*) vepřoví se zelím, knedlíky, koláče, potom začli nosit víno ha pivo, šichni se rozkurážili, začli se šelíjak vyrážet ha krátit si chvilí. Císař nechál si podát přehoušel mouky, vzal jí do holý ruky, podál jí do ruky hyjtmanu ha řek: „dej to dál.“ Tak šla ta mouka vokolo celýho stolu, na každý ruce se jí drobet přilíplo, ha než došla k sedláku, huž nebula žádná.

„Tak to vidíš,“ povídá císař, „na tebe ha na mě huž nezbulo nic, ha dej íčko pozor. Napříh se, dal hyjtmanu malý pohlavek, ha zase řek: „Dej to dál!“ Hyjtman dal pohlavek milistru, milistr přitlačil, dyž ho dával jenerálu, jenerál dal eště věčí knížeti, ha tak ten pohlavek jak běžil vokolo stolu rost jako z vody, než by se bul pomodlil „očenáš“ huž ho dostal sedlák, ha jakyj mastnyj! Ha při tom mu řek soused teky: „Dej to dál!“ Jó, pane, to bula zlá věc! Bedle sedláka sedí císař, ha pohlavkovat císaře, ha k tomu veřejně, to se sedláku nezdálo.

Tak stál ha povídá: „Dyž sme nevrátili císaři mouku, teky mu nesmíme vrátit pohlavek, hale musíte se teky vo něn rozdělít. Já sem jel jednou s párem volů do lesa pro dříví. Najednou přijedu k takový škále, že sem nemoh hani vo krok dál. Cák mi zhyjvalo, než vobrátit ha vrátit se i s volma. Tak to dyj dál!“ ha tomu, vod koho ho dostál, vrátil takovyj pohlavek, div mu hlavy nehurazil.

Císař íčko vyskočil, zasmíl se, zatřepal rukama, poklepal sedlákoví na rameno ha voptál se: „Ty si chlapík! Je víc takuvyjh chytryjh ha poctivyjh lidí hu vás?“

„Šichni, pane císaři!“ vykřik sedlák.

„Tak je vore mně šecky pjekně pozdravuj ha tudle máš něco na pomátku,“ podál mu zlatou pikslu, v ní místo šnupavýho tabáku ležilo sto dukátů ha ráno nechál císař sedláka vodvezt svýma koňma ha kočárem z Vídní haž k nám demů.

Takuvy bul císař Josef ha tak se mu líbili Buláci.

*) T. j. plíčky na kyselo.

VO LÍNÝ MANCE.

Hu nás do chce byjt živ, každýj se musí přičinit ha pracovať do houpadu vod rána do noci. Jináč to de s ním s kopce delů, nemá co na sebe vzít, co do huby dát, hani brambůry na loupáčku ne.

To dobře veděla jedna máma, kerá míla jedinou ceru Manku ha ta bula líná jako veš. Kam jí ráno postavil, tám jí k večeru našel, div neshnila vod samý lenosti. Její máma brzy vovdovila, muže jí zabilo v lese dřevo, zbula jí jenom ta divčička, tak se hani nesmíme divit, že se v ní zrovna zhlížela, mazlila se s ní, ve všom jí hovila ha to bula velká chyba. Dyž divče vyrostla ha máma jí chtěla k práci přidržít, míla huž Manka ruce vod díla vodvrácený, chtěla jenom dobře jíst, ráno dlouho spát ha hodně se parádit.

Máma, toceví, se za to stydila jako za nevimco, skryjvala to před lidma, dřila za dvě, prala i na ceru, škrobila jí sukně, myjla, vařila, sama chodila do lesa, na políčko i loučku ha Manka, dyž se tak šetřila, rostla ha kynoula, kjetla zrovna jako růže v zahrace.

„Počkyj, Manka, počkyj, haž já neburu, ty mě potom bureš hledat, zpomínat si na mě, ha dyby to mohlo byjt, z hrobu bys mě

zvňhla, habych tě poradila,“ vadívala se máma, dyž viděla, že ta její divče něčemu nerozumí ha k žádný moudrý práci se nemá. Líná Manka se tomu jenom směla ha myslila si pod kůží: „Dyť to takový nebure, dyť máma je chlapík, ta eště nehumře, haž se vdám, potom tepřiva se začnu starat.“

Ženichů míla, pravda, dost. Dyž bula sama, tak se vedělo, že máma má pro ni pořádný vybytí, chalupu, loučku i poličko, šecker, že bure sama dědit. Hale žádnýj se Mance tak nelíbil, jako švec Martin, keryj se zrovna vrátil ze sjeta, chtěl se něhde husadit ha začít ševcovat. Máma to teky schválila, protože jí bul řemesník milejší než jenom láterník, myslila při tom na Manku, že se hu ševce tak nenadře, jako dyby si jí vzel ňákyj nádeník, co de každýj den ráno eště za tmy z domova, vrátí se demů na samýj večer ha žena muší samotinká sama šecker voskakat ha votupat. Zpomíla si teky na svýho nebožtíka muže, jak jí ho přinesli z lesa na nosítkach mrtvýho, ha švec míl vyhráno.

Máma vystrojila Mance pořádnou svarbu; to si můžem sami pomyslit, co se při tom naběhala ha nasháněla, celý noce před tím šila, prala, myla, pekla, vařila, vo lože hani nezavadila, po svarbě zas dávala senci do pořádku, šecker vydrhla, ruce míla furt ve sturený vodě, nevyspala se, haž se z toho rozstunala ha než se Manka nadála, máma bula v Pánu. —

Pane, íčko se karta vobrátila. Po svarbě hned se strojil funus, mámu pochováli do Klenčí za Soutky ha líná Manka vostála se ševcem sama. Dyž vo nic jinčího, mušela se starat haspoň vo jídlo ha to jí dalo túlik práci ha tak se zvondala, že se nemohla hani dočkáť večera, haby si huž mohla vlízt do lože ha vodpočnout si. Hale muž míl plno práci, šíl podle mody ha tak k němu chodili z daleka široka. Sedával i po večeri hu verpánku ha ševcoval vo šecker pryč. Mlátil kladivem do kůži ha cvoků, narážel kopyta, přibíjel podrážky, smolil dratvje, takže líná Manka nemohla husnout, každou chvíli se vydyjřila, protože jí teky píchala do vočí lampička za skleněnou koulí, co při ní Martin šíl.

„Mužíčku, nech toho šití ha poj spat,“ vozvála se ševcová z lože, „dyť je škoda svjetla, můžem si ráno přistát.“

„Máš pravdu,“ přikyjb švec, „zyjtra je teky den ha práce nehu-teče,“ bolíly huž mu vod díla palce na rukach, tak shás, slík se, pomodlil ha leh.

Ráno se probudil čerstvýj jako pstruh ha hned se hrabal s lože delů. Hale líná Manka nemíla na stávání hani za kroš chuti.

„Přílež si, mužíčku, přílež,“ začla hned přemlouvát Martina, „dyť si můžem vo to díl posedít na večer.“

„Teky je to pravda,“ pomyslíl si švec, natáh se znova do porušek ha spali, haž se jim bílyj den díval do voken. Tak to šlo každýj den. Hale dílo se samo nedělá ha dyž člověk leží tak práce stojí. Lidi čekáli na správký i na nový, protože k ševci de každýj tepřiva, haž mu teče do bot, chce to potom mít brzy hotovo ha dyž se nemůžde dočkáť, tak de po druhý jinam.

Martin brzy poznál, že mu šití hubyjbá, místo haby přibýjvalo, brzy se vzpamatoval ha řek: „Míla ženo, takhle to dál nejde. My bysme přišli s krávy na kozu. Já dělám málo, ty nic, to by nás brzy z chalupy vyhnáli. Vod dnešního dne to muší chodit jináč. Buru děláť i na večer, habych se lidom zachováł, ha dyž burem pálit petra, tak ty bureš při sjetle příst, máš na punebí eště po mámě plnýj kůš žemliček, pačesů i koudelí. Šecker žencký v zimě předou, tak si jen připrav přádlo ha před, na petrolku přece vyděláš.“

Líná Manka viděla, že to de do živýho, tak si snesla kolovrat s motovidlem, nadíla kůžel ha pustila se do toho. Šlo jí to vod ruky jako těsto. Brzy jí zlobila cívka, brzy jí spádla šňůra, přetrhla se nit, vylítla klička, víc dřímala, než přídla; švec se jí hani nevším, hledl si svýho, haž přišlo jaro ha žencký začly nosit porvazky kalcom na plátno. Dyž se Manka k tomu sama nemíla, povídá jí jednou Martin:

„Tak, ženo, kolipa máš tich porvazků napředeno? Esli pa dají aspoň vosnovu, koupil bych podělavku a dali bysme si dělat šerku, habysme míli co voblíť.“

V ševcový hrklo jako v starych hodinach, než začnou bjít, protože za celou zimu s bídou napřídla jedinýj jeren porvazek, hale čerstva se vzpamatovala ha povídá: „Ajejej! Tich porvazků bure haspoň na dje vosnovy!“

„Tak je dobře. Spočítáme je, haby nás kadlec nevošidil, ha potom mu je poneseš,“ poroučel Martin ha líná Manka vylízla hned sama ha dost čerstva na punebí.

Dyž chtěl švec za ní, hned do vokříkla: „Jen vostaň dole, já tě je buru házet!“

„Té teky pravda!“ přisvěčil muž ha postavil se pod řebřík.

Za chvíli shodila mu ševcová porvazek ha křičí: „Hoď mi ho sem hned zpátky, já je muším dávat na hromadu, haby se nezdrchaly.“

„Té teky pravda!“ přisvědčil zase švec ha vyhodil porvázek zpátky Mance. Ha tak spolu počítali, haž tich porvázků napočítali devadesát.

„Mortete, ženo, ty si náká přadlena!“ pochválil Manku Martin ha hned vypočítal, to že stačí nejenom na šerku, hale i kus plátna že to vydá. Míl radost, zase se staral jenom vo svý třijce ha boty ha na milý plátno zapomíl.

Haž po čase viděl, že se žencký huž pouští do bílení, průstírají na trávníčkach plátno, kropí je, shánějí popel na louh, vyvařujou v kotlích, jenom jeho žena že se k tomu nemá. Huž mu buło hloupý zase se jí na to ptát, tak si huminoul, že jí vyzkoumá jináč.

Tenkrat, dyž něhdo humříl, tak ho neoblíkali do chodicích šatů jako íčko, hale hušili mu rubáš z řežnýho, neválenýho plátna, takovýho, jak je vod kalce přinesli.

Tak švec jednou, jako by nic, voptál se ženy: „Poslouchej, Manka, dyby si nás někerýho Pámbů k sobě vzal, esli pa máš přece v truhle připravený plátno na rubáš?“

Žena se zarazila, chvilku mlčela ha potom se rozplakala: „Cák tě to jenom napadá myslit na smrt? Dyť sme sotva nákyj rok spolu, hdo pa by chtěl íčko humřit?“

„Jistý je jistý! Mluv, máš plátno na rubáš, nebo ne?“ stál Martin na svém.

„Dyť já tě mám tak ráda, že bych tě dala ženici šaty do hrobu,“ plakala dál Manka.

„Povídám, máš plátno na rubáš nebo ne?“ ptál se po třetí švec ha huž se mu zlostí začly svítit voči.

„Plátna mám dost na pět rubášů! Dyť si sám viděl, co sem míla porvazků,“ lhala ševcová jako dyž tiskne.

„Tak je dobře,“ hupokojil se švec, zase nákyj tyjden čekál, esli se přece žena hne ha ponese plátno na bjílido ha dyž nic, začel si jednou na večer naříkat: „Houvej, ženo, houvej! Mí je zle, mí je zle! Já humřu, strhá mě to!“ kroutil se na loži, křípál zubama ha zatínal pěstě.

Ševcová se lekla, sháněla hned pomoc, myslila, že muže něhdo huřk, tak ho vokuřovala, hourok mu zaříkala, šátky na něho vořivala, hale švec běduval čím tám, tím víc, haž se najednou stíšil, zavřil voči, vorevřil hubu, vydech naposled ha víc se nehnoul.

Íčko se dala nad nim líná Manka do pláče: „Muj mužičku nebožtíčku, do čeho pa já tě smutná jenom vobleču? Cák já si s tebou počnu?“

Tůlik přece veděla, že si musí pospíšit ha voblíct mrtvý tělo, než ztounhe. Tak vzela milýho ševce, vodnesla ho do komory, položila ho na prkno po koláčích, ruce mu svázala na prsou růžencem, skočila na punebí, přinesla ten jedinyj porvázek, co míla, konec niti přivázala nebožtíkovi na palec hu nohy ha íčko táhla nit přes ruce nahoru, tám jí zahákla za zub, zase táhla delů na palec druhý nohy, zase nahoru na druhý zub, haž ho celýho potáhla řežnýma nitma místo rubášem. Dyž bula hotova, podívala se na mrtvýho muže, ha dyž ho tak viděla vošnarovanýho buło jí místo do pláče skoro do smíchu. Zasmíla se tera a povídá:

*„Muj mužičku nebožtíčku! Muj mužičku nebohyj!
Dyby si se íčko viděl! Čemu pa si podobnyj?“*

Švec toho míl zrovna dost. Díl huž to nemohl vydržít, zvňh se najednou s prkna ha povídá: „Base, ženo, base sem podobnyj. Basa má struny ha já je teky mám! Dyby mi lidi přišli na funus, nemohli by plakat, hale mušeli by se smát,“ láteřil Martin na Manku, kerá tu stála celá vyjevená ha nemohla leknutím hani promluvit. Hale švec vyskočil, strhal nítě delů, popád potěch ha namrskal ženě, co se do ní vlízlo.

Ta hned začla křičít, prosit i slibovat, že se polepší, že huž bure jiná, jenom baby jí to vodpustil.

Martin míl ženu rád, vodpustil jí šecko ha ta vopravdu — dyž se muž na ni díval, hyjbala se ha dělála, co mohla; jak jí hale spustil s voči, bula holt to ta stará Manka zas.

Čas hutíkal jako voda, ha než se hu ševců nadáli, huž míli plnou senci dětí. Martin se mušel vohánět, baby šecky huživil, prikoupil si eště kousek políčka, zasil na ně pšenci ha dyž přišly žně, tak povídá Mance:

„Skoč se podívat, esli huž je ta naše pšence teky zralá, mohla bys ji požit.“

Manka šla, hutřhla klas, ha protože tomu sama nerozumíla, přinesla ho muži vokázat. Ten ho vymnoul, kous do zrna ha dyž je překous, povídá:

„Huž je nejvyšší čas jí požnout. Hned zítřa vemeš srp ha pustíš se do ní, je jí malyj kousek, do večera bureš snadlo hotova.“

Manka hned druhýj den si huvařila při snídání hodnyj hrnec kaši z pšena, vomastila si ji, sebrala srp ha šla. Venku řilo sluníčko jako vo žních, hani větříček nezafoukal, hani lísteček se nehnoul,

šudýž ticho jako v kostele, Manka hužila hrst pšencí ha huž se začla potít. Podívala se po poli ha viděla, že je ho vopravdu malyj kousek. Tak si porepřila boky, zívla ha povídá: „Má pšeničko zlatá! Cák já si s tebou počnu? Nu, dyž tě přehlídnu, tak tě snad teky požnu.“ Položila srp ha brousek na mez, na hlavě si rozvázala babku, lehla si do chládku pod křovinu — ha spala haž do polodne. Dyž se probudila, mla takovyj hlad, jako by celý půldne parezy dobyjvala. Tak snidla kaši ha lehla si zas. K večeru zavázala si znova šátek, sebrala práznýj hrnec ha vrátila se demů.

„Huž máš požato? Huž to leží?“ ptál se jí hned ve dveřích Martin.

„Jó, požato! To se tě snadlo řekne,“ začla si naříkat Manka, „pšence je vod zajců celá stupaná, muším to brát po stěble ha rovnát hrstě, habysme přece z toho něco mli.“

Švec neřikal nic ha Manka druhýj den s hrncem kaši v koši šla zase na milou pšenci. Slunce páliło eště víc než včera, tak se zas jen podívala po poličku, zdychla si: „Má pšeničko zlatá! Cák já si s tebou počnu? Nu, dyž tě přehlídnu tak tě teky požnu! Času mám dost,“ lehla si zas do chládku, v polodne snidla kaši, spala dál, ha dyž sluníčko zašlo, stála ha šla s pole demů.

„Cák tám tak dlouho děláš? Eště nejsi s tou drobkou hotova?“ křičil na ni švec, jak šla do dveří.

„Jenom nekřič! Zbul mi malyj kousek, zyjtra huž to zmůžu,“ krotila ho Manka. Martin neřikal víc nic, kroutil hlavou, nešlo mu do ní, jak je to možná, takovyj šnupec pole ha tak dlouho trvat na ňom žeň!

Dyž třetího dne ráno ševcová zase vorešla, nedalo mu to, stál vod verpánku ha šel se za ní podívat na pole. Přišel ha vidí, že šecká pšence stojí, hale žena leží pod křovinou, v chládku, prostovlasá ha spí jako zabitá. To ce ví, že ho to netěšilo. Von se muší doma dřít, vopatruvat děti, dělat sám šecku práci ha žena tudle si hoví. Popádla ho zlost, rozběh se demů, chytil tam belík s kolomazí ha nožíky ha rovnou zase zpátky na pole. V tý zlosti na nic nedbál ha moh Mance hudělat co nejhoršího. Natáh nožíky, ha šmik! — šmik! — hustřih jí na hlavě voba vrkoče hu samý kůži. Potom nabral na lopatku hodně hustý kolomazi ha vomazal jí vlasy, čelo i hubu. Manka držila, husmívala se ze spaní, protože to pěkně chladilo, to dožralo ševce eště víc, nabral znova ha pomazal jí i ruce i nohy.

„Nu, íčko si hotová vrána,“ vodpliv si Martin ha nemoh se

vořklivostí na ženu hani podívat. Chytil srp, za hodinu požil poličko ha šel demů, jako by se jakživo nic nestálo.

Dyž slunce zapádlo, ševcová se pod křovinou probudila. Koukne se na poličko, vono požatý! Protírá si voči, vony se jí lepí! Koukne se na ruce, vony černý jako bota! Šáhne si po hlavě, čampule pryč! „Pro Pána Boha,“ lekla se Manka, „sem to já? Nejsem to já? Sem čo já Manka líná, nebo je to jiná? Cák se to se mnou stálo?“ Chvilku stála, rozmyjšlela haž si řekla: „Íčko puru demů. Esli se muž s dětma burou ke mně znát, tak sem to ta, dyž ne, tak to nejsem ta ha něhdo mě mušel ve spaní proměnit za jinou.“ Sebrala se, kůš se srpem si hodila na řibet, šecká lenost s ní spádla ha hupalovala jako šipka k domovu.

Přiběhne demů celá bez dechu, vorevře senci dokořán, postaví se na práh, děti vidí celou černou ženckou s košem na řibetě, začly křičit: „Cikánka! Cikánka!“ ha šecky běžily k verpánku, hde sedíl táta ha ševcoval.

„Děti, cák mě neznáte? Dyť já sem vaše máma!“ natahovala po nich ruce Manka. Myslíla si, že jí haspoň po hlase poznají.

„Dite pryč! Dite pryč! Vy nejste naše máma! Naše máma není černá, ta je pječná bílá. Táto, vyžeňte ji!“ křičily děti, co mly hrdla, švec vyskočil, popád potěh, Manka nečekála, haž zase s nim dostane, votočila se na patě ha hutekla i s košem do lesa.

Venku šudýž huž bula tmoucí tma, vězdičky s měsíčkem nesvítily, po nebi honily se černý mráky, začel se zvíhat vítr, Manka tu stojí ha neví co si íčko počít. Vtom, jak šumíl les, najednou jako by slyšela šeptat nebožku mámu: „Počkyj, Manka, počkyj! Haž mně nebure, ty si bureš na mě zpomínat. Ty mě eště jednou bureš hledat!“

„Mámo!“ vykřikla Manka, dala se do pláče ha nevjedomky se pustila z lesa rovnou na břítov. Žádnýj strach nemla, jenom si furt rozvažovala: „Sem to ta? Nejsem to ta? Sem to já, Manka líná? Nebo je to jiná? Já muším k mámě, ha dyž mě doma nechtějí, muším tám hu ní vostat.“

V tu chvíli sedili na břítově hu hlavního kříže zlodiji. Veděli, že v noci se břítovu každýj vyhne, to že je choulostivý místo, tak se tu huž po dlouhýj čas scházeli ha dělili. Teky dnes mli tu na hromadě tolary i dukáty, zlatý prsteny ha šperky s drahýjma kame-nama ha chvátali, protože se hnala bouřka, vítr huž se točil, blyjskalo se ha za lesem huž římalo. Dyž buli v nejlepším, najednou se vozvou kroky, vrznou vrata ha zoufalyj hlas volá: „Sem to ta?

Nejsem to ta? Já tu muším vostát!“ Tuto se zlodijom jakživo nestálo. Lekli se, stíchli, poslouchají, slyší kroky, vtom se zablyjsklo, vidí, že se blíží ňáký zjevení, celý černý, s hrbem na řibetě ha teky slyší, jak si říká: „Basamta teremteta! Já je muším dostát!“

„Čert!“ vykřikl vůce tich zlodijů, vylít první do vyjšky, přeskočil zeď ha za nim skákali šichní, div se nepřerazili.

Toceví, že se Manka teky lekla, hale šla vokolo kříže dál haž na hrob mámy, tám se pomodlila, vyplakala, nehnoula se hani dyž se přihnála boufka, klečila na holý zemi, pršilo, jen se lilo, tepřiva haž k ránu přestálo. Propučila haž na kůži, dala se do ní zima, vyskočila, zpomila si na domov, na suchou senci ha teplý lože, podívá se po sobě, vidí, že huž jí ruce i nohy zbělily, dodala si kuráži ha řekla: „Eště jednou zkusím vrátit se demů, možná, že mě fčko ve dne poznají,“ ha zaměřila k vratom.

Jak de vokolo velkýho kříže, vidí pod ním hromadu tolarů, dukátů, prstenů ha šperků s drahyma kamenama. Čerstva sundala kůš se řibeta, nahrnoula si jich plnyj kůš, vovážala fěrtuchem ha fčko šla.

Dyž se rozednílo, stála huž před chalupou ha klepala na vokno.

„Do pa je to?“ vozvály se děti samy.

„Neztratila se vám máma?“ voptála se Manka.

„Ztratila! Táta ji šel v noci hledat, míl vo ni strach, dyž bula boufka ha eště se nevrátil,“ křičily děti jedno přes druhý.

„Tak mi vorevřite, já sem vaše máma ha něco vám nesu,“ slihuje Manka. Tu se za ní vozvou kroky. Vobráti se ha von to Martin, teky celyj propučelyj, haž ho ždímat moh ha jak zhlíd ženu, hned se zaradoval ha povídá: „Manka, zaplať Pámě, že si tu. To sem vystál strachu! Celou noc sem tě po lese volál ha hledal.“

„Jenom mi to huž vódpust! Hulídáš, že vod dnešního dne buru jiná!“ slibovala žena ha teky se hned pochlubila: „Koukni se, co sem našla, té ňáká tíha! Hani sem to huvlíct nemohla!“

Švec se podívá do koše pod fěrtuch ha moh na tom pokladu voči nechát. „Depas to vzela?“ voptál se celyj řišnyj.

„Máma mi to poslala,“ zasmíla se Manka ha víc neřekla hani slova. Šla rovnou do senci, vysypala peníze i šperky do truhly, podívala se do drcadla, viděla, jak je špinavá, jak má rozmazanou kolomaz na celý hlavě, čistě se humyjla, zavila si hlavu, převlíkla se ha vod tý chvíli stála se z ní ta nejpořádnější žencká na sjetě.

Esli nehumřila, tak je eště živa. Esli chcete, můžete se jít na ni podívat ha jistě huslyšíte vod ní tu pohádku povídat.

VO SOUDNYJCH PRANTECH.

Za starych časů vyhlížel hu nás sjet jináč než dnes. Dyby naši tátové stáli z hrobů, hani by se tu dnes nevyználi. Tak řekneme třebaš hde dnes stojí Díly, tám stával les ha jakyj les! Dřevo bedle dřeva, každýj do nebe vysokyj ha tak silnyj, že je hani dva muži nemohli vobemknout, v lese se tmílo i vo pravým polodni, hde pa dnes! Dnes děláme v levírech samý probírky, ha než vyzráje les, huž je tak řídkyj, že můžete v ňom hde chcete, vobrátit se řebřínákem. Jináč to teky nemůže byjt. Lidu přibýjvá, hale políček ne. Jíst se chce, tak holt se muší myjtít lesy, haby se dostála zem pod plouh.

Dyž huž rostlo místo smrčín žito v Srnovatkach, v Lachcích i na Podškali, došlo i na Slepíčím kopci zrovna na to místo, kerýmu dnes říkáme Soudný Pranty. Tám vod nepamětnyich dob mívala liška mezi kamenama pod starým bukem svý domovo. Pomatovala tám bábu s děrkem, tátu s mamou, sama se tám teky narodila ha huž tám chovála i svý děti.

Bulo to asi v tich místach, hde dnes končí les ha začíná hu polí Smržouc zákop.

Tak jednou ráno vyjde si liška jako jindy na špacír ha koho tu nepotká jako z Bolfíkouc mlyjna v Potřekově černýho psa Cikána. Věkal jakoby se bul pošetil ha hnal před sebou zajce, div že lišku neporazil.

„Stuj! Hani krok dál!“ vokřikla ho hned liška ha spustila vádu: „Kam pa tě kozel nese? Cák nevíš, že je to muj levír? Já si tu přece nenechám vychytat zajce před samou hubou ha k tomu veřejně, za bílýho dne. Tuto je proti naší smlouvě.“

„Byjvávalo! Byjvávalo!“ zasmíl se pes, „íčko se sem nastěhuju já ha tebe vocajď vykouríme.“

„Vodjakživa patří celyj Slepíčí kopec nám — ha ne hloupým psom,“ dopalovala se liška.

Eště chvilku se hadrykovali, hádali, nadávali si, jak to byjvá, dyž si jednu věc vlastní dva, haž je to vomrzílo ha liška řekla: „To sou šecker marný řeče, co tu spolu vedem. Dyjť máme svý zákony, hajť promluví. Podle nich je šecker mý haž k zákopu. Esli mi to chce něhdo vzít, muší si to napřed vybojovat. Tak než slunce zapadne, přideš k zákopu se svyjma pomocníkama ha já teky se svyjma. Pustíme se do sebe ha hdo vyhraje, toho bude levír.“

Zákon je zákon! Proti tomu nesmíl Cikán hani ceknout ha tak se s liškou rozešli.

Na milýho psa šly íčko tepřiva strachy. Klátil se rovnou ke vsi ha myslil:

„Jejej! Jejej! To sem si nadrobil pjeknou vomáčku! Dyjť já nad tou mrchou liškou nevyhrajú! Ta je všema mastma mazaná! Možná, že si přivede na mě vlka s nedvědem ha cák já si počnu? Budu jí mušet nechát celyj levír ha eště jí vodprosit.“

Jak tak de celyj smutnyj, vocas delů, huší schlípnutý, nachomytne se mu do cesty Kračánkouc kocour, staryj, šedivýj huž ha fousatyj jako nákyj profous. Sedíl hu Kračánkú na pavlači ha vyříval se na sluníčku. Cikán by se ho hnedle nebul hani všim, dyby se nebul sám vozvál:

„Cák to, sousede, že deš celyj ve dva konce vohnutyj? — Cák se stálo?“

„To si ty, sousídku?“ zastavil se hned pes ha rozpovídal se: „Pane! Mně se stálo! Liška nás nechce pustit do levíru. Chce mít se mnou vojnu. Než slunce zapadne, muším se s ní bít na zákopu.“

„To tě nesmím vopustit,“ skočil hned kocour s pavláčky, přidal se k Bolfíkouc Cikánovi ha tomu se šlo hned vo poznání veselejš.

Dyž přišli na návsi k rymíčku, koupal se tám Jánouc husman. Třepal křídla, haž to tříkalo na šecky strany, krkem si mydlil řibet, čechrál peří zobákem, haby se jako ženich husam hodně líbil. Jak spatřil psa s kocourem, hned mu napádló, že se asi něhde něco díje. Zvedavýj bul dost, tak se hned voptál: „Kákáká! Kam pa dem? Kam pa ta po ránu?“

Cikán zase vyložil, co ho čeká v lese na příkopu ha husman hned prohlásil: „Mortete! Esli chcete, puru s váma.“

„Chcem, japa bysme nechtili,“ zvali ho hned pes s kocourem, jeren přes druhýho. Tak vylíz čerstva z rymíčka, drobet se votřís ha tak huž táhli tři.

Bedle Kováříkú stál na zdi kohout. Díval se delů na slepice, jak se hrabou v hnoji, hale teky mu nic nehušlo, co se šustlo na návsi. Vidí mlnářouc psa, Kračánkouc kocoura, Jánouc husmana, dal jim tera „dobrytro“ ha voptál se: „Kokryrhý! Kam pa se ženete, vy tři litýři horejší?“

„Poť teky s náma,“ pozvál ho hned husman, keryj se s nim huž dobře znál z jiný vojny, ha vyložil mu, vo co de. „Paňáci, esli to vyhrajem, tám bure pastvy! Brabenčí vajíčka, červíky, brouky — šecker tám najdeš,“ sliboval husman, haž kohout dostál na to laskominy, slít se zdi rovnou k nim ha rozkřík se, co měl síly: „Purem štyří! Šichni štyří!“

„Íčko je nás dost,“ prohlásil pes ha pyšně si přehlíd svý pomocníky. Míl radost, že našel túlik kamerádů ha že ho mají rádi.

„Míli bysme se jít někam poslnit, do západu slunce máme eště času dost,“ vozvál se husman, keryj míl večnou žízeň.

„Tak pote! Já to zaplatím!“ vyzvál šecky pes ha vodved je haž do parezovský hospůdky, haby se napili na kuráž. Kocour si tám poroučel rybičky, husman chtíl hrneček vovsa, kohout drobet hráchu s česnekem, potom se pustili do pití, radili se, co ha jak provedou, čas jim hutíkal jako voda, ha dyž se sluníčko zvažovalo k Výšovce, dali se na cestu.

Po vsi huž se rozkříklo, co se bure dít, ha tak se hde hdo na to vojsko díval, jak si vykračuje, vyjská ha zpívá, nu, jako dyž se de do boje.

„Eště poťme na štamprli k Úblom. Tu zaplatím já!“ rozkřík se husman ha hrnoul se první do krámečku.

„Třebas,“ svěčili hned šichni ha pospíšili za ním. Úbl jim nalil z flašky roztopčín, vostryj jako křen, vyzunkli každýj skleničku ha vyrazili k lesu. —

Nesmíme zapomít na lišku! Jak Cikán vod ní vorešel, hned se zvlhla ha teky plášila pomoc hde mohla. Pustila se rovnou k nedvědu, hale ten, jak ji viděl, zabručil něco túze vořklivýho ha šel vod ní. Teky vlk hani s ní nemluvil, protože jak se v jejím levíru vokázal, dovedla šecku zjeť tak poplašit, že nemoh hani vo chlup zavazit. Běžila tera k jezevci, říkala mu „stryjčku“, vonikala mu, hale hani jezevec se nehnoul, vobrátil se vod ní na druhou stranu ha spal dál. Liška poznála, že po celým Slepčím kopci žádnýj jí nemůže hani cítit, protože huž každýho něhdy vořidila ha napálila.

„Cák si jenom počnu?“ rozmyšlela si, haž pádla na to, že muší někam, hde ji tak neznají. Zvlhla vocas ha pustila se za les do Němec. Proběhla Valtýřov, dostála se haž k Najpajský huti, šecko se před ní skovávalo, nebo hutíkalo, haž pádla na zajce Matije. Spal pod smrčinkou jako zabityj, ha dyž ho liška probudila, třís se strachy, haž mu zuby drkaly.

„Matiji,“ poroučí hned liška, „čerstva staň ha poběž se mnou. Mám se prát s Bolfskouc Cikánem z Potřekova, mušíš mi na něho pomozt.“

„Já? — Na psa?“ dal se do pláče zajíc, „cák já bych mu moh hudělat?“

„Haž se spolu popádnem do křížku, skočíš mu na řibet ha bureš škrabat i kousat, kam bureš moct. Esli nepureš, tak tě na tom místě roztrhám,“ zahrozila mu liška.

„Dyž muším, tak puru,“ hrabal se zajíc z lože, hale tuze nerád. — Šli potom ha za chvíli potkali na Haltravě mladýho srnečka s růčkama.

„To je trefa, ty nám teky pomůžeš!“ skočila před něho liška, „pes je teky tvuj nepřítel jako náš. Esli nám nepomůžeš, tak tě na místě prokousnu chršťál.“

„Dyž muším, tak pomůžu, jenom dybych veděl jak?“ třís se strachy srneček.

„Jak se chytíme se psem, začneš do něho bercat hlavou jako do parezu, haž mu vyrazíš dech.“ Liška to eště hani nedopověděla, dyž přilítla se Slepčím kopce stará, zjedává slepice,*) sedla si na kotev ha hned se ptála, co se stálo?

„Ty deš jako na zavalanou,“ zaradovala se liška, „chtějí mě vyhnát z levíru ha toceví, po mně že by došlo i na tebe. Mušíš nám pomozt, skočit na psa ha vyklovat mu voči. Já ho sama nezmůžu,

*) Tetřev hlušec.

protože je to klacek silný, tak esli mi nepomůžeš, do rána se rozloučíš s kuřatama.“

„Proč pa bych nepomohla? Pomůžu, dyž můžu,“ slibovala hned slepice, protože se bála vo svý kuřata.

„Tak je nás dost. Pořme, hať nezmeškáme,“ komandýrovala liška, „vyberem si šikovný místo, tám se skováme, haž přide ten psí neřád, najednou po ňom šichni skočíme ha hudoláme ho.“ Vedla svý pomocníky k zákopu. Šli s ní nerádi, hale šli, protože je nutil strach.

Liška vlízla s nima do křoví ha šichni se dívali ke vsi, haž výde pes.

Dlouho nečekáli ha huž vidí, jak vod Honzovo chaloupky vykračuje si Cikán se svou bandou.

Liška se dívá ha cítí, že dou na ni strachy. „Pardyje, tich de ňák moc,“ povídá si jako pro sebe. — V tom huž se teky vozál zajíc Matij:

„Koukyjte! Koukyjte! Hned za psem de jeren, nese si na nás železnyj sochor ha bručí po vojencku: ‚heraus!‘ — ‚heraus!‘“

„I mlč, ty strašpytle,“ krotila ho liška, „dyť je to kocour, de celýj rozježenýj, zvlhá vocas do vyjšky, mrňouká při tom ha ty hned myslíš, že mluví německy.“

„Kakrahnátí,“ šeptál celý hustrašenyj srneček, „za nim se žene něhdo, nese si samý vocelový trháčky ha srpy ha křičí: ‚trhám krky!‘ — ‚trhám krky!‘“

„Ty si teky takovýj,“ vokřikla ho zlostně liška, „cák nevidíš, že je to kohout, peří ve vocasu se mu třese ha blyjská, křídla drhne zem jako šavli ha kokyryhá strachy.“

„Ha ten nyžadnější, jen se dívejte, ten si na nás nese na bílý holi ňáký nožíky,“ vykřikovala slepice, kerá sedla na stromu jako na kazatelně ha viděla nejdál, „sípá jako had ha volá: ‚kázalka!‘ — ‚kázalka!‘ Ten de jistě na mě.“

„E, kuš!“ rozněvala se dovopravdy liška, „taková stará ha tak hloupá! Cák si slepá ha nevidíš, že se to tám klátí vopilyj husman? Natahuje krk jako pšku, vorvívá zobák dokořán ha káká, protože má eště žízeň.“

Hale šecko bulo marný. Strach má velký voči. Čím víc se blížil pes se svyřma pomocníkama, tím bulo huť.

„Kamerádí, my to prohrajem!“ dal se do pláče první zajíc, votočil se ha hutikal do lesa, co míl síly.

„Já tu teky nevostanu,“ vykřik srnec ha pustil se za zajcem.

„Ha to bych byla blázen, habych se nechála tou holí hutlouct,“ pomyslíla si slepice, zatřepala křídlyma ha vodlítla, kam nyjdál mohla.

Jenom liška nesmíla se hani hnout ha mušela vyčkat na místě, haž se přižene pes. Veděla, po zlým že s nim nic nesvede ha tak mu šla rači pár kroků naproti, pádla před nim na kolena ha prosila vo mír.

„Tak co? Vystěhuješ se po dobrým?“ spustil na ni přísně pes.

„Vystěhuju se i s dětma haž na Fajtouc škálu, do smrti se tu nevokážu, jenom mi daruj život,“ slibovala liška.

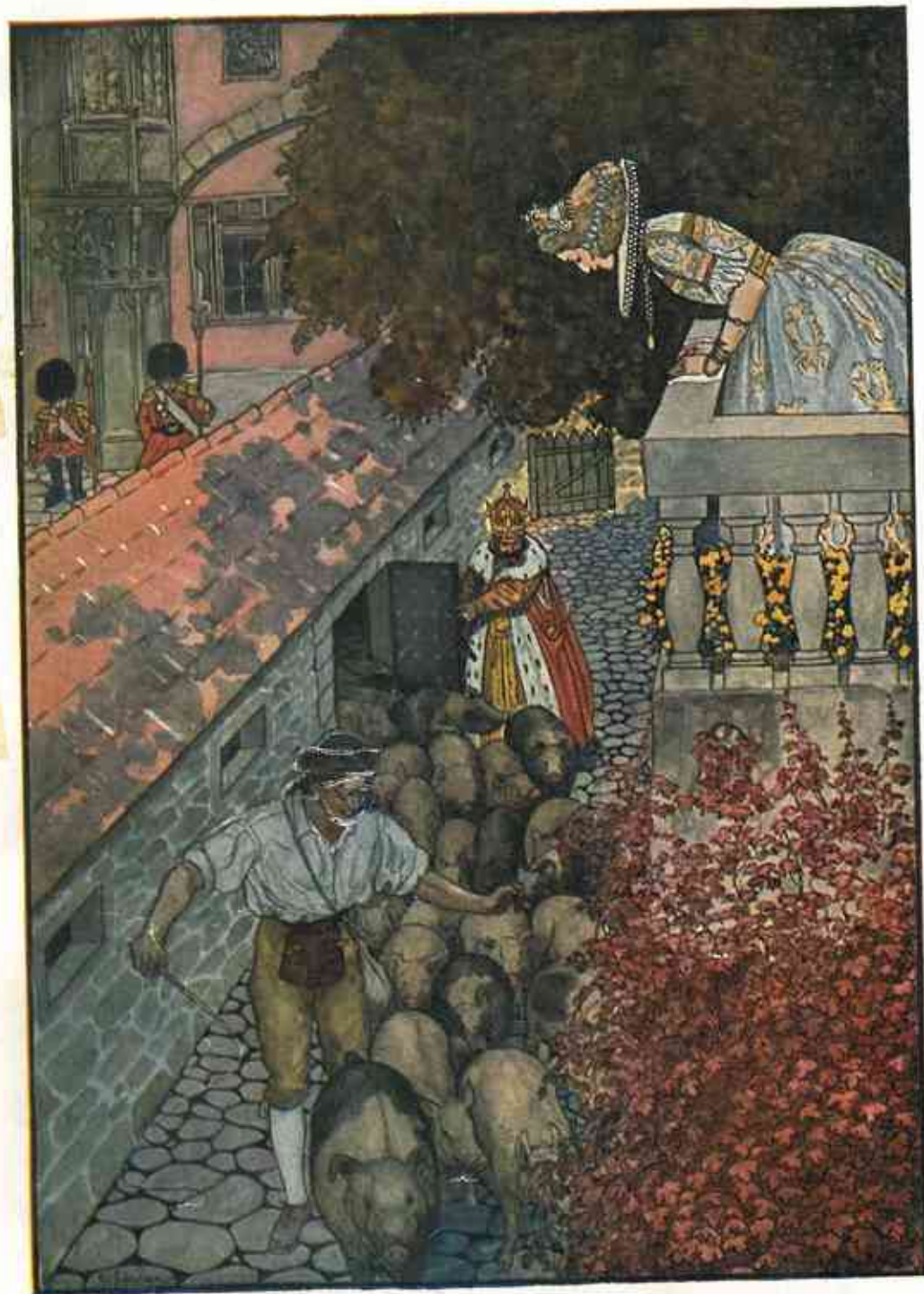
„Slyšíte to?“ vobrátil se Cikán na svjedky ha dyž přikyjblí, povídá lišce:

„Do rána hajť tu není po tobě hani čoudu, esli ne, tak hulídáš, co se tě stane!“ Kocour hned začel strachlivě mrňoukat, husman kákat, kohout kokyrýhat, pes věkat ha milá liška div se z tý muziky nezbláznila. — Popád i ji strach, hutekla ha víckrát se tu nevokázala.

Bolfíkouc Cikán jako jenerál vrátil se do vsi s kamerádama ha šichní celou cestou křičili: „Juchuchůůů!“ — „Šecko je naše!“ — „Naši vyhráli!“ — „Huž smíte do lesa!“

Šichní lidi míli radost; hned druhýj den popádli pjily ha sekýry, myjtili les, vozili dříví, potom vypálili parezy, vykopáli kořeny ha kamení, ha do nazimy huž se tám zelenalo místo lesa žito jako kožich hustý.

Ha na Slepčím kopei tomu místu, de se tuto šecko stálo, eště dnes na vječnou pomátku se říká Soudný Pranty ha říkat nepřestane, dokajď konec svjeta nenastane.

VO CHYTRÝM HONZOVÍ.

Vo hloupým Honzovi huž sem vám toho napovídal, haž mi huba bolí. — Proto vám dnes povím pohádku vo chytrým Honzovi, ha ta se vám jistě bure líbit. — Tak jednou přišla sem k nám ňáká tuze zlá nemoc. Lidi hani nestunali ha padali jako mouchy. Trvalo to pár neděl ha šudýž vozyjval se jenom pláč ha nářek, šudýž stálo plno vdovců, vdov ha sirotků.

Teky Honza ztratil tátu s mámou ha vostál jako prst sám ha sám. Na celým sjetě žádnýho nemíl, lítostí neveděl, co si počít, haž mu něhdo poradil, haby šel sloužit. Tak se tu s náma šechnima rozloučil ha vydál se do božího sjeta. Šel ha šel, šudýž se ptál, šudýž hledál službu, hale žádnou nemoh najít. To si můžem pomyslit, co zkusil! Hladu míl plný břicho, nohy ho bolily, slabostí huž se mu dělaly mžitky před vočma, myslil si, každou chvíli že pádne ha víckrat nestane, dyž najednou viděl před sebou náramně velký město.

„Čí pa je to město?“ ptál se lidí, co je potkával.

„To je královcký město. Támdle v tom zámku vostává král,“ vodpovídal mu hde hdo.

„Lidičký zlatý, cák myslíte? Esli pa by mě ten král nevzel do služby?“ vyptával se hned Honza.

Něhdo řek, že jou. Jinyj zas, že asi ztěžka. Každýj mluvil jináč, tak si Honza huminoul, že to eště zkusí hu krále ha dyž hani tám nenajde službu, že mu nic jinčího nezbyjvá, než humřit.

Zvíh se tera, šel do města ha míl chčestí. Zrovna ve bráně potkál krále, šel na procházku ha Honza ho hned poznál, protože míl na hlavě korunu, v rukách zlatou hůlku s jabkem ha na ramenouch plášť, zrovna tak, jak ho vidíval vymalovanýho na vobrázkach.

„Pane králi, já du k vám,“ zastavil ho hned Honza.

„Cák vore mne chceš?“ voptál se ho král.

„Nákou službu! Táta s mámou mi humřili, nemám žádný domovo,“ rozpovídal se Honza, „tak si hledám službu ha nemůžu žádnou najít. Vy ste muj král, já sem váš podanyj, tak vy mi musíte nákou dát.“

„Dyž muším, tak dám,“ bul král hned svolnyj, „jenom esli ji porestojíš! Na tý službě, co já tě dám, eště žádnýj nevydržil, každýj s ní hutek, tak že huž sem na tu práci hani žádnýho nejednal.“

„Jenom mě vemte, pjekně vás prosím,“ žadonil Honza, „hulídáte, že burete se mnou spokojenyj, dyť já sem sirotek, nemám kam jít, já vám jistě nehuteču.“

Dyž tak moc prosil, smiloval se nad ním král ha přím ho do služby. Hned se s ním vrátil do zámku, zaved ho k velkému chlívu prasečímu ha povídá: „Dnes je pondělí, to se zrovna šikuje. Tu máš stádo prasat, huž se dlouho nepásli, tak esli chceš, můžeš je vyhnát na svinckýj plac ha pást je. Hale to tě povídám, esli je nehupaseš, esli tě bure scházet na večer jediný jedno, bureš vo hlavu kračí. Esli je hale haž do neděli šecky hupaseš, dám tě služby, co sám bureš chtít.“

„Jen mi je puste ha nemnijte žádnou starost. To by bulo, habych je nehupás, hale najist mi musíte dát hned, protože mám plný břicho hladu,“ přím Honza beze všeho službu.

Král mu dal do kabzy pořádnýj krajíc chleba, máslem tlustě namazanýho, k tomu flaši vína zapít, do ruky hůl s bičem, přes ramena pytel, vorevřil chlív a milyj Honza s Pánem Bohem ponyjprv vyhnál.

Prasata trefili na svinckýj plac po slepě. Rovnou tám běžili, sotva jim Honza postačil, tám hned ryjli, v blátě se váleli, rochali, nu, pásli se dost ha dost.

Táhlo k polodnímu, čas k vobědu, tak Honza si sed na mez, vytáh z kabzy klín chleba ha těšil se, jak si po dlouhý době zase jednou pochutná. Eště si nehuřiz kudličkou hani první sousto ha vidí, jak z lesa naproti němu vyskočil šedivý vlk, velkýj ha chlupatýj jako čert ha běží přes šecko rovnou cestou na svinckij plac.

„Tisíc ha nic víc!“ lek se Honza, „ten si de jistě pro prase! Teky moh počkát, haž se najím ha buru silnějši. Nu, dyž nepočkál, teky dobře,“ popád hůl, postavil se na nohy ha čekál, co bure dál.

Vlk běžil jako vítr, stáda se hani nevšim ha rovnou k Honzovi. „Tak jen pod, chlupáci!“ myslí si Honza ha šikuje se s kudličkou v ruce, že se s ním pustí do křížku. Hale tu se vlk na krok před ním zastaví ha promluví lidským hlasem: „Honzo, dej mi jedno prase!“

„Jó, kameráde,“ zasmíl se Honza, „tuto já nesmím! Prasata nejsou mí hale královo ha z cizího se nesmí rozdávat.“

„Jen mi přece jedno dej, král to nepozná,“ dynoval vlk.

„Ja pa by nepozná!“ bránil se Honza. „Ten je má jistě spočítaný! Sloužím hu něho první den ha sem rád, že sem tu službu našel.“

„Pjekně tě prosím, dej mi jedno prase, třebas támdle to malý ha černý, já mám velkýj hlad,“ ved si vlk svou.

„Cák tě to jenom může napadnout,“ rozněvál se huž pasák do vopravdy, „dyjť by mě to stálo hlavu.“

„Aba nestálo! To tě král jenom tak straší, nic tě nehudělá. Esli mi je hale nedáš po dobrým,“ vycenil šeko zuby teky vlk, „tak sežeru tebe, protože mám velkýj hlad, huž přes tyjden sem nic nežrál. Tak nešpásuj se mnou ha dej mi to prasátko po dobrým.“

Honza viděl, že to de do živýho, neveděl jistě, esli by vlka přepal, tak rači vobrátil ha povídá:

„Nununu! Dyjť nemuší byjt hned zle. Dyž máš hlad, sedni si tudle bedle mně, posvačíme spolu ha já tě tera jedno prasátko vyberu.“ Zakrojil kudlou do chleba hezky hlyboko ha podál notnou škyjbu vlkovi. Voba si sedli pjekně bedle sebe na mez ha jidli. Vlk hukusoval, Honza hukrajoval ha dyž dojidli, vytáh Honza víno ha řek: „Mušíme zapít!“ Nahnul si pořádně, hutřil si hubu ha podál vlkovi: „Dopi, kameráde, je dobrý!“ Ten hned popád flašku do předních pacek, strčil ji do tlamy, zvih hlavu do vyjšky, vtom Honza vyskočil, jednou rukou vrazil mu flaši do krku jak nyjdál moh ha kudlou v druhý ruce mu prořiz chršťál. Vlk zachroptil, převalil se naznak, zatřepal nohama ha bulo po něm.

„Tu máš!“ voddych si Honza, huříz mu celou hlavu, skováł si ji do pytle ha tělo hodil prasatom sežrat. K večeru, jako by nic, hnal demů. Vízdal si, zpíval, praskal bičem ha dyž viděl v zámku krále vyloženýho z vokna, zastavil stádo ha křik na něho vesele: „Tak si je spočtete, esli sou šecky!“ Král je spočítal jednou, dvakrát, třikrát, ha dyž nechybala hani noha, podivil se, pochválil Honzu, mušeli mu dát dobrou večeri ha Honza si šel lehnout.

Spal, jako dyž ho do vody hodí. Ráno procít vodpočinutyj ha čerstvyj jako břen. Nasnídal se dobře, na voběd mu dali s sebou eště věcí kus chleba ha eště věcí flaši vína než včera ha zase vesele vyhnal stádo na svinckij plac.

Půldne huteklo, slunce stálo Honzovi nad hlavou, teky žaludek se hlásil vo voběd, tak si Honza sed na mez, vytáh krajíc ha nůž ha napádlo mu: „Esli pa dnes zase něhdo přide?“ Jedva si to pomysllil, vyskočí naproti z lesa vlk eště věcí než včera ha běží jako vítr přes šeckeru rovnou k němu.

„Tak jen pod! Dnes sem slnější než včera,“ řek si Honza ha čekál na šeckeru připravenyj.

„Honzo, dej mi jedno prase!“ začne hned loudit vlk, ha šeckeru zrovna tak dnes jako včera. Honza ho zase pozvál k vobědu, dal mu napít, hufík mu hlavu, skováł si ji do pytle ha tělo hodil prasatom. Tak se to vopakovalo každyj den haž přišla sobota . . .

Honza huž míl v pytlí pět vlčích hlav, neveděl, co s nima počít, zahodit je přece nechtil, čekál, že se král voptá, co v tom pytlí má, nebo jak se mu na pastvje líbí, těšil se, že mu šeckeru poví ha voláže hlavy na důkaz, že mluví pravdu. Hale král ho jenom dycky pochválil ha víc hani můk.

„Eště dnes počkám,“ huminoul si Honza, „ha po vobědě hodím i ty hlavy prasatom, habych míl v pondělí místo na nový.“

Sed si tera k vobědu, zakrojí do chleba, koukne k lesu, ha, pane, ičko se přece votřís. Cítil, že mu běží zimomáry po řibetě. Vidí, jak z lesa vyrazil takovyj vobrovskyj vlk, jakýho jaktěživ neviděl, na krku míl místo jedny hlavy — dvě ha rovnou zaměřil si na Honzu.

„Tak jen poběž, neřáde!“ zpamatoval se z leknutí Honza, „dyjť ty na mě nevyhraješ! Sem huž vodpočinutyj, zajeděnyj, já se tě nebojím!“

„Honzo, dej nám dvě prasata, jedno na dnes, druhý na zytřek!“ mluvily vobě hlavy najednou.

„Hoho! Jen pomálu, pomálu!“ chlácholil je Honza, „napřed se najíme ha tepřiva si vo tom promluvíme.“

„To můžem,“ přikyjb vlk ha huž si sedal bedle Honzy na mez. Šeckeru se dílo zrovna tak jako včera, předevěřem i předpředevěřem.

„Tak kerá pa hlava bure pít první,“ voptal se Honza, dyž si sám přihnul.

„Pravá,“ povídá vlk ha vorevřil tlamu jako vrata dokořán. Honza nemeškál, vrazil mu do ní flašku, kam nyjdál moh, druhou hlavu mu přimáček k zemi ha než se vlk zpamatoval, jedna—dvě! — hufík mu krk jen to chrustlo. Tělo hned hodil prasatom ha hlavy strčil do pytle. Bul tak plnyj, že huž ho nemoh hani zavázat. „Demů se s tím neponesu,“ dopálil se Honza, popád pytel za dolejší konec, převrátil ha vytřís ho, haby si vepři pochutnali i na těch hlavach. Ičko ste to hale mli vidět! Hlavy pravda vypády z pytle, hale než mohli vepři po nich chňapnout, začly se kotálet jako živý ha jedna za druhou hupalovala zpátky k lesu.

Honza se dívá celý vyjevenyj, co se to dije, haž se najednou rozkřik: „Mortete! To by mi eště scházelo, haby zas přirostly nákyjm vlkom ha já se zas mušel s nima dělit vo voběd! To bych nebul do smrti hotov!“ Popád hůl, vzal nohy na ramena ha pustil se za nima rovnou do lesa schytat je ha znova nastrkat do pytle.

Viděl je tám šecky na hromádce ha huž se shyjb ha šmák po jedný, dyž najednou se mu ztratily jako by se do zemi propády ha na tom místě neviděl nic jinšího než zlatyj klíč se sedmi zubama. Zvíhne ho, prohlíží ha myslí si: „To je divnyj klíč! Takovyj sem jaktěživ nemíl v ruce. To bych rád viděl dveře, kerý se tím klíčem vorvírají.“

Jen si to pomysllil huž vidí v zemi vrata, teky celý jako ze zlata ha v nich klíčovou díрку. Strčí do ní klíč, zapáčí, zámek vrzne, vrata povolí, Honza se vo ně vopře, vorevřou se dokořán, pár schodů vedlo pod zem ha tám se vobjevíl novyj svjet.

Na náramným dvoře po jedný straně stály samý klenutý mařtale ha kolny, v nich stojí, řehtá ha hrabe řada koní vokšírovaných i vosedlaných, jenom je vyvect, zapřít je do kočárů pod kolnama ha ject.

„To se mi líbí,“ povídá Honza, „cák je asi v tom vostávacím stavení naproti?“ Přešel dvůr, stoup do jedních dveří, ha vona tu náramně velká sence, plná šelijakyjch šavlí, mečů, lytiřskýho brnění, herbávnyjch šatů, třibrem, zlatem vyšívanyjch, premovanyjch čepic ha šelijakyjch klobouků s peřím. „Himoles! Tuto se mi eště lepší líbí!“ poliboval si Honza ha kráčel přes celou senci ke

druhým dveřím. Vorevřel je ha hned na práhu div nevoslep. Vokázala se mu ještě věcí sence plná truhel ha ty truhly ne plný, hale vrchovatý dukátů, kronů ha drahých kamenů.

Chvilí to trvalo, než se vokoukal, než si voči zvykly na tu zá ha než rozeznal ve zdi naproti třetí dveře.

„Cák asi bure za tutima,“ pospíchal k nim, zmáčkne kliku, dveře se vorevřou ha Honza vidí kulatý stůl, na stole sedum krajců namazanýho chleba, sedum flaší vína ha vokolo stolu sedum šedivých starců s vlčíma hlavama. Šichni se na Honzu husmívali, jako na starýho známýho ha voláli jeren přes druhýho: „Vitáme tě, Honzo! Je to dost, že huš deš! Dyť my tu na tebe čekáme huž sto let.“ Honza tu stojí ha poslouchá jako hu vidění. Tu se zvíh ten největší stařec, podál Honzovi ruku ha povídá: „Íčko tě děkujem, že si nás vysvobodil. To sou mí syní ha já sem jejich táta. Jak nás tu vidíš, šichni sme ještě před sto lety krádlí, loupili ha vraždili. Pásli po nás vojáci i sedláci, pání i kmání, hale žádnýj nás tu v tý skryši nevyslídil, nechtyl ha nepověsil, jak sme zasloužili. Ha tak se z nás stáli po smrti vlci, mušeli sme dál kráct hale jenom prasata ha žádnýj jinyj nás nemoh vysvobodit než chudyj hale silnyj ha poctivyj mládenec, jako si ty. Tak šecker, co tu vidíš ha co tu najdeš je íčko tvý ha my najdem pokoj v hrobě.“

Jen to dořek, Honza vidí místo sedmi vlků sedum hromádek šedivýho popelu, vokno se samo vorevřilo, zvíh se vítr, sebral šechen prach ha popel ha vodnes ho voknem někam hdovíkam.

Honza si klek, pomodlil se za ty nebožtíky, hupokojil se, ještě jednou se po šechňom rozhlíd ha potom si řek: „Íčko muším zpátky, sluníčko huž se začíná skovávat, co nevidět, bure večer, muším hnát demů. Hale zyjtra máme neděli. To sem přidu ha jak se patří si šecker prohlídnu.“ Vrátil se k vratom, zamk je na dva západy, klíč strčil do pytle ha hnal stádo k zámku, jako by se nic nestálo.

Král huž čekál před zámkem, přepočítal hned prasata, ha dyž žádný nechybělo, potřepal Honzu na rameně ha povídá: „Takovýho chlapíka sem ještě nemíl! Hani noha se tě neztratila! Sobota je tu, tak si řekni, jakou chceš vodměnu.“

„Žádnou jinou, než habych moh hu vás dál sloužit ha pást prasata,“ zasmíl se Honza.

Tuto se králi ještě víc líbilo, že Honza nezpyjch ha nepřeje si jako jinyj stát se hned milistrem nebo jenerálem, že je spokojenyj s tím, co humí ha čemu rozumí, že se nestydí za práci hani si ne-

stěžuje na plat, tak mu zatřepal na druhý rameno ha řek: „To je přece jenom moudrá řeč! Takový lidi potřebujem. Nebuj se, chlapče, já na tebe nezapomím!“

Honza jako jindy zavřil stádo do chlívů, najid se, leh ha vo nic víc se nestaral. Hale dyž v neděli ráno stál, hned viděl, že se dnes bure v zámku něco dít. Šudýž se metlo ha uklízelo, na brány ha sloupy věšely věnce z peručí ha kytek, ze štítů ha vokýnek na střechach vystrkovali prápory, na kopci za městem tříleli z moždýřů jako vo Božím Těle, šichni sloužící běhali sem tám, div se nepřerazili, haž se tým Honza rozněvál, zastavil si jednoho starýho lukáje, co se jen tak šoural po zámku ha voptál se ho: „Cák vás prašivec bere? Cák se stalo, že se šichni tak plašíte?“

Lukáj byl povídavý jako já, tak si s Honzou sed do chládku na lajčičku ha vypravoval: „Víš, Honzo, náš král je túze staryj, lidi ho čím dál, tím víc zlobí, proto se nabažil vlády. Chlapce nemá žádnýho, haby mu to moh předát, má jenom jednu ceru, tak chce, haby se na to vdala ha sám že pude na vyjmluvu. Náš království není k zahození, tak má princezna túlik ženichů, že sama neví, kerýho si vybrat, haby nechybila. Tak řekla, že dnes v pravý polodne vyhodí z vokna zlatýj mlíč ha hdo ho chytí, toho že si veme za muže ha ten že bure králem. To si můžeš myslet, co sem přijede královskyjch princů, všelijakyjch knížat ha hrabat haž z dalekyjch zemí, náš král se nechce nechát zahodit ha proto se díjou ty přípravy. Íčko to šecker víš, já sem si drobet vodpoč ha muším zas jít po svým.“

„Á! Takový je to!“ vízd si Honza, „no, to můžeme teky zkusit chčestí!“ Sebral se, šel rovnou přes svinskij plac do lesa, vorevřil si bránu, voblík si ty nejpěknější lytířský šaty, co tám visíly, zapřih dva páry koní do zlatýho kočáru ha hujížděl k městu. Na věži zrovna vokazovaly hodiny za pět minut dvanáct. Šup do koní, ty letíly jako ptáci, přijíl před zámek, tám se tlačilo ha strkalo plno ženichů, všelijakých princů, každýj chtíl stát hodně blízko k voknu, haby bul na ráně, vtom začnou hodiny bít, vokno se rozlítne, princezna celá bílá jako handěl natáhne ruku, mlíč se zablyjskne, vyletí ha pádne rovnou do kočáru. Honza ho v letu zachytil, zasmíl se ha hujížděl dál, haž se za nim kouřilo.

Šichni si mysli, že vobráti, pure ke králi, poví hdo ha vodkajď je, protože takovýho lytíře tu žádnýj neznál, žádnýj ho tu jaktěživ neviděl ha šichni podle jeho šatu i strůje koní ha kočáru hádali, že to muší byjt ňákyj tuze slavnyj ha bohatyj mocnař.

17 Honzovi to hani nenapadlo. Zajel s koňma ha kočárem zpátky do lesa, převlík se do svyjh šatů, zlatyj klíč i s mlíčem strčil zas do pytle ha v pondělí ráno hnal prasata jako jindy.

Toceví, že po celým království bula náramná scháňka po ženi-chovi. Do hubu mlí, každýj vo ňom mluvil, jakyj to bul chlapík, haž zrovna zář vod něho šla, čekáli, že se prohlásí, ha dyž se ne-hlásil, tu se král rozněvál ha dal po celým království vybubnovát, esli se ten princ do třech dní nepřihlásí, že ztratí na princeznu šecker právo ha král sám že ho potrestá za to, že si dělá z něho blázny.

Honza to šecker slyšel, ha dyž se šichni hádali, hdo ten mlíč hasi má, tu se jenom huhyňňával: „hyhy! hyhyhy! hyhy!“ haž se toho šichni všimli ha nejvíc princezna. Neveděla sama proč, hale ne-mohla si pomozt, hajť dělála, co dělála, mušela vod neděle furt na Honzu myslit, hajť chtěla nebo nechtěla, mušela se na něho dívat hdyž ráno vyháněl i hdyž se z pastvy vracel.

18 Tak ta princezna, dyž huž třetí den minoul ha s mlíčem žádnýj nešel, povídá královi: „Že ten mlíč má náš sviňáček! Von se tak smije, jako by nás šecky vodil za nos!“

„Cák tě to jenom napadá,“ vadil se s cerou král „dyjť sme přece šichni viděli, že ten princ kučíroval s dvouma párama koní. Hde pa by je náš sviňáček vzal? Nebuj tak hloupá!“ Hale ta řeč mu nešla z hlavy, pozoroval teky milýho Honzu, zdál se mu ňákyj jinyj, pro jistotu si ho zavolál k sobě ha hudeřil na něho: „Poslou-chej, cák se furt tak hyhňáš? Snad nemáš ten mlíč?“

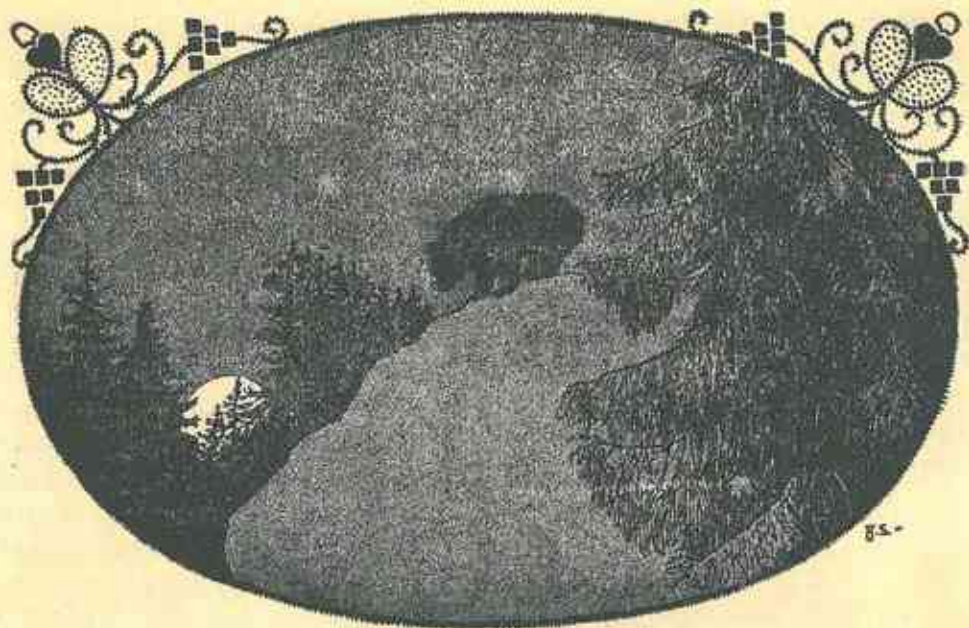
19 Honza se nehumil přetvářet, hani zapírat, řek rovnou: „mám!“, šmák do pytle ha podál králi mlíč.

20 Neptyjte se, jak se král lek, nebo mít za zeta místo prince svi-ňáčka, tuto není malá věc. Hale slovo dělá muže, tím víc krále! Míl teky zlost na ceru, že si tak vybírala, proto jí nechál hned předvolát ha voznámil jí: „Hdo dlouho vybírá, přebere! Co si chtěla, fěko máš! Královcký slovo muší byjt splněný. Tudle stojí tvuj ženich,“ ha vokázal na Honzu. Čekál, že se princezna bure zpříkat, vod Honzy vodtahovat, hale to se zmyjlil. Ta se pječně zasmála, podála hned Honzovi ruku ha řekla vesele: „To sem ráda! Mně se náš sviňáček tůze líbí. Haž si veme jinyj vobleč na sebe, to se podíváte, jakyj bure z něho chlapík!“ Tuto slyšet Hon-za, moh leknotím na princezně voči nechát; cítil, čím díl se na ni dívá, tím víc že se mu líbí, haž najednou sebou škub, vyběh ven ha hupaloval rovnou k lesu. Tám si vorevřil svuj zámek, převlík se

21 hned do lytiřskýho brnění se šavlí, vyskočil na koně ha jel ke králi vošacenyj lepší než každýj princ. Jak ho viděla princezna, hned mu pádla vokolo krku, král ho teky pječně přivítal ha hned se šikovali na svarbu.

22 Po svarbě vokázal Honza ženě, králi ha šechnim hostom, jaký bohatství má i jak ho nabyt. Zavoláli žebráky ha chudáky z celý říši, ty si rozebrály dukáty ha krony, každýj host dostál teky něco na pomátku ha eště dost zbulo pro Honzu. Tomu předál král hned celý svý království, Honza přestál pást prasata ha začel poroučet lidom. Šichni ho míli rádi, hale něhdy ho teky zlobili eště víc, než celý stádo dobytka. Proto si chytrýj Honza haž do svý smrti zpo-mínal ha nejrači povídal vo tom, jak se stál ze sviňáčka králem. Já to mám teky z jeho huby, povídal mi to jednou, dyž mi tůze bolily zuby. fěko huž mě nebolí ha Honza vodpočívá v pokoji!

VO POSLEDNÍM NEDVĚDU NA BRTI.

Nad Klenčím v Lúsích vodjakživa vostařali nedvěďi. Nejlepši se jim libilo v tich místech, hde se eště dnes řiká na Brti. Tām mli boudy ha hospodařili si v nich po svým. Lidom nehublžili, nu pravda, vod toho teky nebuli, že dyž huž jim šlo tūze zle, přišli si pro ňákou vovčičku. Hale to muším řect, že sme je mli vo moc rači, než ty neřady vlky ha žili sme s nima v dobřym. Sem tām, víc z lekraci než do vopravdy, pustil se něhdy chlapec s nedvědem do křížku, drobet se pováleli ha pomuchlali ha jináč nebulo celyj čas nic špatnýho slyšet.

Dyž jednou jeren nedvěď dostál pazour pod dřevo, nemoh ho vytáhnout ha druhý mu nehumli pomozt, dal se do řvaní. Kadlec Kubíček v chalupě pod lesem slyšel ho řvát haž za stav. Nechal všeho, zvlh se ha běžil na Brť podívat se, co se stálo. Vidí nedvěda v kleštích, popadne sochor, vodvalí dřevo ha pomoh nedvědu. Ten si hned sed na zadní nohy ha lízal si přední packu. Kubíček ho eště napomenoul, haby ji po druhý nestrkal tām, hde se svírá ha šel po svým. K večeru vidí voknem, jak nedvěď skáče vo třech ke stavení ha drží něco v tlamě. De mu naproti ha co byste řekli?

Nedvěd položil před něho tři čistý plástvje medu, vobrátil se ha vodskákal zpátky na Brť.

Starýho Kubíčka dycky haž slzy polily, dyž nám vo tom vypravoval. Hale nedvědom se hu nás vedlo čím dál, tím hůř. Pomálu nemili co jist, hde vostávat, nebuli jistý životem, začli je chytat do děr, do želez ha nejhorší bulo, dyž začli po nich třilet prachem ha volovem. Toceví, že si to jenom tak líbit nedali, mstili se teky, dyž dopádli fořta nebo hajnýho, živýj se jim z pazourů nevydřfíl, to zas dopálilo ouřady, nařídily honbu na nedvědy, pobily bez milosti šecky, co chytily ha ty druhý, dyž viděli, že je zle, hutekli jinam, Pámbůví kam, ha víckrat se na Brťi nevokázali.

Jenom jeren tůze ha tůze staryj nedvěd nemoh se s Brťi rozloučit. Narodil se tu, vyrost, voženil se ha sestár, líbilo se mu tám, ha živou mocí nechtíl se na starý kolena někam jinam hyjbat. Jeho syní ha cery dost ho přemlouvali, haby šel s nima, že se sám nehuživí, hani nehubrání, že huž je staryj, kolozubyj, že ho chyťi nebo zatřelí, hale platno nic, hajť mluvili jak mluvili, milyj nedvěd se nehnoul.

„De sem se narodil, hajť teky humřu. Jednou to byjt muší ha pro smrt si jinam chodit neburu. Hale vy si dělejte, co chcete,“ ved si svou staryj nedvěd.

Tak se s nim šecky děti rozloučily jako s tátou, dal jim poslední napomenutí ha vostál na celý Brťi sám ha sám. V lítě mu zle nebulo ha v zimě teky ne. Boudu míl připravenou, pječně mechem vystlanou, dyž napád první sněh, tak si do ní zalíz, husnoul tvrďe jako špalek ha neprobudil se haž k jaro, něhdy tak vokolo Hromic, dyž huž sluníčko vylízlo vyjš, pječně řilo, sněh ha led poušťel, voda v potůčkach bublala, jakoby se vařila, ptáčekové cvrlikali ha černá zem se zase vokázala. Nedvěd v boudě procít, protáh se, drobet se provaloval, promnoul si voči ha první bulo, že po tak dlouhým spaní dostal zase přenechčasnýj hlad.

„Muším si sehnát něco na zub,“ zabručíl ha hrabal se z boudy ven. Jak ho vofouklo čerstvý povětří, dostál eště věčí hlad.

„Platno nic, najist se muším,“ bručíl znova nedvěd, „habych vydržíl, než se do vopravdy jaro vorevře. Takle nevostane, eště přídou jistě prášenice, mrazy ha ceplechty, Pámbůví jak dlouho burou trvat, ha potom tepřiva se mi nebure z boudy chtít.“

Natáh čenich, chvilku větřil ha vtom ho praštila přes nos kyselá vůně chlebovýho těsta.

„Mortete, že dnes peče mlnářka chleb!“ voliz se hned nedvěd chutí, haž se mu sliny dělaly. „Pro nákyj bochníček nebure snad zle,“ rozvažoval si ha huž se krád vopatrně z lesa ven. Táh se při potůčku mezi volšema k Šimanouc mlyjnu ha vopravdu vidí, jak se huž kouří z komínu nad pecí.

Pec stávaly tenkrat hu nás na moc místech k vůli božímu vohni venku, ímo stavení pod širým nebem, protože dříví bulo dost ha zadarmo. To nebulo jako fěko, hdy je kupujeme za peníze ha mušíme s nim šetřit jako s drahou mastí. Proto dnes stavíme šichni pec v senci, haby říla, hale tenkrat bulo jináč.

Nedvěd tera dobře viděl na pec, skrčil se v křovině ha číhal. Vidí mlnářku řebem rozhrnout uhlí, potom nechála pec vyležít, za chvílku přiběhla s pometlem, vyhrnoula ha vymetla pec ha huž nosili za ní na košíkách vyválený chleby, vyklopovaly je na lopatu ha mlnářka sázela do pecí, haž se z ní pot lil. Dyž sadila poslední, zaklopila hůsta plesknatým kamenem, zamazala hlínou, pokřížovala pec ha šla zas po svém.

Na tuto čekál nedvěd. Jak se za mlnářkou šlehly ve dveřích faldy štráfovaný kanafasky, vyhrabal se z křoví, vohlíd se vopatrně na šecky strany, hudělál pár skoků ha huž se přitisk k peci pječně pod tříšku. Nedvěd, jak sem řekla, bul staryj, zimomřivj, vytopená pec zrovna dyjchala teplo, voníla chlebem, vokolo ní šudýž bulo sucho ha čisto, sluníčko sem teky svítilo, tak se mu tu líbilo mnohem lepší než v boudě, jenom dyby mu hlady nekručflo v břiše.

„Tu je pječně jako na kráji v nebi,“ liboval si nedvěd, „vocud se nehnu haž do jara, jenom dyby mi to břicho dalo pokoj.“

Chleb, čím díl se pek, tím víc voníl, nedvěd dostával věcí ha věcí laskominu, tak se nemůžeme divit, že se díl nehudržil, skočil s peci delů, vodtrh kámen vod hůst ha zavyjsk si radostí! Viděl v peci sedít patnáct bochníků chleba, pječně zkynutyjch, vysokjch, s červenou kůrkou ha na samým kráji tři rozpeky vosolený ha pokmínovaný, haž se na ně srce smílo.

Moc se nerozmyjšlel, postavil se na zadní nohy, přední prackou vytáh si napřed rozpek ha hned za nim bochník chleba velkýj jako kolo vod vozu, vyhodil vobojí na pec ha šup tám za nima! — Toceví, že huž hůsta peci nezandal ha hned se s velkou chutí pustil do jídla.

Pane, jak šichni víme, teplyj chleb je do žaludku jed. Muší se počkát, haž zchládne ha tepřiva potom si na ňom pochutnat. Hale

nedvědovi se teky nesmíme divit, rozum z toho nemíl ha něhdy je hlad horší než kat. Tak si hulamoval kusy eště se z nich kouřilo, drobet je vofoukal ha huž je polýkal, div že se nehudusil. To si můžem pomyslit, že si popálil pazoury i hubu, hale nic nedbál, jen dyž zahrál hlad.

Za nákou chvíli přide mlnářka podívat se na pec. Vod daleka huž vidí hůsta dokořán vorevríná, spráskla leknutím ruce, začne se hned vadit, že muší Pámů potrestát toho darebáka, co se prořešil na božím daru, šečen chleb že bure vychycelyj, samyj maněk, přiběhne blíž, vidí, že schází rozpek s jedním bochníkem ha tepřiva se pustila do vády na zlodije ha slibovala, dyby ho dopádl, že by mu jich naložila přes řibet, haž by nevodlíz.

Tuto šecko slyší nedvěd na peci, smije se pod kůži, libuje si, jak si pochutnál ha esli to jenom drobet pude, že si eště jeren bochník vytáhne.

Hale nevytáh! Mlnářka se lepší podívala do pecí, vytáhla rozpek, zaklepala kotníkem na spodní kůrku haž to zazvonilo, poznála, že míla moc vostrou pec, ha dyby nebul ten lump kámen vodvalil, že by se bul šečen chleb připálil ha míl kůrky tvrdý jako porešev.

„Šecko zlý je pro něco dobrý,“ řekla si ha zavolála hned děvku i děti, začla lopatou vysazovat ho vodnášet chleb do sklepa.

Než s tou práci buly hotovy, začlo milýmu nedvědu na peci zase kručit v břiše, jenom že ne hladem hale bolestí, chytil ho — jak řfkáme — bolobřich. „To přejde,“ těšil se zkráje, hale vono to nepřešlo, ba, takový štípání ho najednou popádl, div že ho to neroztrhalo. Žaludek se mu nafouk jako buben, sturenjy pot vyrazil se mu po kůži, začel se tříst po celým těle, bolestí hekal ha funíl haž si řek:

„Tuto není žádný. Dyž tu vostanu ležít, tak tu teky dodělám. Já se muším proběhnout ha nákou pomoc si hledát.“ Svalil se s peci delů ha dyž se postavil na nohy, sotva se na nich hudržil. Vlák se zpátky k lesu na Brť, šlo se mu zle ha zle, každou chvílku mušel vodpočívát, s velkou bídou se dovlík ke krajní smrčině ha dál to nešlo. Táh ho přepádl najednou takuvá bolest, že sebou praštil vo zem ha začel si hlasitě bédovat: „Ouvej! Ouvej! Ouvej!“ — bolestí se válel po řibetě, nohama hrabal ha zubama trhá šecko, co do tlamy hanebo do pazourů popád.

V takuvým stavu ho našla dívna žínka. Nesla si ze mlyjna vy-

pučenyj bochník chleba, de vokolo, slyší někoho ouvekovat, zastaví se, koukne do boudy, vidí nedvěda ha hned huhádla, kolik huhodilo.

„Áha! Tos bul jístě ty, co si hukrád mlnářce bochník s rozpekem! Spolks to horký, veď! A íčko tě to může ztrhat?“ politovala nedvěda dívna žínka, hale hned teky poradila lík: „Tobě nepomůže íčko nic, než bartolomijský máslo.*) Hodnyj kus ho mušíš spolknout najednou, prožene tě ha bureš mít pokoj.“

„Hde pa já smutnyj zarmoucenyj můžu shánět bartolomijský máslo,“ dal se nedvěd do pláče, „kam pa si mám pro ně jít, dyž se nemůžu hani hnout.“

„Já vo ňom vím,“ povídá dívna žínka, „v Tranově šafářka ho eště má roudu jako hlavu velkou, jinyj huž žádnýj, po dobrým je nedá, protože je náramná lakomnice, kousek tě není nic platnýj, ty mušíš spolknout celou roudu. Já sama tě jít pro ně nemůžu, protože nás nemůže šafářka hani vidět, hani cítit ha my ji teky ne. Hale já řeknu lišce, ta tě je přinese. Jenom zatím trp, dovleč se do svý boudy ha tám čekej. Tu vostát nesmíš! Eště by tě slyšel hekat myslivec ha třelil by tě. Víš, že po tobě pasou!“

Nedvěd huznál, že je to šecko pravda, zvlh se, vrávorál k domovu ha dívna žínka se pustila lesem rovnou k Fajtouc škále, hde eště dnes vostávají lišky.

Poveděla jim, jak se vede nedvědu, že je nechá pozdravovat ha zkazuje, haby mu někerá přinesla vod tranovcký šafářky bartolomijský máslo.

„To tak snadlý nebure,“ řekla hned stará jedna liška, „já to tám v panckým dvoře dobře znám, vobčas si tám zaběhnu proběhnout kurníky. De pa má to máslo šafářka?“

„V halmaře ve sklepě,“ vyložila poslice.

„Ve sklepě?“ vopakovala si liška, tám bysme se marně dobyjvaly. Tám sou tak houzký vokýnka ha šecky tak vysoko, že tám nevyskočí ha neprotáhne se hani kůna.“

„Dyž je to máslo, já se pro ně vodvážím,“ přihlásil se jeden mladýj ha mlsnyj lišák.

„Ja pa to chceš provect?“ voptála se ho přísně stará.

„Vlezu napřed do myslivny, vobleču si mysliveckej vobleč ha na večer zaklepám na šafářku.“

*) Máslo svreené o svátku sv. Bartoloměje, t. j. dne 24. srpna.

„Tak by to šlo, hale pozor, běží vo hlavu! Hutect můžeš, bure-li zle, jenom zahradou, jinury ne!“ napomenoul ho eště liščí táta ha milyj lišák vydal se na cestu. Šecko se mu povedlo, jak si to příl. Dostál se chčasně do sedničky v myslivně, co v ní vostával mládenec, vokno míl jenom přivřený, protože tím voknem chodíval ven i zpátky demů, haby fořt neveděl. Doma nebul, tak si tám lišák voboul vysoký boty, na hlavu si posadil klobouk s perem, do huby fajfku, pod páždí hůl — šecko vzel mládencovi — ha klátil se vod myslivny k Tranovu.

Venku huž bula tma jako v ranci, šafář bul v hospodě, šafářka sedíla sama ha zrovna začla příst, dyž něhdo zaklepal zlehka na vokno. Čerstva vyskočila, přitískla nos ke sklu, div tabuli nevy-máčkla ha pro jistotu se voptála: „Hdo pa je to?“

Přetvářet se, v tom je lišák vodjakživa mistr. „Eště se ptej!“ zabručil zlostně, „cák mě neznáš? Já sem to, myslivec. Schásni sjetlo ha poj mi čerstva vorevřít, hajť mě tu žádnýj nevidí. Vodřil sem si nohu ha kulhám, dnes nemůžu hutkat.“

„A chudáčku, počkyj huž du,“ politovala ho šafářka, dveře se vorevřily, lišák do nich vklouz, hned si začel zouvat botu ha poroučel: „Napřed di ha přines bartolomijský máslo, muším si tu ránu namazat, nemůžu bolestí v botě vydržít.“

„Hned, hned,“ šeptala šafářka, běžíla do sklepu ha co vo tom povídáme, huž se vrátila s talířem ha hroudou másla, z kerý bul jenom malyj kousek huštípnutyj. Lišák huž míl zutou i druhou botu, vodhodil klobouk, fajfku i hůl, popád máslo do tlamy ha než se šafářka zpamatovala, ztratil se ve tmě jako duch, přeskočil vrátka do zahrady, zahradou se dostál do polí ha přes louky hupaloval ke Klenčí. Máslo držíl v zubech ha toceví, jak dyjchal, hrouda měkla, rozpouštěla se jako sněh na slunci, máslo teklo do huby, z huby do krku, lišák polýkal haž se mu huši hyjbaly ha dyž příběh na Brť, chčasně spolks poslední kousek.

Nedvěd huž čekál na něho jako na boží smilování. Bulo mu furt hůř ha dyž dlouho žádnýj nešel ha máslo nenes, nevydržíl v dífe, vystrčil čenich ha cítil — vodpuste, že to tak řeknu, jak to bulo — náramnyj smrad. Vohlídne se, vodkajd to de ha vidí lišáka sedít na bobku ha máslo z něho třiká horem i dolem.

Tuto vidět nedvěd, huhád hned, co se stálo, jak míla dívna žínka pravdu, ha bartolomijský máslo že by mu vopravdu bulo pomohlo. Dostál najednou takovou zlost, že skočil eště po lišáku,

popád ho do pazourů, roztrhal ho na kusy ha potom se svalil na zem sám, zařval bolestí ha bulo teky po ňom.

Ha tak si to pomatujte, že nechčasná mlsnota zabila voba, i lišáka i posledního nedvěda na Brti hu nás.

Slovníček pro čtenáře.

Vo mlsný koze.

- Kalení — otruby menší
draha — pastviny poblíž vesnice
břeštíla — vřeštěla
sence — světnice
fibet — hřbet
huminoula — umínla si
mlíč — mič
zasmíla — zasmála
chčestí — štěstí
přílo — přálo
ja pa — jak pak
borovnice — borůvky
tepřiva — teprve
vocajd — odtud
voroteč — stoka u pole, obyčejně mezi dvěma mezemi
ičko — teď
hrnčál — hrnec
sváně — schválně
cák — copak
fajfárna — dýmka
čujsna — koza (od slova „čujs“, jímž se volá na kozy, když se odhánějí)
voklestek — rozsekaný suk, zbavený všech malých větviček, listů nebo
jehličí
kalce — tkalce, tkadlec
toceví — toť se ví
hutřil — utřel
marneči — citoslovce ve smyslu „jejej“
dyž — když
paňáči — ve smyslu pane, tuto je pro mně ...
husman — housar
hucuk — rychle couvl
poštochati — potrkati
slnější — silnější
lekrací — veselá zábava (tu já dostanu ven „z legrací“ ve smyslu „snadno“)
kotalilíč — jako kotálím, volají tak děti, chtějí-li, aby se koulelo

hachle, hachlička — hustý hřeben hřebový na hachlování a počísání lnu
roubat — bodnouti
šudýš — všude
rundila — roztahovala se

Vo haltravský Meluzíně.

Vězdař — hvězdář
sjet — svět
šechnim — všem
vězdam — hvězdám
líky — léky
tutary — tudy
přikyjb — kýval
škryjpal — stříkal
randášek — rarášek
vichar — víchr
břítov — hřbitov

Vo lakomným mlnáři ha chytrý Káci.

Děvku — služku (děvečku)
lichva — drůbež
kunt — chytrák
paránka — padanka
pádryje — citoslovce ve smyslu „pane, to je pěkné!“
porestála — zastala práci za tři
kontracht — smlouva
v kabze — v kapse
začlápala — zašlápala
sváně — schválně

Vo lakomný selce.

Přehoušel — trochu
choudnout — chudnouti — (o nemocném) ztráceti se, sesychati
roháč — koláč čtyřhraný, který dostávají služební o sv. Martině, odchá-
zejí-li ze služby
vořila — ohřála
loch — sklep
tfejce — stěevíce
salúp — velký šátek vlněný
bryjdilo — rozednívalo se
harvent — advent

Vo darebným ptáčkoví.

Kotvičky — větvičky
kyjbal — kýval
šeko — teď

Vo srdnatý Hanči Šimanouc.

Itfin — jitřní
vydyjfená — probuzená
sativá — umíněná
zpříkala se — bránila se, odporovati něčemu
porvazky — předánko lněné
té vidět — to je vidět
peručinky — větev, větvička stromu jehličnatého

Kerak se císaři Josefu líbili Buláci.

Z jera — na jaře
sváně — schválně, naschvál
ímo — mimo
hindle — tam, tamto
rozněvá — rozhněvá
dynoval — nutil
škoulou — skulinou
milistry — ministry

Vo líný Mance.

Podělávka — příze na stavě, která běhá sem a tam s člunkem (proti osnově)
tříjce — stěevíce
hourok — úrok
hužila — užala

Vo soudnyjch prantech.

Pranty — mýtina po vypáleném lese (od slova Brand — žár, požár)
probírky — odstraňují se v lese zbytečné stromy, naschlé, podrosty, aby
zdravé stromy lépe rostly
řebříňák — žebříňák, vůz na seno, slámu
rymíček — rybníček
lytíř — rytíř
roztopčín — ostrá kořalka, druh kořalky
přikyjbli — přikývli

Vo chytrým Honzovi.

Porestojíš — podestojíš, zmůžeš
plac — místo
rochali — kutili s hlomozem
zimomáry — zimnice střídává s horečkou
bedle — vedle
sence — světnice
kronů — staré stříbrné peníze
lukáj — lokaj
lajčička — lavička
zpříkal se — bránil se, odporoval
vobleč — oblek

Vo posledním nedvědu na Brti.

Nedvědi — medvědi
pazour — noha
ímo — mimo
řeblem — řablo — pohrabáč k rozhrabání ohně v peci, kamnech
košinka — chlební ošatka
kanafaska — sukně z tkané látky, které se říká kanafas
vychycelyj — nedopečený chléb
maněk — těsto nevykynuté, brus v chlebě
rozpek — bochník z posledního těsta při pečení hodně solí a kmínem posypaný

OBSAH:

1. VO MLSNÝ KOZE. Vypravuje Matouš Knopf, 70 roků starý domkář ze Starého Postřekova č. 73. — Zapsáno 13. ledna 1922 . . .	5
2. VO HALTRAVSKÝ MELUZINĚ. Podle paměti staré Němcové, klapačky Inu, vypravují Karla Hamerlová, 40 roků stará soukromnice v Klenčí č. 44 a Alžběta Knopfová, 30 roků stará krajčárka z Nového Postřekova č. 38. — Zapsáno 26. listopadu 1920 . . .	15
3. VO LAKOMNÝM MLNÁŘI HA CHYTRÝ KÁČI. Vypravuje Josef Sokol, 50 roků starý zedník z Nového Postřekova č. 82. — Zapsáno 26. prosince 1921 . . .	22
4. VO LAKOMNÝ SELCE. Vypravuje Markéta Hausnerová, 70 roků stará choť městského tajemníka v Klenčí č. 162. — Zapsáno 20. prosince 1921 . . .	26
5. VO DAREBNÝM PTÁČKOVÍ. Vypravuje Josef Sokol (viz výše č. 3.). — Zapsáno 2. února 1922 . . .	31
6. VO SRDNATÝ HANČI ŠIMANOUC. Vypravuje Josef Sokol (viz výše č. 3.). — Zapsáno 6. ledna 1922 . . .	34
7. KERAK SE CÍSAŘI JOSEFU LÍBILÍ BULÁČI. Vypravuje Martin Kůželka, 45 roků starý zedník z Nového Postřekova č. 50. — Zapsáno 20. února 1922 . . .	44
8. VO LÍNÝ MANCE. Vypravuje Alžběta Knopfová (viz výše č. 2.). Zapsáno 3. listopadu 1921 . . .	49
9. VO SOUDNYJCH PRANTECH. Vypravuje Martin Kůželka (viz výše č. 7.). — Zapsáno 7. ledna 1922 . . .	57
10. VO CHYTRÝM HONZOVI. Vypravuje Rosalie Volfíková, 25 roků stará choť zedníka z Nového Postřekova č. 17. — Zapsáno 8. prosince 1921 . . .	63
11. VO POSLEDNÍM NEDVĚDU NA BRTI. Vypravuje Marie Formánková, 55 roků stará domkářka v Klenčí č. 104. — Zapsáno 16. března 1922 . . .	72

Jindřich Š. Baar:

Chodské pohádky a povídky

Druhé vydání.

Illustroval Artuš Scheiner.

Vydalo Nakladatelství Novina v Praze.

Vytiskla Novina v Přerově.